

(೪)

ಧರ್ಮ ಜ್ಯೋತಿಂಶು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯಗಳು

ಡಿ. ಪದ್ಮನಾಭಕ್ಕುಮ್ಮ, ಬುನನಹಳ್ಳಿ.

ಪ್ರಕಾಶಕರು :

ಚಾಹೆಬಲಿ ಬಳಗ್

262/43, ಅಶೋಕ ಸ್ಟೇಟ್ ರಸ್ತೆ, 2ನೇ ಬ್ಲೋಕ್, ಜಯನಗರ
ಚಿಂಗಳೂರು - 560 011

ಭಾರತದ ಚೈನಿಕೆಂದ್ರಕ್ಕೇತ್ತಗಳು

ಲೇಖಕರು

ಚೈನಿಕಾಹಿತ್ಯ ಭಾಷಣ, ವಿದ್ಯಾವಿಭಾಷಣ
ಶ್ರೀ. ಡಿ. ಪದ್ಮನಾಭಕ್ರಂ, ಭುವನಹಳ್ಳಿ

-ಪ್ರಕಾಶಕಾರ್ಯ-

ಯಂ. ಸಿ. ಅನಂತರಾಜಯ್ಯ

ಬಾಹುಂಭಿ ಬಳಗ್

262/43. ಅಶೋಕಸ್ಟಂಭ ಪೂಗ್ರ

ಜಯನಗರ 2ನೇ ವಿಭಾಗ

ಬೆಂಗಳೂರು-560 011

ಬಾಹುಬಲಿ ಬಳಗದ ಸಂಚಾಲಕರಾದ ದಾನವೀರ

ಎಮ್‌. ಸಿ. ಅನಂತರಾಜಯ್ಯನವರು

ಯಾತ್ರಿಕರ ನರವಿನಿಂದ ಪ್ರಜಾಪಡಿಸಿರುವ

ಭೂರತದ ಜೈನತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳು

ಎಂಬ ಕೃತಿಯನ್ನು ಶ್ರೀ ವೀರನಿವಾರಣಾಶಕ ರಚಿಸಿರೇ

ಶ್ರೀ ಕೋಧನಸಂಪತ್ತಿರದ ಘಾಲ್ಯಾಣವಾಸದ ಬಹುಳದ್ವಾದೀ

ಭಾಷ್ಯಮಾರ ತಾ॥ 6-4-86 ಈ ಶಬ್ದದಿನದಂದು

ಪರಮಪೂಜ್ಯ ಜಗದ್ಗುರು ಸ್ವಸ್ತಿಶ್ರೀ ಶ್ರೀಮದ್ದೇವೇಂದ್ರ

ಕೀರ್ತಿಭಟ್ಟಾರಕ ಪಟ್ಟಾಚಾರ್ಯ

ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳವರ ದಿವ್ಯಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ

ಬಂಗಳೂರು ಚಿಕ್ಕಪೇಟೆ ಶ್ರೀ ಮಹಾವೀರಭವನದಲ್ಲಿ ನರವೇರಿದ

ಸವಾರಿಭದ್ರೀ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳಿಂದಲೇ ಬಿಂಗಡೆಯಾಯಿತು.

ಸ್ವಾಸ್ಥ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ದೇವೇಂದ್ರಕೆತ್ತಿ ಭಟ್ಪಾರಕ ಪಟ್ಟಾಚಾರ್ಯನವರು ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳು
ಶ್ರೀ ಹೊಂಬುಜ ಜೈನಮರ

ಮುನ್ನಡಿ

ನಾನು 1960 ರಂದು ಉತ್ತರಭಾರತದ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾದ್ವಾಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ಅತಿಶಯಕ್ಕೇತ್ರಗಳನ್ನೂ ನನ್ನ ಸ್ವೇಷಿತರೊಂದಿಗೆ ಹಾಗೂ ಪರಿವಾರದೊಂದಿಗೆ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ದರ್ಶನವಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆ ಕ್ಕೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದ ತಾಗಿಗಳ ದರ್ಶನವಾಡುವ ವರ್ತು ಸೇವೆವಾಡುವ ಭಾಗ್ಯವೂ ಲಭಿಸಿದೆ. ಎಲಾಣಿ ಕ್ಕೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಗೆ ಅನುಸಾರ ದಾನ ನೀಡುವ ಪ್ರಣಾದ ಅವಕಾಶವೂ ನಮಗೆ ದೊರಕರುವುದು ನಮ್ಮ ಭಾಗ್ಯವೆಂದೇ ನಂಬಿದ್ದೇನೆ.

ಒಂದೆರಡು ವರ್ಷಗಳಿಂದಿಚೇಗೆ ಬಿಹಾರ್ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀ ಶಿವರಜಿಗೆ ಮತ್ತು ಇತರ ಕ್ಕೇತ್ರಗಳಾದ ಚಂಪಾಪುರಿ, ಮಂದಾರಗಿರಿ, ಗುಣಾಪಾ, ಘಾವಾಪುರಿ, ಕುಂಡಲಪುರ, ರಾಜಗಿರಿಗಳ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಪತ್ತಿರದ ರೈಲುದಾರಿಯಿಂದ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿ, ಅನುತರ ಬಸ್ಸನಲ್ಲಿ ಈ ಕ್ಕೇತ್ರಗಳ ದರ್ಶನವಾಡಲು ಹದಿನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳೊಳಗೆ ಹೋಗಿಬರುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆವಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಬಾಹುಬಲಿಬಳಿಗ ವೆಂಬ ಸಂಘ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಈ ಸಂಘದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಬರುವ ವೆಚ್ಚುವನ್ನು ಸಮಭಾಗವಾಗಿ ಹಂಡಿಕೊಳ್ಳಲಿರುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಬಾಹುಬಲಿ ಬಳಿಗದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಏರ್ಪಡಿಸುವ ಪ್ರವಾಸದಲ್ಲಿ ಕನಾಟಕದ ಶಾರ್ವಕಶಾರ್ಮಿಕೆಯರು ಭಾಗವಹಿಸಿ, ಸಹಕರಿಸಿ, ಅವರು ಪುಣಿಭಾಗಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ದಿನಗಳು ಕಳೆದಂತೆಲ್ಲಾ ಈ ಅಲ್ಪಕಾಲದ ಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಶಾರ್ಮಿಕ ಶಾರ್ಮಿಕೆಯರು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಭಾಗವಹಿಸಲು ಒಲಪು ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹಿಂದಿನ ವರ್ಷ ಅಂದರೆ 1985ರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಪ್ರವಾಸಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುವ ಸುಯೋಗ ನನ್ನ ದಾಯಿತು.

ಇದರಂತೆ ಇತರ ರಾಜ್ಯಗಳ ಕ್ಕೇತ್ರಗಳಿಗೂ ಅಲ್ಪವೆಚ್ಚಿದ ಹಾಗೂ ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ದಿನಗಳ ಪ್ರವಾಸವನ್ನು ಸಹ ವ್ಯವಸ್ಥೆಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಗುಜರಾತ್ ಮತ್ತು ರಾಜಾಸ್ಥಾನದ ಕ್ಕೇತ್ರಗಳು ಒಂದು ಪ್ರವಾಸ. ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ಬುಂದೇಲ್ ಖಂಡದ ಕ್ಕೇತ್ರಗಳದು ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರವಾಸ. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಮತ್ತು ಕನಾಟಕಗಳ ಕ್ಕೇತ್ರಗಳದು ಮೂರನೆಯರು. ಇನ್ನುಇದು ಉತ್ತರಭಾರತಕ್ಕೇತ್ರಗಳ ಪ್ರವಾಸ ನಾಲ್ಕನೆಯರು. ಹಿಂಗಳಿಸಿಕೊಂಡು, ಎಲಾಣಿ ಕ್ಕೇತ್ರಗಳ ದರ್ಶನವನ್ನೂ, ಹೆಚ್ಚುಹೊರೆ

అల్లాడ, తప్పిమామాడల్ల మామలు కున్నారిపోగచ్చ మాడలు వ్యాప్తి
సిద్ధేనే. ఇజల్లదె బఖలమ్మ తృవకరిగే అవరు క్షేత్రగఢ దశఫనకూగిహేణువ
యాత్రేయ ర్యులు హాగూ రస్తేయ పరిచయ సహచియన్న కొట్టిరుత్తేనే.

ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಭಾರತದ ಜೈನಕ್ಕೆತ್ರಗಳ ಪರಿಚಯ ವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಸ್ತುತಿವರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿ ಸಲು ನಾನು ಜೈನಾಧಿಕ್ಯಭಾಷೆ ಶ್ರೀ ಡಿ. ಪದ್ಮಸಾಭಕರ್ಮಾರವರಿಗೆ ಭಾರತದ ಜೈನಕ್ಕೆತ್ರಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಮಾಡಿಕೊಡುವ ಒಂದು ಪ್ರಸ್ತುತವನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಮತ್ತು ಹಿಂದಿ ಪ್ರಸ್ತುತಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟೇ. ಶ್ರೀ ಶರ್ಮಾರವರೂ ಹಲವು ಸಾರಿ ಜೈನಕ್ಕೆತ್ರಗಳನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದ್ದುದಿಂದ ಅವರ ಅನುಭವ, ಒದಗಿದ ಸಾಹಿತ್ಯಾವಙ್ಗಿಗಳ ಸಹಾಯಗಳಿಂದ ಈ ಪ್ರಸ್ತುತವನ್ನು, ತಮ್ಮ ಅನಾರೋಗ್ಯದಲ್ಲಿ ಉರ್ದುಮುಂದಿರುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಒಳಗೊಂಡ ವಂದನೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ.

ఈ ప్రస్తావనన్న పూజ, స్వస్తి దేవందుకితో భక్తులక మహాశ్వామిగాలు తా॥ 6-4-1986 రందు బెంగళూరినల్లి బిడుగడే మాడలు ఒచ్చిగా ఐదిరువైదు నమ్మి సాభాగ్యవేదు తిళసలు కషావాగుత్వదే. పూజలిగానన్న ఆనంతానంత నమశ్శారగళు.

ಇದರ ಪ್ರಕಟಣೆಗೆ 18-1-1985 ರಿಂದ 31-1-1985ರವರೆಗೆ ನಡೆದ
ಶ್ರೀ ಶಿವರಜೀಯತ್ವಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದ ಎಂಬತ್ತೀರದು ಮಂದಿ ಶಾರಪಕ ಶ್ಯಾಮಿ
ಯರ ಸಹಾಯವಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ನನ್ನ ಭಾವಚ್ಯಾದ ಶ್ರೀ. ಜಿ. ಧರನೀಂದ್ರ, ಮತ್ತು
ಅತನ ಪತ್ನಿ ಜಿ. ಸೌ. ರತ್ನ. ಇವರು ಇದಕ್ಕಾಗಿ 505-00 ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು
ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ನನ್ನ ಅಭಿನಂದನೆಗಳು. ಇದನ್ನು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ
ತಪ್ಪಿಸ್ತಿದೆ. ಅಂದವಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಕೆರ್ತಿFಪ್ರೇಸ್ ಮಾಲೀಕರುದ ಶ್ರೀ ಜಯ
ಕೆರ್ತಿF ಅವರಿಗೂ ವಂದನೆಗಳು.

ఈ ప్రశ్నకదల్లి సూధ్యవాదమై క్షీత్రగళన్న పరిచయమాడి కొఱిచ్చారే. ఎల్లాదరూ మరెకు, యావుదాదరూ క్షీత్రద పరిచయ బిట్టు కోగిచ్చారే, తిథిదవరు తిథిదిన ప్రశాంతినేయల్లి సేరిసికొల్చుత్తేచే. యాత్రాఫ్రిగళు ముఖ్యవాగి ఇదన్న సంగ్మాతియాగి స్వీకరిసి, ఆయాయా క్షీత్రగళిగే హోదాగ ఏవరగళన్న పరిశీలిసి, ఈ కృతియ లపయోగవన్న రచించుకొల్చిందు ఏనంతిసుత్తేనే.

ತಾ|| 18-2-1986 ಯೆಂ. ಸಿ. ಅನುಂತರಾಜಯ್ಯ, ಬಾಹುಬಲಿ ಪಳಗ
ಚೆಂಗಳೂರು 262/43. ಅಶೋಕಸ್ಟಂಭದ ರಸ್ತೆ
ವರದನೇ ವಿಭಾಗ, ಜಯನಗರ, ಚೆಂಗಳೂರು-560 011

ಮೊದಲ ಮಾತ್ರ

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಜೈನಶಾಸ್ತ್ರವಕ್ತುವಿಕೆಯರು ಜೈನತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಸಂದರ್ಭಿಸಿ ಬರುವುದು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ವಾಹನಸೌಕರ್ಯ, ತಂಗಲು ಅನುಕೂಲ ವೊದಲಾದುವು ಇರುವುದೇ ಕಾರಣ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈಗ ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಜೈನತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಪರಿಚಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಒಂದು ಪ್ರಸ್ತುತದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇತ್ತು. ನಾನೂ ಹಲವು ಸಾರಿ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರ ವಾಡಿರುವುದರಿಂದ ಅಂತಹ ಒಂದು ಪ್ರಸ್ತುತವನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕಿಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿತ್ತು. ಇದೇ ವೇಳೆಗೆ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ದಾಸವೀರ ಶ್ರೀ ಯಂ. ಕಿ.ಅನಂತರಾಜಯ್ಯನವರು ಈ ಪ್ರಸ್ತುತ ರಚನೆಗೆ ಪ್ರೇರಿಸಿದುದಲ್ಲದೆ, ತಮ್ಮ ಅನುಭವಪೂರ್ವವಾದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರು. ಶ್ರೀ ಯಂ. ಕಿ.ಅನಂತರಾಜಯ್ಯನವರು ಅನೇಕಸಾರಿ ಶಾಸ್ತ್ರವಕ್ತುವಿಕೆಯರ ಸಂಘವನ್ನು ಕರೆದ್ದಾಯ್ದು ಭಾರತಭೂಮಿಯ ಜೈನತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಪರಿಚಯವಾಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಅವರ ಅನುಭವ ಬಹು ವಿಶಾಲವಾದುದು, ಶ್ರೀಯುತರ ಪ್ರೇರಣೆ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರದಿಂದ ಈ ಪ್ರಸ್ತುತವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದೀನ.

ಜೈಸರ್ತಿಂಥಕ್ಕೇತ್ತರುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದು ಸಮಯೋಜಿತವಾಗಿದೆ. ಜೈಸರ ತಿಂಥಕ್ಕೇತ್ತರುಗಳಿಗೆ ಬಹು ಮಹತ್ವದ ವಿದೆ. ತಿಂಥಂ ಕರ ಪರಮಾತ್ಮರು ಪ್ರತಿಧಾನಿಸಿರುವುದೇ ತಿಂಥವನಿಸುತ್ತದೆ. ತಿಂಥವೆಂದರೆ ಸಂಸಾರಸಮುದ್ರವನ್ನು ದಾಟಲು ನೇರವಾಗತಕ್ಕುದ್ದು. ತಿಂಥಂಕರ ಪರಮೋಪದೇಶ ಅದನ್ನೇ ಶಾಷ್ಟಿ ಅಥವಾ ಅಗಮವನ್ನು ತಾತ್ತರೆ. ಅಂತಹ ತಿಂಥಂಕರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪರಿಶ್ರದ್ಧೀತ್ವವನ್ನು ತಾತ್ತರೆ. ಅದನ್ನೇ ತಿಂಥಕ್ಕೇತ್ತರವೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

జీవతీఫ్‌జీట్‌గళు నమ్మి ధాచింక పరంపరెయి అణింసామూలవాద జోళ్తియన్న బెగిసతక్కువాగివే. నమ్మి జీవనవన్న మంగలవన్నాగి మాడతక్కువాగివే. తీఫ్‌చంకరర దిష్టోపదేశవు సమస్యావిశ్వకొళ్ల ఈతవన్న గుణటుమాడతక్కుద్దాగిదే. ఇష్టత్తునాల్య తీఫ్‌చంకరరు బేరే బేరే కాల ఇల్లి 'తీఫ్' ద ప్రవర్తనమాదిదరు. అందరే మోక్షవన్న పదెయుపు రూగ్రమవన్న తిళిదిదరు. ఆద్దరింద ఆ పరమపూజ్య తీఫ్‌చంకరంగే ఉంచిధిసిద స్తునగళన్న తీఫ్‌జీట్‌గళేదు గౌరవిసి ఆవృగళ దత్తాన.

వందపే మత్తు ప్రొజెడినగళన్న వాది నమ్మ జీవనవన్న సాధకగోళిసి కొల్పుత్తేయే.

ఈ తీథాస్కేత్రగళన్న నివాసణక్కేత్ర, కల్యాణక్కేత్ర, మత్తు అతిశయ్య క్షేత్రగళిందు మారు బగెయల్లి ఏంగడినుతూరే. తీథాంకరరు మత్తు మాహాన్ ఆచాయిరు హగూ సాధగళు నివాసణమొదిరువ క్షేత్ర గళన్న నివాసణక్కేత్ర అథవా సిద్ధస్కేత్రవన్నతూరే. ఇచ్చ కీలూసపవత, చంపాపురి, పావాపురి, ఖాజాయంతిగిరి మత్తు సమేరిచిరజీ ఎందు కేవల ఐదు మాత్ర ఇవే. తీథాంకరర గభకల్యాణ, జన్మకల్యాణ, దిక్కుకల్యాణ, కేవలక్ష్మినకల్యాణ మత్తు వోస్కుకల్యాణగలు నదిరువ స్తానగళన్న కల్యాణక్కేత్రగళిన్నతూరే. ఇప్ప అయోధ్యా, వారణాశిసింహపురి, చుండ్రపురి, హస్తనాపుర, కాకుది, అంష్టక్కేత్ర, కుభగుమ వోదలాదువు. మాలనేయదగి అతితయక్కేత్ర, యావుదాదరూ దేవస్తాన దల్లి అథవా మాత్రాత్మియల్లి యావుదాదరూ చమత్కారగళ ప్రసంగ ప్రజ లించల్లిద్దరే అవన్న అతితయక్కేత్రవన్నతూరే. ఇప్పగల్లి మాహావీరజీ, దేవగఢ, కుచుచ, సింహగద్ద వోదలాదువు. అతితయక్కేత్రగళ విచార దల్లి జనగళ ఆకషణి హచ్చుగిరుత్తదే.

జ్యేషణిద్ధాంతదల్లి మాత్రాత్మిగళన్న కృత్రిమ మత్తు అకృత్రిమచేదు ఎరమే విఫవల్లి కేరిద్వారే. ఇదే రితి జ్యేత్కులుయగళన్న కృత్రిమ మత్తు అకృత్రిమచేదు ఎరడు బగెయల్లి ఏంగడిసిద్దారే. నందిశ్రవిష, సుమేరు, కులాచల, శాల్మలీషప్పక్క, జంబువ్యప్పక్క, పశ్చారగిరి, జ్యేత్కువ్యప్పక్క, రతికరగిరి, రుషకుగిరి, దధిముఖపదమత, వ్యంతరలోక, స్వగ్రాలోక, జ్యోతిలోక మత్తు భవనవాసగలు హగూ పూతాళలోకగల్లి కుడుబరువ జ్యేత్కులయ ప్రతిమెగళన్న అకృత్రిమజ్యేత్కులయగలిందు జేళుతూరే. ఇప్పగళలు జనబింబగళన్న అకృత్రిమప్రతిమెగళన్నతూరే. కృత్రిమజ్యేత్కులయ మత్తు కృత్రిమప్రతిమెగళన్న మోత్తమెదలు భరతక్కేత్రదల్లి భరతశక్తియు, అయోధ్యా మత్తు కీలూసగళల్లి జ్యేత్కులయగళన్న కట్టిసి, అప్పగల్లి చెన్న మత్తు రత్నద మాత్రాత్మిగళన్న ప్రతిమాషిసిదనెందు జ్యేసిద్ధాంతపు తిలసుత్తదే. ఇవల్లదే బాచుబలియ ఐనొరు బిల్లెక్కురద ప్రతిమయన్న సహ భరతశ్రవసే మాదిసి స్తాషిసిదనెందు తిలసుబరుత్తదే.

తీథాంకరరు కల్యాణకగళన్న పడేద క్షేత్రగళల్లి వత్తు సామాన్ కేవలిగలు కేవలజ్ఞాన మత్తు నివాసణగళన్న పడేద స్తానగల్లి, పూర్ణిమకాలదల్లి ఆవర మాత్రాత్మిగళన్న ప్రతిమాషిసువ ఆచరణీయరల్లి,

తీథాంకరర నివాసణస్తానవన్న స్తాధమేంద్రసు తన్న పజుదండదింద గురుతుమాదుత్తిద్దను. అల్లి భక్తరు తీథాంకరర జరణచిహ్నగళన్న స్తాషిసుత్తిద్దరు. ఒహుతోహు తీథాంకరర నివాసణస్తానదల్లి జరణచిహ్నగళు మాత్ర ఇరుత్తిద్దవు. బరచరుత్తా ఆ స్తానగళల్లి ఒందు మందిర, స్తూప, ధమాజక్క. అష్టమాష్టాత్మికాయిగళింద కూడిద మూత్రిగళన్న స్తాషిసత్తొడిదరు. అందినిద దేవస్తానగళన్న కట్టిసువ కలే బిలియాత్మాబందితు. అష్టగలీ హచ్చు మహత్కు సిగతొడితు.

ఈ ష్టుకచల్లి లెల్లి తీథాస్కేత్రగళ పరిచుయ మాదిశొదలుగిదే. ఇవల్లదే భారతరాష్ట్ర అసుబ్రాత ఖారంగళల్లి ఇన్న జ్యేసిదైవాలయ గళచే ఎంబుదరల్లి సంకెయాలిల్ల. అపుగళల్లిదర పరిచయక్కే కేవాకచరే దొడ్డ గ్రంథచే ఆగుత్కాదే. ఇదర రజనేగె దానపీర శ్రీ. యం. కి. అనంతరాజయ్యపరావే మామి ప్రేరకరెందు మూడలే తిలింద్దేనే. అపరే ఇదక్కే మున్నది ఒరెదిరుపుదు సహ చేతిష్టువాగిదే.

ఎల్లక్కింత హషచొయవాద కాగతి ఎందరే ఈ కృతియన్న ఇరము పూజ్య స్థాషితీమాష్టేంద్ర కేతిషభట్టారక స్తాషిగళు హమచ ఇవరుతా॥ 6-4-1986 రందు బేగళూరిన చిక్కవేటియ భగవాన్ మాహావీర జినమందిరదల్లి బిడుగడే మాదిదాదు. ఇదు నిజక్కు ఒందు సంయోగం. ఇవన్న బిడుగడే మాదలు కృపేయింద ఒట్టిదుదశ్శగి పరమపూజ్యస్తాషిమిగళీ అత్యంత కృతజ్ఞసాగిద్దేనే. ఇదన్న ఒరెయలు ష్టూద సప్తశార నిఇప్రతిషిద శ్రీ యం. కి. అసంతరాజయ్యపరిగా వందనేగళన్న సల్లిసుత్తేనే. పరితిష్టదల్లి యాత్మాధిగళ అనుకూలశ్శగి మాగ్రసుచియన్న కొడలుగిదే. ఇదన్న అల్పశాలదల్లి అందవాగి తప్పిల్లదే మాద్రిషికొట్టింగళూరిన కేతిషించిగా ప్రేసాన మాలీకరూద శ్రీ జయకేతిషయవరిగా అభిసందనేగళు.

ది. చద్రుసాభతమా, భువనశాస్త్రా
తా॥ 6-4-1986

33/1 నాల్కునేచ్చుకో
తాయగరాజనగర, బేగళూరు-560 028

ಂ	ದೇಹಲಿ	ಂ
	ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶದ ಜೈನತೀಧ್ಯಾತ್ಮಿತ್ರಗಳು	
೧	ಹಸ್ತಿನಾಪುರ	೧೧
೨	ಬಡಾಗಾಂವ್	೧೨
೩	ಅಹಿಚ್ಯಾತ್ಮಪುರ	೧೩
೪	ಮಧುರಾ	೧೪
೫	ಚೌರಾಷ್ಟ್ರಮಧುರಾ	೧೫
೬	ಆಗ್ರ	೧೬
೭	ವಾಟೀಶ್ವರ	೧೭
೮	ಶೋರಿಪುರ	೧೮
೯೦	ಹಸ್ತಿಕಾಂತಪುರ	೧೯
೧೦	ಚೆಂದವಾರ	೨೦
೧೧	ಫುರೋಚಾಬಾದ್	೨೧
೧೨	ಮರಸಲ್‌ಗಂಜ್	೨೨
೧೩	ಕಂಪಿಲಾ	೨೩
೧೪	ಕಾನ್‌ಪುರ	೨೪
೧೫	ಅಲಹಾಬಾದ್ (ಪ್ರಯಾಸ)	೨೫
೧೬	ಕೌಶಾಂಬಿ	೨೬
೧೭	ವರ್ಣೋಸಾ	೨೭
೧೮	ಲಕ್ಷ್ಮೀ	೨೮
೧೯	ಅಯೋಧ್ಯೆ	೨೯
೨೦	ತ್ರಿಲೋಕಪುರ	೩೦
೨೧	ರತ್ನಪುರಿ	೩೧
೨೨	ಶಾರವಸ್ತಿ	೩೨
೨೩	ವಾರಾಣಸಿ (ಕಾಶೀ)	೩೩
೨೪	ಸಿಂಹಪುರೀ (ಸಾರಾನಾಥ್)	೩೪
೨೫	ಕಾರಂಡೀ	೩೫
೨೬	ಕುಕುಭಗ್ನಮು	೩೬
೨೭	ಚಂದ್ರಪುರೀ	೩೭
೨೮	ಪಾವಾ (ನವೀನ್)	೩೮

೧೦	ಲಲಿತಪುರ	೨೬
೧೧	ದಾಧ್ಯ	೨೮
೧೨	ಚೂಂಡೆಪುರ-ಜಹಾಜ್‌ಪುರ	೪೦
೧೩	ಸೇರೋನ್	೪೦
೧೪	ದಾನಪುರ	೪೦
೧೫	ಕೀರ್ತಿನ್	೪೦
೧೬	ಮದನಪುರ	೪೦
೧೭	ಬಾಲಾಚೀವಟ್ಟು	೪೦
೧೮	ಪಾವಾಗಿಂ	೪೦
೧೯	ಕರಗುಂವೊ	೪೦
೨೦	ಸೋನಾಗಿರಿ	೪೦
ಬಿಹಾರಿನ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು		
೨೧	ಗೆಯಾ	೪೨
೨೨	ಭದ್ರಿಕಾಪುರ	೪೩
೨೩	ಕುಲುಹಾವಹಾಟ್ (ಕುಲುಹಾವವ್ರತ)	೪೩
೨೪	ಶ್ರೀ ಸಮ್ಮೇದ ಶಿವಿರಜೀ	೪೪
೨೫	ಇಸರೀಬಾಜಾರ್	೪೫
೨೬	ಮಧುವನ	೪೫
೨೭	ಮಂದಾರಗಿರಿ	೪೫
೨೮	ಉಪಾಪುರಿ (ಸಾಥನಗರ)	೪೫
೨೯	ಭಾಗಲ್ಪುರ	೪೬
೩೦	ಗುಟಾವಾ	೪೬
೩೧	ಪಾವಾಪುರೀ	೪೬
೩೨	ಕುಂಡಲಪುರ (ನಲಂದಾ)	೪೭
೩೩	ರಾಜಗೃಹ	೪೭
೩೪	ವೈಶಾಲೀ ಕುಂಡಗಾರ್ಮ	೪೭
೩೫	ಅರಾ	೪೮
೩೬	ಪಾಟ್ಟು (ಪಾಟಲಿಪುರ)	೪೮
ಪಶ್ಚಿಮಬಂಗಾಳದ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು		
೩೭	ಕಲ್ಕತ್ತಾ	೪೯

೨೮	ಬರಿಖ್ನಾರಾಜ್ಯದ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು	೪೯
೨೯	ಕಟಕ್	೫೦
೩೦	ಭಾನುಪುರ	೫೦
೩೧	ಭುವನೇಶ್ವರ	೫೦
೩೨	ಮಿಂಡಗಿರಿ-ಉದಯಗಿರಿ	೫೦
೩೩	ಪ್ರೀರೀ	೫೦
ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶದ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು		
೩೪	ಸಿದ್ದವರಕೂಡಿ	೫೧
೩೫	ವಿದಿಶಾ	೫೧
೩೬	ಹಿಹಾನಿಯಾ	೫೧
೩೭	ಗ್ರಾಮಲಿಯರ್	೫೧
೩೮	ಮನಹರದೇವ	೫೧
೩೯	ಪನಿಹಾರೆ-ಒರಕ್ಕಿ	೫೧
೩೧೦	ಶಿಂನಿಯಾಧಾನೆ	೫೧
೩೧೧	ಗೂಡರ್	೫೧
೩೧೨	ವೆರುರೂರ್	೫೧
೩೧೩	ಬಜರಂಗಾಧ	೫೧
೩೧೪	ಬೀನಾಬೇ	೫೧
೩೧೫	ಅಜಯಾಗಥ್	೫೧
೩೧೬	ಕಾರೀತಲಾಕ್	೫೧
೩೧೭	ಕುಂಡಲಪುರ (ಕುಂಡಲಗಿರಿ)	೫೧
೩೧೮	ಸಾಗರ್	೫೧
೩೧೯	ಮಾಲಧೌನ್	೫೧
೩೨೦	ಥೂಬೌನ್	೫೧
೩೨೧	ಬಂದ್ರೇರೀ	೫೧
೩೨೨	ಬಿದಾರಗಿರಿ	೫೧
೩೨೩	ಪಬ್ಜಿರಾ	೫೧
೩೨೪	ಬಂಧು	೫೧
೩೨೫	ವಿಜಾರಾಹೇಳ್	೫೧
೩೨೬	ಟೀಕ್ ಮಗಥ್	೫೧
೩೨೭	ಆಹಾರಬೇ	೫೧

೮೮	ಲಲಿತಪುರ	೨೬	೧೦೯	ಚಮುತಾಕ್ಕರಜೀ	೮೯
೮೯	ದೂರ್ಜಾಗಿರಿ	೨೭	೧೧೦	ರಣಧಂಬೋರ್	೯೦
೯೦	ನೃಹಾಗಿರಿ (ದೇಶಿಂದೇಗಿರಿ)	೨೭	೧೧೧	ವಿಂಡಾರ್ಜೀ	೯೧
೯೧	ಪಜನಾರೀ	೨೭	೧೧೨	ಶ್ರೀ ಶೈವರಾಜಪಾಟ್ಟಾ	೯೨
೯೨	ಪಟನಾಗಂಜ್	೨೭	೧೧೩	ಬುಂದ್ರಾವೇದೀ	೯೨
೯೩	ಜಟ್ಟಲ್‌ಪುರ	೨೭	೧೧೪	ತಿಜಾರ್ಲಾ	೯೨
೯೪	ಬಾಹುರೀಬಂದ್ರ್	೨೭	೧೧೫	ಅಲವರ್	೯೩
೯೫	ಶ್ರೀಪೂರೀ (ತೇವರ್)	೨೭	೧೧೬	ಜಯಪುರ	೯೨
೯೬	ಮಧಿಯಾ	೨೮	೧೧೭	ಪದ್ಮಪೂರೀ	೯೨
೯೭	ಕೋನೀ	೨೮	೧೧೮	ಅಜ್ಞೀರ್‌ಪುರ್	೯೨
೯೮	ಲಾಲಿನಾದೇಸ್	೨೮	೧೧೯	ಬಧೇರಾ	೯೨
೯೯	ಪನಾಗಾರ್	೨೯	೧೨೦	ಉದಯಪುರ	೯೨
೧೦೦	ಬಹ್ಲೋರೀಬಂದ್ರ್	೨೯	೧೨೧	ಕರಡಾಪಾತ್ರನಾಥ್	೯೦
೧೦೧	ಮುಕ್ಕೆಪಾತ್ರನಾಥ	೨೯	೧೨೨	ಟಿಕ್ಕಾಡ್‌ಗಢ್	೯೦
೧೦೨	ಉಡ್ಡೀನ್	೨೯	೧೨೩	ಕೊಲೀಶ್ವರ್	೯೦
೧೦೩	ಗಂಧವರ್ವಪೂರೀ	೨೯	೧೨೪	ಉಡನೂ	೯೦
೧೦೪	ಉದಯಾಗಿರಿ ಗುಹಾವೆಂದಿರ	೨೯	೧೨೫	ನೇಕರ್	೯೦
೧೦೫	ಉದಯಪುರ	೨೯	೧೨೬	ಫಲವರ್ದಿನ್‌ಪಾತ್ರನಾಥ್	೯೦
೧೦೬	ಗ್ರಾಹಿಕ್	೨೯	೧೨೭	ಸೂಮ್ಯೇಕ	೯೦
೧೦೭	ಪಲಾರೀ	೨೯	೧೨೮	ಶ್ರೀ ವೃಷಭದೇವ (ಕೀಸರಿಯಾಂಬೀ)	೯೦
೧೦೮	ಒನ್ನೆದಿಯಾ	೨೯	೧೨೯	ತಾಮನ್‌ಬಾದ್‌ಜೀ	೯೦
೧೦೯	ಇಂದೂರು	೨೯	೧೩೦	ಗೋಡವಾಡ್ ಪಂಡತೀಕ್ರೀ	೯೨
೧೧೦	ಚೂಲಿಗಿರಿ	೨೯	೧೩೧	ಮೌಂಟ್‌ಅಬ್ಬಾನ್	೯೨
೧೧೧	ಒಡವಾನೀ	೨೯	೧೩೨	ಅಚಲಗಢ್	೯೨
೧೧೨	ತಾಲನ್‌ಪುರ	೨೯	೧೩೩	ಕುಂಭಾರಿಯಾ	೯೨
೧೧೩	ಬಾವಾಗಿರಿ (ಉಳಿಸ್‌ಹಾವಾ)	೨೯	೧೩೪	ಶ್ರೀ ಜೀರಾವಾಲ್‌ಪಾತ್ರನಾಥ	೯೨
ರಾಜಾಸ್ಕಾನದ ಜ್ಯೇಸ್‌ಫ್ರೆಕ್ಸ್‌ತ್ರೆಗ್‌					
೧೧೪	ಶ್ರೀ ಮಾಹಾವೀರ್‌ಜೀ	೨೯	೧೩೫	ವಿಜೋಲ್‌ಪಾತ್ರನಾಥ	೯೨
೧೧೫	ತಾಂತ್ರಿಕೀರ್‌ಗಾರ	೨೯	೧೩೬	ರಣಕಪುರ	೯೨
೧೧೬	ಖಾಂತ್‌ಹಾಂತ್‌ಪುರ	೨೯	೧೩೭	ಮುಂಘಾಲ್‌ಮಹಾವಿರ್	೯೨
			೧೩೮	ನಾಕೋಡ್‌ಪಾತ್ರನಾಥ	೯೨
			೧೩೯	ಫಂಫಾಧೀ (ಗುಗಾಡಿ)	೯೨

೧೪೭	ಜ್ಯೇಷ್ಠಾಮೇರ್	೬೪
೧೪೮	ಲೌಢುಲಾ	೬೫
೧೪೯	ಕಾಪರೋಡಾಚೀ	೬೬
೧೫೦	ಗಂಗಾಳಲೀ	೬೭
೧೫೧	ಸಾಂಕೋರ್	೬೮
ಗುಜರಾತಿನ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾಕ್ಷೀತೆಗಳು		
೧೫೨	ಸೂರತ್	೭೧
೧೫೩	ಮಿದ್ಯಾನಂದಕ್ಷೀತ್	೭೨
೧೫೪	ಬೆಲ್ಲೋಡ	೭೩
೧೫೫	ಪಾವಗಢ ಸಿದ್ಧಾಕ್ಷೀತ್	೭೪
೧೫೬	ಮಿಂಭಾಕ್	೭೫
೧೫೭	ಅಹಮದಾಬಾದ್	೭೬
೧೫೮	ಅಮೊರ್ಫಾಪಾಶ್ವನಾಥ್	೭೭
೧೫೯	ಪೂಲೀಟಾನಾ	೭೮
೧೬೦	ರುಷುಲರಾಪಾಟನ್	೭೯
೧೬೧	ಶಂಖೀಶ್ವರಪಾಶ್ವನಾಥ್	೮೦
೧೬೨	ಭಾವನಗರ	೮೧
೧೬೩	ಸೋನಗಢ	೮೨
೧೬೪	ದ್ವಾರಿಕಾ	೮೦೦
೧೬೫	ಜಾದ್ವಾನಗರ	೮೦೦
೧೬೬	ರಾಜಕೀಯಾಟ	೮೦೦
೧೬೭	ಗಿರಿನಾರ್ದಿವರ್ವತ (ಉಜ್ಜಂಡಿರಿ)	೮೦೧
೧೬೮	ಮೀರಾದಲ್ಲಿ ಸೋಮನಾಥ್	೮೦೨
೧೬೯	ಆರಂಗಾ	೮೦೩
ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾಕ್ಷೀತೆಗಳು		
೧೭೦	ನಾಗಪುರ	೮೦೪
೧೭೧	ರಾಮಕೀಕ್	೮೦೨
೧೭೨	ಅವರಾವತಿ	೮೦೧
೧೭೩	ಭಾತಕುಲೀ	೮೦೨
೧೭೪	ಮುಕ್ಕಾಗಿರಿ	೮೦೪

೧೭೫	ಕಾರಂಜಾ	೧೦೪
೧೭೬	ಬಾಧೋಣಾರಾಮನಾಥ್	೧೦೫
೧೭೭	ಅಂಕರಿಕ್ಷಪಾಶ್ವನಾಥ (ಸಿರಪುರ)	೧೦೬
೧೭೮	ಶಿರದಕ್ಷಹಾಪುರ್	೧೦೭
೧೭೯	ಚಿಂತಾವಂತಪಾಶ್ವನಾಥ್	೧೦೮
೧೮೦	ಚಿಂತಾರ್	೧೦೯
೧೮೧	ಉಳಿಲದ್	೧೧೦
೧೮೨	ಜಿರಂಗಾಬಾದ್	೧೧೧
೧೮೩	ಎಲ್ಲೇಂರ	೧೧೨
೧೮೪	ಪಾಶ್ವನಾಥವಂದಿರ	೧೧೩
೧೮೫	ಅಜಂತಾ	೧೧೪
೧೮೬	ಪೈರಣ	೧೧೫
೧೮೭	ಅವಾಂ	೧೧೬
೧೮೮	ಶೋಲಾಪುರ	೧೧೭
೧೮೯	ಸಾವರಗಾಂವ	೧೧೮
೧೯೦	ಉಸ್ಕಾನಾಬಾದ್ (ಘಾರಾತಿವನ ಗುಹಗಳು)	೧೧೯
೧೯೧	ತೇರ್	೧೧೦
೧೯೨	ಕುಂಘಲಗಂ	೧೧೧
೧೯೩	ಕೊಲ್ಲೂಪುರ	೧೧೨
೧೯೪	ಕುಂಬೋಜ	೧೧೩
೧೯೫	ಬಾಹುಬಲಿ	೧೧೪
೧೯೬	ಲೋನಾವಲಾ-ಕಾರಲಾ	೧೧೫
೧೯೭	ಕುಂಡಲ	೧೧೬
೧೯೮	ರುಧೀವಾಶ್ವನಾಥ್	೧೧೭
೧೯೯	ಗಿರಿಪಾಶ್ವನಾಥ್	೧೧೮
೨೦೦	ದಹೀಗಾಂವ	೧೧೯
೨೦೧	ವಾಗಿತುಂಗಿ	೧೨೦
೨೦೨	ಚಾಂದಪದ್ (ಗುಹಾವಂದಿರ)	೧೨೧
೨೦೩	ಗಜಪಂಥ	೧೨೨
೨೦೪	ಅಂಜನಗಿರಿ	೧೨೩
೨೦೫	ನಾಕಿಕ್	೧೨೪
೨೦೬	ಚೊಂಬಾಯಿ	೧೨೫

೨೦೬	ವೈದನವ್ವರ (ಬೋರೀವಲೀ)	೧೧೯	ತಮಿಳುಸಾಡಿನ ಜ್ಯೇಷ್ಠಿಫಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು
೨೦೭	ಕೊಣಾಟಕದ ಜ್ಯೇಷ್ಠಿಫಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು	೧೨೦	ಮದರಾಸು
೨೦೮	ಸ್ತುವನಧಿ	೧೨೧	ಆರಂಗೋಕುಲವೂ
೨೦೯	ಬೆಳಗಾಂ	೧೨೨	ಆರೋಪಕ್ಕಮೂ
೨೧೦	ಧಾರವಾಡ	೧೨೩	ಜಿನಕಾಂಚೀ
೨೧೧	ಹುಬ್ಬಿಳ್ಳಿ	೧೨೪	ಬಿರುದೂರ್
೨೧೨	ಗೋವಾ	೧೨೫	ಅಗರಕೊರಕೊಟ್ಟಾಯೂ
೨೧೩	ಅರಸೀಕೆರೆ	೧೨೬	ಎಲಂಗಾಡು
೨೧೪	ಬೆಂಗಳೂರು	೧೨೭	ಗುಡ್ಲೂರ್
೨೧೫	ಮೈಸೂರು	೧೨೮	ತಪ್ಪಲೂರ್
೨೧೬	ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ	೧೨೯	ಕೀಳಸತ್ತೊಮಂಗಲವೂ
೨೧೭	ಗೊಮಟಗಿರಿ	೧೩೦	ಕೀಳವಿಳ್ಳುವಲವೂ
೨೧೮	ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳ	೧೩೧	ಕೊರುಪ್ಪುಲೂರ್
೨೧೯	ಹಳೇಬೆಳಗೊಳ ಮತ್ತು ಸಾಕೇಹಳ್ಳಿ	೧೩೨	ಮುಂಜಪಟ್ಟು
೨೨೦	ಹಾಸನ	೧೩೩	ಮುಂಡುಳ್ಳೂರ್
೨೨೧	ಹಳೇಬೀದು	೧೩೪	ಮುಂಜಪಟ್ಟು
೨೨೨	ಬೆಳೂರು	೧೩೫	ನಲ್ಲಿವನಪಾಳ್ಳುಮೂ
೨೨೩	ಧರ್ಮಸ್ಥಳ	೧೩೬	ನಲ್ಲೂರು
೨೨೪	ಪೇಣೂರು	೧೩೭	ನಪಲ್ಲು
೨೨೫	ಮುಂದಬಿದರೆ	೧೩೮	ನೆಲ್ಲಿಯಂಗುಲಾಮೂ
೨೨೬	ಕಾರ್ಕಾಳ	೧೩೯	ನೇತಪಕ್ಕಮೂ
೨೨೭	ವಾರಾಂಗ	೧೪೦	ಓತಲ್ಲಾವಾಡಿ
೨೨೮	ಕುಂದಕುಂದಬೆಟ್ಟ	೧೪೧	ಪೆರನ್ನಾಮುಳ್ಳೂರ್
೨೨೯	ಹುಮಟಿ	೧೪೨	ಪೌನ್ಯಾರ್
೨೩೦	ಬಾದಾಮಿ	೧೪೩	ಸೋವಾಸಿಪಾಡಿ
೨೩೧	ಬಹುಳಿ	೧೪೪	ತಡ್ಳೂರ್
೨೩೨	ಪಟ್ಟದಕಲ್	೧೪೫	ತಿರುಮಲ್ಲೀ
೨೩೩	ಬಿಜಾಪುರ	೧೪೬	ತಿರುಮಣಿಮೂರ್
೨೩೪	ಬಾಬಾನಗರ	೧೪೭	ವೆಲಿಯನೂರ್
	ಅಂಧ್ರಪ್ರದೇಶದ ಜ್ಯೇಷ್ಠಿಫಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು	೧೪೮	ವಾಂಗರಮೂ
೨೩೫	ಹೃದರಾಬಾದ್	೧೪೯	ವೆಲ್ಲಾಯ್ನು

ಶ್ರೀ	ವೆಂಕುಂದ್ರಮರ್	೧೪೨
ಶ್ರೀ	ಅಗ್ನಿರ್	೧೪೩
ಶ್ರೀ	ಅಲಗ್ರಮರ್	೧೪೪
ಶ್ರೀ	ಕಳ್ಳುಕೈನಳತ್ವಾರ್	೧೪೫
ಶ್ರೀ	ಕೇಳ್ಳಾವಡೆಯಾಳಮರ್	೧೪೬
ಶ್ರೀ	ಪೇಲ್ಳಾಖಿತಾಂಬಿಕಾರ್	೧೪೭
ಶ್ರೀ	ಮೊರಿಧುಯಾನೂರ್	೧೪೮
ಶ್ರೀ	ಪೆರಮುಂದೂರ್	೧೪೯
ಶ್ರೀ	ಪೆರುಂಪ್ರಗ್ರೀ	೧೫೦
ಶ್ರೀ	ಅಪ್ಪಾವಲ್ಲೂರ್	೧೫೧
ಶ್ರೀ	ತಿರುನಾರುಂಗ್ ಕೋಂಡ್	೧೫೨
ಶ್ರೀ	ವಾಲತ್	೧೫೩
ಶ್ರೀ	ವೀದುರ್	೧೫೪
ಶ್ರೀ	ವೀರನಾಮಾರ್	೧೫೫
ಶ್ರೀ	ವೆಲ್ಲುಮೇಡಾಮೆಟ್ಟೆ	೧೫೬
ಶ್ರೀ	ಕೀರಳದ ಜ್ಯೇನ್ತಿಫ್ರೆಕ್ಸೀತ್ರೆಗಳು	೧೫೭
ಶ್ರೀ	ಹಿಮಾಲಯದ ಜ್ಯೇನ್ತಿಫ್ರೆಕ್ಸೀತ್ರೆ-ಶ್ರೀನಗರ	೧೫೮

ದೇಹಲಿ

ಇದು ಭಾರತದ ರಾಜಧಾನಿ. ಇದನ್ನು ಡೆಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಹೇಳುವುದುಂಟು. ಇದರ ಹೇಸರು ಹೊತ್ತುಮೊದಲು ಮಹಾಭಾರತಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅಗ ಇದನ್ನು ಇಂದ್ರಪ್ರಸ್ಥ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿಂದಿಂಚಿಗೆ ಇದಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳು ಉಂಟಾಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಡಿಲ್ಲಿ, ಫಿಲ್ಫಾ, ಯೋಗಿನೀ ಪ್ರರ, ಜೋಗ್ಜೋವ್ರ, ಜಹಾನಾಬಾದ್, ದಿಲ್ಲೀ, ದೇಹಲಿ ಇವೇ ಮೊದಲಾದುವು ಆ ಹೆಸರುಗಳು. ಇತಿಹಾಸಕಾರರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತೋಮರವಂತದ ಅನಂಗಪಾಲನೆಂಬ ರಾಜನು ಮೊತ್ತಮೊದಲನೆಯಾದಾಗಿ ಈ ನಗರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನೆಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಇದಾದನಂತರ ಎಂಟನೇ ಶತಮಾನಗಳವರೆಗೆ ಸಂಘರ್ಷ ನಡೆದು ಚೌಹಾನ್, ಗುಲಾಮ್, ಬಿಲ್ಲೀ, ತುಫಲಕ್, ಮೊಗಲರು ಮತ್ತೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನವರು ದೇಹಲಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವಾಳದರು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ದಿಹನೇಳನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ದೇಹಲಿನಗರದಲ್ಲಿ ಕಲೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಭಯಂಕರವಾದ ನಷ್ಟಪೂರ್ಣಾಯಿತು.

ಈ ನಗರಕ್ಕೆ ದೇಹಲಿ ಎಂದು ಹೇಸರು ಬಂದುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕಂಕೆ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿದೆ. ಅನಂಗಪಾಲನು ಮಾಥುರೆಯಿಂದ ಒಂದು ಕಬ್ಬಿಣಿದ ಕಂಬವನ್ನು ತಂದನು. ಇದು ಏ ಅಂಗುಲ ವ್ಯಾಸವಿದೆ. ಶಿಂ ಅಡಿ ಎತ್ತರವಿದೆ. ಇದನ್ನು ಆಳವಾದ ಹಕ್ಕು ತೆಗೆದು ಹೊಳೆಲಾಗಿತ್ತು. ಒಮ್ಮೆ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಈ ಕುಬದ ತಳವು ವಾಸುಕಿಯ (ಸರ್ವಾದ) ತಲೆಯ ಮೇಲಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದನಂತೆ. ಇದರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಿರವಾಗಿದ್ದು ಯಂತ್ರಸ್ಥನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತದೆ ಎಂದು ಸಹ ಹೇಳಿದ. ಆದರೆ ರಾಜ ಅನಂಗಪಾಲನಿಗೆ ಇದರಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಅಗೆದು ತೆಗೆಸಿ ನೋಡಲು ಇಚ್ಛಿದ. ಅದರಂತೆಯೇ ಮಾಡಿದ. ಆ ಕಂಬದ ತಳಭಾಗವು ರಕ್ತದಿಂದ ಕೂಡಿತ್ತು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಮಾತು ನಿಜವಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿದ ಅವನು ಮತ್ತೆ ಆ ಕಬ್ಬಿಣಿದ ಕಂಬವನ್ನು ಅದೇ ರಿತಿ ನಲ್ಲಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ. ಆದರೆ ಅದು ಮೊದಲಿ ನಂತೆ ಸರಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ಸಡಿಲವಾಗಿ ನಿಂತಿತು. ಸಡಿಲವೆನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಹಿಂದೀ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಧೀಲಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಈ ನಗರಕ್ಕೆ 'ಧೀಲೀ' ಎಂಬ ಹೆಸರುಂಟಾಯಿತು. ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ 'ಧೀಲೀ' ಕಬ್ಬವು ಜನಗಳ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ 'ಡೆಲ್ಲಿ' ಅಯಿತು. ಕುತುಬ್ ಮಾನಾರ್ ಬಳಿ ಈಗಲೂ ಈ ಕಂಬವಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ದೇಹಲಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡತಕ್ಕ ಅನೇಕಸ್ನೇಹಗಳಿವೆ. ಎಲ್ಲಕ್ಕೂಂತ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇದು ಭಾರತರಾಷ್ಟ್ರದ ರಾಜಧಾನಿ. ಕುತುಬ್ ಮಾನಾರ್, ಲಾಲ್ ಕೆಲ, ಬಿಲಾರ್ ಮಾದಿರ, ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಭವನ, ಸೆಕ್ರೆಟೇರಿಯಟ್, ಜುಮ್ಹಾಮ್ಸೇದಿ, ಜಾಂದನೇ

ಚೋಕ, ಚೌನ್ಹಾಲ್, ರೋಷನಾರಾಬಾಗ್, ಪಾಲ್‌ಮೆಂಟ್‌ಭವನ, ಜಂತರ್ ಮಂತರ್, ಕನ್ನಡ ಪ್ಲೇಸ್, ಇಂಡಿಯಾಗೇಟ್, ಲೋಹಸ್ಟ್ರಂಬ, ಅಲ್ಯುಮೆನ್‌ಕ್ರೆ, ಮಹಾಯಾನ್ ಮಹಾಕ್ರೋ, ಚಿಡಿಯಾಫ್ರೋ, ಜಾಮಿಯಾಮಿಲಿಯ, ನ್ಯಾಷನಲ್ ಸೈದಿಯಂ, ರಾಜಫಾಟ್ ವೋದಲಾದ ಹಲವಾರುಸ್ಟ್ ಲ್ಯಾಂಗಳು ನೋಡಲು ಯೋಗ್ಯ ವಾಗಿವೆ.

ಪ್ರಾಚೀನಕಾಲದಿಂದಲೂ ದೇಹಲಿಯು ಅನ್ಯಧರ್ಮಾಯಿರಿಗೆ ಪ್ರಮುಖ ನಗರವಾಗಿದ್ದಂತೆಯೇ ಜ್ಯೇಷ್ಠಿಗೂ ಪ್ರಮುಖನಗರವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ತೋಮರ ಮತ್ತು ಚೌಹಾನವಂಶದ ರಾಜರುಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜ್ಯೇಷ್ಠಧರ್ಮವು ಪ್ರಾಬಲ್ಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ಅವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಜಿನಮಂದಿರಗಳ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿ ಪ್ರತಿತ್ವಾ ಮಹಾಶೈವಗಳು ನೆರವೇರಿದ್ದವು. ಜ್ಯೇಷ್ಠಾಂಶಿಕ್ಯಾಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ಮುಸಲ್ಲಾನರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಮತ್ತು ಹಿಂದೂಮಂದಿರಗಳನ್ನು ಕಡವಿಸಿ ಮಹಿಂದಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದರು. ಈಗಲೂ ಆ ಮಹಿಂದಿಗಳ ಶಿಲಾಸ್ತಂಭಗಳ ಮೇಲೆ ಜ್ಯೇಷ್ಠಕರ್ಮಾರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಕುತುಬ್‌ಲಾಲ್ ಇಸ್ಲಾಂ ಎಂಬ ಮಹಿಂದಿಯು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದವನು ಕುತುಬ್‌ದೀನ್‌ ಬಿಬಕ್ ಎಂಬುವನು. ಈ ಮಹಿಂದಿಯ ಭಗ್ನಾವಶೇಷಗಳಲ್ಲಿನ ಕಂಬಗಳ ಮೇಲೆ ಕಂಡು ಬರುವ ದಿಗೆಂಬರಮೂರ್ತಿಯ ಕೆತ್ತನೆ ಕೆಲಸ ಗಮನಾರ್ಥವಾಗಿದೆ. ಚೌಹಾನ ವಂಶದ ರಾಜರುಗಳು ದಿಗೆಂಬರ ಜಿನಮಂದಿರಗಳಿಗೆ ದಾನವಾದಿರುವ ಶಾಸನಗಳಿವೆ. ಹೊಗಲರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜ್ಯೇಷ್ಠಧರ್ಮವು ಉಳಿದಿತ್ತು. ಖಿಯಾಸುದ್ದೀನ್ ಲಿಲಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಂಚಾಸ್ತಿಕಾಯಾದ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಬರೆದ ಐತಿಹ್ಯವಿದೆ. ಈ ಪ್ರತಿ ಈಗ ಜಯಪ್ರರದ ಭಂಡಾರದಲ್ಲಿದೆ.

ದೇಹಲಿ ನಗರದಲ್ಲಿ ಅರುವತ್ತೇಳು ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಂದಿರಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಹೇಗಿವೆ :

೧. ಶ್ರೀ ದಿಗೆಂಬರ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಲಾಲ್‌ಮಂದಿರ್, ಚಾಂದನಿಚೋಕ.
೨. ಜ್ಯೇಷ್ಠಾಲಯ ಗುಲಾಬರಾಯ್ ಮೇಹರ್‌ಚಂದ್ರ್, ಗಲೀ ವಿಜಾಂಚೀದರೀಭಾ.
೩. ಜ್ಯೇಷ್ಠಾಲಯ ಸಾಹಿಂದ್ರೀಕ್, ಗಲೀ ವಿಜಾಂಚೀದರೀಭಾ.
೪. ಶ್ರೀ ದಿಗೆಂಬರ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಫೋಟಾಮಂದಿರ, ಕೂಟಾಸೇರ್, ದರೀಭಾ.
೫. ಶ್ರೀ ದಿಗೆಂಬರ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಫೋಟಾಮಂದಿರ, ಕೂಟಾಸೇರ್, ದರೀಭಾ.
೬. ಶ್ರೀ ದಿಗೆಂಬರ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಧರ್ಮಪ್ರರಾ ಗಲೀ, ಅನಾರ್ ದರೀಭಾ.
೭. ಶ್ರೀ ದಿಗೆಂಬರ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾಲಯ ದಿವಾನ್‌ಮುನ್ಸೀ ರಿಶ್‌ಲಾಲ್ ಸತಫರಾ.
೮. ಶ್ರೀ ದಿಗೆಂಬರ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಮಂದಿರ, ಸತಫರಾ.
೯. ಶ್ರೀ ದಿಗೆಂಬರ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾಲಯ ಧರ್ಮಪ್ರರಾ.

೧೦. ಶ್ರೀ ದಿಗೆಂಬರ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾಲಯ, ಧರ್ಮಪ್ರರಾ.
 ೧೧. ' ' ' ಜ್ಯೇಷ್ಠಾಲಯ ಲಿಂಗಿ ಧರ್ಮಪ್ರರಾ
 ೧೨. ' ' ' ಪಂಚಾಯತೀ ಮಂದಿರ, ಮಸ್ಸಿದ್ರ್ ವಿಜಾರ್
 ೧೩. ' ' ' ಮೇಹರ್ ಮಂದಿರ್ ಮಸ್ಸಿದ್ರ್, ವಿಜಾರ್
 ೧೪. ಶ್ರೀ ಪದ್ಮಾವತೀ ಪರವಾಟ್ ದಿ || ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಂದಿರ, ಮಸ್ಸಿದ್ರ್ ವಿಜಾರ್
 ೧೫. ' ' ಮಹಾವೀರ, ದಿ || ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಂದಿರ ಪ್ರೇದ್ಯವಾದ.
 ೧೬. ' ' ಶಾಂತಿನಾಥ, ದಿ || ಜ್ಯೇಷ್ಠಾಲಯ ಪ್ರೇದ್ಯವಾದ.
 ೧೭. ' ' ದಿ || ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಮಂದಿರ (ಗೋಧಾಜೀ) ಪ್ರೇದ್ಯವಾದ
 ೧೮. ' ' ದಿ || ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಮಂದಿರ ಮೊಹಲ್ಲ್, ಇಮಲೀ
 ೧೯. ' ' ದಿ || ಜ್ಯೇಷ್ಠಾಲಯ, ಬಾಲ ಆಶ್ರಮ, ದರಿಯಾಗಂಜ್
 ೨೦. ' ' ಹುಕುಮ್‌ಚಂದ್ರ್ ದಿ || ಜ್ಯೇಷ್ಠಾಲಯ ೧/೧೧ ದರಿಯಾಗಂಜ್
 ೨೧. ' ' ಅಹಿಂಸಾ ಮಂದಿರ ಜನಾಲಯ, ಅನ್ನರೀ ರೋಡ್, ದರಿಯಾಗಂಜ್
 ೨೨. ' ' ದಿ || ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಮಂದಿರ, ದಿಲ್ಲಿಗೇಟ್
 ೨೩. ' ' ದಿ || ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಮಹಾವೀರ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾಲಯ
 ೨೪. ' ' ದಿ || ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಮಂದಿರ ಮೋರೀಗೇಟ್
 ೨೫. ' ' ಭಗವಾನ್ ಪಾಶ್ವನಾಥ ದಿ || ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಮಂದಿರಗಲೀ, ಕುಮ್ಮಾರೋಂಕೀ
 ೨೬. ' ' ದಿ || ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಮಂದಿರ, ಆರ್ಯಪ್ರರಾ ಸಭ್ಯೇಮಂಡೀ.
 ೨೭. ' ' ದಿ || ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಮಂದಿರ ಶಕ್ತಿನಗರ, ಸಭ್ಯೇಮಂಡೀ.
 ೨೮. ' ' ದಿ || ಜ್ಯೇಷ್ಠಾಲಯ, ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಟಿರ್ಸ್‌ಪ್ರ, ಮೈದಾನ್, ಡಿ. ಬ್ಲೂಕ್
 ೨೯. ' ' ಅದಿನಾಥ ದಿ || ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಮಂದಿರ, ಭಾರತನಗರ.
 ೩೦. ' ' ದಿ || ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಮಂದಿರ, ಶಾಂತಿನಾಥ (ಜಯೋರದ ಬಳಿ)
 ೩೧. ' ' ದಿ || ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಪದ್ಮಾವತೀ ಮಂದಿರ, ಗಲೀ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಮಂದಿರ
- ವಹಾದೀ ಧೀರಜ್
೩೨. ' ' ಮಹಾವೀರ ದಿ || ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಮಂದಿರಗಲೀ, ನಾಥನ ಸಿಂಹ ವಹಾದೀ ಧೀರಜ್
 ೩೩. ' ' ದಿ || ಜ್ಯೇಷ್ಠಾಲಯ ಗಲೀ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಮಂದಿರ, ವಹಾದೀ ಧೀರಜ್
 ೩೪. ' ' ದಿ || ಜ್ಯೇಷ್ಠಾಲಯ, ಡಿಟ್ರಿಗೆಂಜ್ (ಮಹಾವೀರ ನಗರ)
 ೩೫. ' ' ದಿ || ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಅದಿನಾಥ ಮಂದಿರ, ಕುತುಬ್‌ಮೀನಾರ್, ಮಹಕೋಲೀ.
 ೩೬. ' ' ದಿ || ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಮಂದಿರ, ಚಿರಾಗ್, ದಿಲ್ಲಿ
 ೩೭. ' ' ದಿ || ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಮಂದಿರ, ಭೋಗ್ಲ್ ಜಂಗಪ್ರರಾ, ದಿಲ್ಲಿ
 ೩೮. ' ' ಪಾಶ್ವನಾಥ ದಿ || ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಮಂದಿರ, ಗ್ರೀನ್‌ಪಾರ್ಕ್ ಎಕ್ಸ್‌ಟ್ರಾನ್‌ಫ್ಲೋರ್
 ೩೯. ' ' ಸ್ವಾಂಭರದ್ರಕೂಟ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾಲಯ, ಗ್ರೀನ್‌ಪಾರ್ಕ್

೪೦.	ತ್ರಿ	ದಿ॥ ಜೈನ ಚೈತ್ಯಾಲಯ. ಏ. ೧೦೪, ನೇತಾಚೆಂಗರ
೪೧.	‘	ದಿ॥ ಜೈನ ಮಂದಿರ. ಸರೋಚಿನೀನಗರ, ಹೊಸದೆಹಲಿ.
೪೨.	‘	ದಿ॥ ಜೈನ ಚೈತ್ಯಾಲಯ ಲೋಡಿ ಕಾಲೀನಿ, ವಿನಯನಗರ,
		ಹೊಸದೆಹಲಿ
೪೩.	‘	ದಿ॥ ಜೈನ ಪಾಶ್ಚಾನಾಥ ಮಂದಿರ, ಜಯಸಂಪವ್ಪರ, ಹೊಸದೆಹಲಿ
೪೪.	‘	ದಿ॥ ಜೈನ ಅಗ್ರಾಹಾಲ ಮಂದಿರ, ಜಯಸಂಪವ್ಪರ ಹೊಸದೆಹಲಿ
೪೫.	‘	ದಿ॥ ಜೈನ ನಿತೀ ಮಂದಿರ, ಹೊಸದೆಹಲಿ
೪೬.	‘	ದಿ॥ ಜೈನ ಮಂದಿರ, ಮಂಟೋಲಾ, ಮೊಹಲ್ಲು ಪಹಾರ್ಗಂಜ್
		ಹೊಸದೆಹಲಿ
೪೭.	‘	ದಿ॥ ಜೈನ ಮಂದಿರ, ಮಾಡಲ್ ಬಸ್ತ್ರೀ, ದೆಹಲಿ
೪೮.	‘	ದಿ॥ ಜೈನ ಮಂದಿರ, ಭಜ್ರೋವಾಲಾ ಕಂಪಾ, ಕೊಲ್‌ಬಾಗ್
		ಹೊಸದೆಹಲಿ
೪೯.	‘	ದಿ॥ ಜೈನ ಮಂದಿರ ಆ ಸಿ ಟಿ ನ್ಯೂ ರೋಹತಕ್ ರೋಡ್.
		ಹೊಸದೆಹಲಿ
೫೦.	‘	ದಿ॥ ಜೈನ ಮಂದಿರ, ದೇವನಗರ, ಕೊಲ್‌ಬಾಗ್, ಹೊಸದೆಹಲಿ
೫೧.	‘	ಶಾಂತಿನಾಥ ದಿ॥ ಜೈನ ಮಂದಿರ, ಪಾಲವರ್ ಗಾರಮ, ಹೊಸದೆಹಲಿ
೫೨.	‘	ದಿ॥ ಜೈನ ಮಂದಿರ, ಸದರ್ ಬಾಬೋರ್ (ಭಾವನೀ)ದ್ವಿಲ್ ಕೆಂಟ್
೫೩.	‘	ಅಗ್ರಾಹಾಲ್, ದಿ॥ ಜೈನಮಂದಿರ, ನಜಫ್‌ಗಡ್
೫೪.	‘	ದಿ॥ ಜೈನ ಮಂದಿರ, ಕೈಲಾಸೋನಗರ ಗಲೀ ನಂ ೨,೩
೫೫.	‘	ದಿ॥ ಜೈನ ಮಂದಿರ, ಗಾಂಥಿನಗರ ಐರ್
೫೬.	‘	ಪಾಶ್ಚಾನಾಥ ದಿ॥ ಜೈನಮಂದಿರ, ಶಾಸ್ತ್ರೀನಗರ
೫೭.	‘	ದಿ॥ ಜೈನ ಮಂದಿರ ಪಟಪಡಗಂಜ್
೫೮.	‘	ದಿ॥ ಜೈನ ಮಂದಿರ, ಬ್ರಹ್ಮಪುರೀ (ಶಾಹದರಾ ಹತ್ತಿರ)
೫೯.	‘	ದಿ॥ ಜೈನ ಚೈತ್ಯಾಲಯ, ಜೈನಗರ (ಉಸ್ಕಾನಪುರ) ಶಾಹದರಾ
೬೦.	‘	ದಿ॥ ಜೈನ ಮಂದಿರ ಶಾಹದರಾ, ಜ. ಓ. ರೋಡ್
೬೧.	‘	ದಿ॥ ಜೈನ ಮಂದಿರ ಶಾಹದರಾ, ಮಂದಿರವಾಲೀ, ಶಾಹದರಾ
೬೨.	‘	ದಿ॥ ಜೈನ ಮಂದಿರ, ಕಬೂಲ್‌ನಗರ, ಶಾಹದರಾ
೬೩.	‘	ದಿ॥ ಜೈನ ಮಂದಿರ ಜಿ ೨ ಆ/ಇಂ ಕೃಷ್ಣನಗರ
೬೪.	‘	ದಿ॥ ಜೈನ ಮಂದಿರ, ಗೌತಮಪುರೀ
೬೫.	‘	ದಿ॥ ಜೈನ ಮಂದಿರ, ಜವಾಹರ ಮಾರ್ಗ ವೆಸ್ಟ್ ಲಿಕ್ಟ್‌ನಗರ
೬೬.	‘	ದಿ॥ ಜೈನ ಪಾಶ್ಚಾನಾಥಮಂದಿರ, ಎ ಬ್ಲೌಕ್ ಶಕ್ತಿರ್ ಪ್ರರ್
೬೭.	‘	ದಿ॥ ಜೈನ ಮಂದಿರ, ತಿವಾರೀ (ಶಾಹದರಾ ಸಮಾವ್)

ಮುಖ್ಯವಾದ ಕೆಲವು ಮಂದಿರಗಳ ಪರಿಚಯ

ದೇಹಲಿಯಲ್ಲಿರುವ ಜೀವಮಂದಿರಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿಯಾಗಿದೆ. ಈಗ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮುಖ್ಯವಾದ ಜೀವಾಲಯಗಳ ಪರಿಚಯಕೊಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗುವುದು.

ದಿಗೆಂಬರ ಜೀನಲ್ಲಾಲ್ ಮೆಂಡಿರ

“ಇದು ಕೆಂಪುಕೊಟೆ (ಲಾಲ್‌ಕಿಲಾ)ಯ ಎದುರಿಗೆ ಇರುವ ಚಾಂದನೀಬೋಕದಲ್ಲಿದೆ. ಇದು ದೇಹಲಿಯಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಜಿನುಮಂದಿರಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನ ವಾಗಿದೆ. ಈಗ ಈ ಮಂದಿರವಿರುವ ಅಕ್ಕಪ್ರಕ್ಕಾಗಿಲ್ಲಿನ ಪ್ರದೇಶವು ಮೊಗಲಿಸಕ್ರವತ್ತಿ ಪಹಜಹಾನನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ (ಕ್ರ.ಶ. ೧೯೫೨) ಉದ್ಯಂ ಬಾಜಾರ್ ಎಂಬ ಹೇಣಿ ಇದಿತ್ತು. ಅಗ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಜೈನ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಒಂದು ಗುಡಾರ (ಟಿಂಟ್) ನಲ್ಲಿ ತಾನು ದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಪೂಜೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಒಂದು ತೀರ್ಥಾಂಕರರ ಬಿಂಬವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದು. ಇತರ ಜೈನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಕೂಡ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ದರ್ಶನಮಾಡ ತೊಡಗಿದರು. ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಕ್ರ.ಶ. ೧೯೫೨ ರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಂದಿರ ನಿರ್ಮಾಣವಾಯಿತು. ಬರಬರುತ್ತಾ ಆ ಜಿನಾಲಯದ ಮಹಡ್ಡವು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ ಬಂದಿತು. ಹಿಂದೂಗಳನ್ನು ದ್ವೇಷಮಾತ್ರಿಕ್ತಾದ್ವಾರಾ ಜಿರಂಗಜೀಬನು ಸಹ ಈ ಜಿನಮಂದಿರದ ತಂಡಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಈ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಎಂಟು ವೇದಿಕೆಗಳಿವೆ. ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಜಿನಟಂದ್ರಭಟ್ಟಾರಕರು ಪ್ರತಿವಾಟಿಸಿರುವ ಭಗವಾನ್ ಪಾಶ್ಚಾನಾಥತೀರ್ಥಾಂಕರರ ಅಮೃತೀಲೆಯ ಪ್ರತಿಮೆಯಿದೆ. ಇದು ಎರಡೂ ಮುಕ್ಕುಲು ಅಡಿ ಎತ್ತರವಿದೆ. ಇದು ಕ್ರ.ಶ. ೧೯೫೨ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವಾಟಿಸಿದುದೆಂದು ವಿದ್ಯಾಂಸರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ. ಇದು ಪದ್ಮಾಸನದಲ್ಲಿದೆ. ಮತ್ತೊಂದು ವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪದ್ಮಾವತೀಯಕ್ಕಿಯ ಪ್ರತಿಮೆ ಇದೆ. ಪಾಶ್ಚಾನಾಥ ಮತ್ತು ಪದ್ಮಾವತೀ ವಿಗ್ರಹಗಳಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಬಳಳ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಇದೆ. ಈ ಲಾಲ್‌ಮಂದಿರದ ಎದುರಿಗೆ ಮಾನಸ್ತಂಭವೂ, ಉದಾಹಿಸಿನಾಶ್ರಮವೂ, ಧರ್ಮಶಾಲೆಯೂ, ಪ್ರಕ್ಕೀಚಿಕೆತ್ವಾಲಯವೂ ಜೈನಸಾಹಿತ್ಯಸದನಪ್ರಸ್ತಾಪಾಲಯವೂ ಮೊದಲಾದ ಲೋಕೀಜೆಪಯೋಗೀ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿವೆ.

ದಿಗೆಂಬರಚ್ಚಿನ ವಾರ್ಪ್ರಸಾಥಮಂದಿರ, ಜಯಾಸಿಂಹಪುರ. ದೇಹಲಿ

ಕೆಂಪುಮಂದಿರವು ಕನ್ನಾಟ್‌ಕೊಂಡಲ್ಲಿರುವ ಮದ್ರಾಸಾಹೋಟೀನ ಹಿಂಭಾಗದ ಜ್ಯೇಂಪುಮಂದಿರ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಇದು ಖಿಡೆಲ್ಲಾವಾಲ್ ಅಥವಾ ದೂಡ್‌

ಮಂದಿರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಾಗಿದೆ. ಈ ಮಂದಿರದ ವಿಚಾರವನ್ನು ಕೆಲ್ಲಾ ಅಚಾರ್ಯರ್ ಅರುಣಮಂಡಿಯವರು ಏ. ಸಂ. ೧೯೩೯ ರಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿರುವ ಅಜಿತಪ್ಪರಾಜ ದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದೇ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಕುಶಾಲಚಂದ್ರ್ ಎಂಬುವರು ಏ. ಸಂ. ೧೯೩೯ ರಿಂದ ೧೯೪೨ ರವರೆಗೆ ಹರಿವಂಶಪ್ಪರಾಜ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳ ರಚನೆ ಮಾಡಿರುವರು. ಅದ್ದರಿಂದ ಇದು ಜಿರಂಗಜೀಬನಕಾಲದ್ದೇಂದು ಗೋತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಭಗವಾನ್ ಮಹಾವೀರರು ಇಲ್ಲಿಯ ಮೂಲವಿಗ್ರಹ. ಸುಮಾರು ೫೧೦ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಜಿನಚಂದ್ರಪ್ಪಾರಕರು ಇದನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದಿಂದ ಈ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಪ್ರಭ, ನೇಮಿನಾಥ, ಪಾಶ್ಚಾನಾಥ, ಮೊದಲಾದ ತೀಥಗಂಕರರ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಿವೆ. ಇದು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಬಹಳ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಆತ್ಮಂತಪಾರಾಜಿನತೆಯ ಕುರುಹು ಕಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಮಹಾವೀರ ದಿಗಂಬರಚೈನಮಂದಿರ—

ಈ ಮಂದಿರವು ಚಾಂದನೀಬೋಕದ ಹೊಸರಕ್ಕೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿರುವ ವೃದ್ಧವಾಡಗಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಇದು ಶ್ರ. ಶ. ೧೬೬೧ ರಲ್ಲಿ ವಿಂಡೇಲ್ ವಾಲ್ ದಿಗಂಬರ ಜ್ಯೇಷ್ಠಪಂಚಾಯಿತದಿಂದ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಈ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೩೦೦, ಶಿಂಜನಪ್ರತಿಮೆಗಳಿವೆ. ಇಲ್ಲಿರುವ ಶಾಸ್ತ್ರಭಂಡಾರದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳಿವೆ.

ದಿಗಂಬರಚೈನ ಪಂಚಾಯಿತ ಮಂದಿರ—

ಈ ಮಂದಿರ ಮಹಿಳ್ಳಾಭಿಜ್ಞಾನ್ ಗಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಇದನ್ನು ಸೈನ್ಯದ ಮುಖ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದ ಅಯಾಮಲ್ ಉಫ್ ಅಜ್ಞಾಮಲ್ ಎಂಬುವರು ಕಟ್ಟಿಸಿದರು. ಅನಂತರ ಇದು ಪಂಚರಿಂದ ನಡೆಸುವುದೆಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾದುದರಿಂದ ಪಂಚಾಯಿತ ಮಂದಿರವಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಇದು ಭಟ್ಪಾರಕಟೀರಕ್ಕೆ ಸ್ಥಾನವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಹಾಂಡೇಜಿಮಂದಿರವೆಂದೂ ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮೂಲಸ್ವಾಮಿ ಇ ಅಡಿ ಒ ಅಂಗಸಲವಿರುವ ಭಗವಾನ್ ಪಾಶ್ಚಾನಾಥರು. ಇವರ ಅಕ್ಷಪಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಭಗವಾನ್ ಅದಿನಾಥ ಮತ್ತು ಶಾಂತಿನಾಥರ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ಇವೆ. ಈ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಮೂರುಕಾವಿರ ಹಸ್ತಲಿಖಿತ ಸುಂದರಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಮಂದಿರದ ಸಮೀಪದಲ್ಲೇ ಮತ್ತೊಂದು ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಂದಿರವಿದೆ. ಅದನ್ನು ದಿಗಂಬರಚೈನಮೂಹರೆ ಮಂದಿರವನ್ನು ತಾತ್ತ್ವಾರ್ಥಿ ನಂದಿಶ್ವರದ್ವಿಪದಲ್ಲಿರುವ ಇಲ್ಲಿ ಮಂದಿರಗಳ ಅಪೂರ್ವರಚನೆ ಇದೆ. ೨೩-೧-೧೯೩೨ ರಲ್ಲಿ ಇದರ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಯಾಯಿತು. ಇಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಭಂಡಾರವಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿತಗ್ರಂಥಗಳೂ ಇವೆ.

ದಿಗಂಬರಚೈನ ಸಂಪಾದನಾರ್ಥಿ, ಧರ್ಮಪ್ರಾರ್ಥಿ

ಇದು ಧರ್ಮಪ್ರಾರ್ಥದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದೆ. ಚಾಂದನೀಬೋಕದಿಂದ ಕಿನಾರಿ ಬಜಾರಿನ ಮೂಲಕ ಹೋಗುವಾಗ ಇದು ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಹರಸುವಿರಾಯ ಎಂಬುವರು ಕಟ್ಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಭರತಪ್ಪರದ ರಾಜನ ಆಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿದ್ದರು. ಸುಮಾರು ಎಂಟು ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿ ಚೆಚ್ಚಿಸಿರುವ ಇದು ಏ. ಸಂ. ೧೮೦೦ ರಲ್ಲಿ ಅರಂಭವಾಗಿ ಇಲ್ಲಂ ರಲ್ಲಿ ಮುಗಿದಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದುಬಂತ್ತದೆ. ಮೂಲಸ್ವಾಮಿ ಭಗವಾನ್ ಆದಿತೀಧರಂಕರರು, ಈ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತ, ನೀಲ, ಮರಕತ ಮತ್ತು ಇತರ ಪಾಪಾಣದ ಅನೇಕ ಜಿನಬಂಬಗಳಿವೆ. ಮೂಲಸ್ವಾಮಿಯು ವಿರಾಜಮಾನವಾಗಿರುವ ಆಮೃತಶಿಲೆಯ ವೇದಿಕೆಯನ್ನು ಬಹುಮೂಲ್ಯವಾದ ಶಿಲಾಲತ್ಗಳಿಂದ ಬಹಳ ಸೋಗಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲಿನ ಕಮಲದ ಮೇಲೆ ಜಿನಭಗವಾನರ ಮೂಲೀ ವಿರಾಜಮಾನವಾಗಿದೆ. ಈ ಕಮಲ ಮತ್ತು ವೇದಿಕೆಗಳ ಕೆತ್ತನೆಕೆಲಸ ಬಹು ಅಪೂರ್ವವಾಗಿದೆ. ಈ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಬಳಿಯ ಸೂಕ್ತಪ್ರಾಣದ ಜಿತ್ತುಕಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನದ ಕುಸುರಿನ ಕೆಲಸಮಾಡಲಾಗಿದೆ, ಇದು ದರ್ಶನೀಯವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸಹಸ್ರಕೂಟ ಚೈತ್ಯಾಲಯವನ್ನು ಏ. ಸಂ. ೧೯೦೦ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕೈಬಿರಜದ ಅನೇಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥಗಳಿವೆ. ಸಂಶೋಧನೆಮಾಡುವವರಿಗೆ ಈ ಭಂಡಾರ ಅತಿವೆಸಹಾಯಕವಾಗಿದೆ.

ದಿಗಂಬರ ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಂದಿರ ಕೂಂಬಾಸೇತ್ರ

ಈ ಮಂದಿರವನ್ನು ಸೇಲ್ ಇಂದ್ರಾಜ್ ಎಂಬುವರು ಈಗೆ ಇನ್ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಮೊದಲು ಕಟ್ಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದವರು ಕೂಂಬಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ದರಿಂದ ಅವರನ್ನು ಕೂಂಬಾಸೇತ್ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಲ್ಲಿನ ಮೂಲಸ್ವಾಮಿ ಭಗವಾನ್ ಪಾಶ್ಚಾನಾಥತೀಧರಂಕರು. ವೇದಿಕೆಯು ಮೂರು ಅಂತಸ್ಥನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಅದರ ಮೇಲೆ ಗಂಡಕುಟಿಯ ಮೇಲೆ ಭಗವಾನರು ವಿರಾಜಮಾನರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಪ್ರತಿಮೆ ಏ.ಸಂ. ೧೯೫೫ರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿತ ಆದಂತ ತಿಳಿದುಬಂತ್ತದೆ, ಈ ಜಿನಮಂದಿರದ ಮುಂದೆ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕದಿಗಂಬರಚೈನಮಂದಿರವಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅರುವೇದಿಕೆಗಳಿವೆ. ಇಲ್ಲಿರುವ ಪದ್ಮಾವತೀಯಕ್ಕಿಂದೇವಿಯ ಪ್ರತಿಮೆ ಬಹುಭವ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಧರ್ಮಶಾಲೆಗಳು—

ದೇಹಲಿಗರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಯಾತ್ರಿಕರು ತಂಗಲು ಹಲವಾರು ಧರ್ಮಶಾಲೆಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಹೀಗಿವೆ,

೧ ಲಾಲಮಂದಿರ ಧರ್ಮಶಾಲೆ.

- ಅ ಕಟ್ಟುಮುಡುವೂದರೀಬಾ ಧರ್ಮಶಾಲೆ, ಇದನ್ನು ವಿ.ಸಂ, ೧೯೦೯ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮಾಜ್ಯೇನವರ್ಕೆಲ್ಲಾ ಅವರು ಕಟ್ಟಿಸಿದರು.
- ಆ ಜ್ಯೇನಧರ್ಮಶಾಲೆ, ಕೂಡಾಬುಕಾಲಿ ಬೇಗಂ, ಎಕ್ಸ್‌ಪ್ಲೇನೇಡ್ ರೋಡ್ ಜ್ಯೇನಧರ್ಮಶಾಲೆ ಕೂಡಾ ಸೇಚಿದರೀಬಾ ಇದು ಸ್ಥಾನೀಯ ಆಗರವಾಲ ದಿಗಂಬರರಜೈನ ಪಂಚಾಯಿತಿಯ ಅಧಿನಂದಲ್ಲಿದೆ.
- ಇ ದಿಗಂಬರರಜೈನ ಧರ್ಮಶಾಲೆ, ಪಂಚಾಯಿತಿಮಂದಿರ, ಮಂಸಜೆ ಲಿಜಾರೆ ಪಂಚಾಯಿತಿ ಜ್ಯೇನಮಂದಿರದ ಹತ್ತಿರ ಇದೆ.
- ಈ ದಿಗಂಬರರಜೈನ ಧರ್ಮಶಾಲೆ, ನಯಾಮಂದಿರ, ಧರ್ಮಪೂರ ಈ ಧರ್ಮಶಾಲೆಯು ದೌವದೀದೇವ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.
- ಉ ಜ್ಯೇನಧರ್ಮಶಾಲೆ, ಜೀರಣಾನ, ಈ ಧರ್ಮಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಮನ ಇದೆ, ಸತಿಸಾಧ್ಯಯರು ಇರುತ್ತಾರೆ.
- ಆ ಶ್ರೀ ಸುಂದರಲಾಲ್ ಪಾರಿಸಾದಸಾಸೆ, ದಿಗಂಬರ ಜ್ಯೇನಧರ್ಮಶಾಲೆ, ವೈದ್ಯವಾಡ
- ಇ ಜ್ಯೇನಧರ್ಮಶಾಲೆ, ಗಲ್ಲಿಭೋಜಪೂರ, ಮಾರವಾಡ ಹೊಸರಸ್ತೆ (ನಯಾ ಸದಕ) ಇಂದ ಒಳಗೆ ಹೋದರೆ ಗಲ್ಲಿಭೋಜಪೂರದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಶ್ರೀ ಘಣೀಕಾರಾಮ್ ಕೇಸರಿಂದ್ರಜಿ ಬಹೇರೆ ಅವರ ಧರ್ಮಶಾಲೆ ಇದೆ.
- ೧೦ ಜ್ಯೇನಧರ್ಮಶಾಲೆ, ಸಾಧರ ಕಿನಾರೀ ಬಜಾರ್
- ೧೧ ದಿಗಂಬರರಜೈನ ಪಂಚಾಯಿತಿ ಧರ್ಮಶಾಲೆ, ಪಹಾಡಿಧಿರಜ್
- ೧೨ ಜ್ಯೇನವಿಶ್ವಾಮೃಹ, ಲೇಡಿಹಾಡಿಂಗ್‌ರೋಡ್ ಇನ್ನಂ ಇಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಾಸಿಗಳು ಇಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಶಾಖಾಹಾರೀ ಭೋಜನ ಸೌಕರ್ಯವಿದೆ. ಸ್ಥಾಳೀಯ ಸ್ಥಾನಕವಾಸಿಗಳು ಇದರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.
- ೧೩ ಜ್ಯೇನವಿಗಂಬರ ಧರ್ಮಶಾಲೆ, ದಿಗಂಬರರಜೈನ ಆಗರವಾಲ ಮಂದಿರ, ಜಯಂಸಿಂಗಪ್ಪರ್
- ೧೪ ಅಹಿಂಸಾಮಂದಿರ ಇ ದರಿಯಾಗಂಜ್ ಇದರಲ್ಲಿ ದಿನಂಬರರಜೈನ ಜ್ಯೇತ್ಯಾಲಯವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಇಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿದೆ.
- ೧೫ ಸಚಫಾಗಗಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕುಧರ್ಮಶಾಲೆಗಳಿವೆ. ಮೊದಲಿನ ಏರಡು ಧರ್ಮಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ದಿಗಂಬರ ಜ್ಯೇನಮಂದಿರಗಳಿವೆ. ಮುನಿಗಳು ತಂಗಲು ವಸತಿಸೌಕರ್ಯವಿದೆ.

ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶದ ಜ್ಯೇನತೀಧ್ರಾಕ್ಷೇತ್ರಗಳು

ಪೂರ್ವಕಾಲದ ಕುರುಜಾಂಗಲ, ಪಂಚಾಲ, ಕೌಶಲ, ವಶ್ವ, ಕಾಶಿ, ಶಾರಸೇನ ದೇಶಗಳು ಈಗಿನ ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿವೆ. ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಾನವಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಸಭ್ಯತೆಗಳ ಬೀಜಾರೋಪಣೆಯಾಯಿತು. ಪೌರಾಣಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕನಾಷಿತ್ಯದ ಅನುಕಾರ ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ೧೮ ತೀಥಾಂಕರರ ಗಭ್ರ, ಜನ್ಮ, ದೀಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ಕೇವಲಜ್ಞನಕಲ್ಯಾಣಕಗಳಾದುವು. ಅಯೋಧ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಘಭತೀಧ್ರಾಂಕರ, ಅಜಿತ, ಅಭಿನಂದನ, ಸುಮತಿ ಮತ್ತು ಅನಂತ ತೀಥಾಂಕರರ ಜನ್ಮವಾಯಿತು, ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ಇಂ ಕಿಲೋಮೀಟರ್‌ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ರತ್ನಾಪುರಿಯಲ್ಲಿ ಭಗವಾನ್ ಧರ್ಮನಾಥರು ಹುಟ್ಟಿದರು, ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ೧೦ ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರವಣಿಯಲ್ಲಿ ಭಗವಾನ್ ಶಂಭವತೀಧ್ರಾಂಕರರೂ ದೇವರೀಯಾಗೆ ಇಂ ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಕಾಂದಿನಗರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪ್ರದುತ್ತಿಧ್ರಾಂಕರರೂ ಹುಟ್ಟಿದರು. ಕಾಶಿಯ ಭಗವಾನ್ ಸುಪಾಶ್ವತೀಧ್ರಾಂಕರರ ಮತ್ತು ಪಾಶ್ವಾನಾಥತೀಧ್ರಾಂಕರರ ಜನ್ಮಸ್ಥಾನವಾಗಿದೆ, ಕಾಶಿಗೆ ಇವ್ಯತ್ತು ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಚಂದ್ರಪುರಿಯು ಚಂದ್ರಪುರಭತೀಧ್ರಾಂಕರರ ಜನ್ಮಸ್ಥಾನವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಇ ಕಿ. ಏ. ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಸಿಂಹಪುರಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಯಾಂಶೀಧ್ರಾಂಕರು ಹುಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅಲಹಾಬಾದಿಗೆ ೬೦ ಕಿ. ಏ. ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಕೊತಾಂಬಿಯ, ಪದ್ಮಪುರಭತೀಧ್ರಾಂಕರರ ಜನ್ಮಭೂಮಿಯೂ ಮತ್ತು ಹಸ್ತಿನಾಪುರದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿತೀಧ್ರಾಂಕರರೂ ಕುಂಧತೀಧ್ರಾಂಕರರ, ಅರತಿತೀಧ್ರಾಂಕರರೂ ಜನ್ಮವತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕಂಫಿಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿಮಲತೀಧ್ರಾಂಕರರೂ ಮತ್ತು ಆಗ್ನೇಯ ೭೫ ಕಿ. ಏ. ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಶೇರಿಪುರದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನ್‌ನೇಮಿತೀಧ್ರಾಂಕರರೂ ಹುಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಗುಗಾ, ಯಮುನಾ, ಸರಸ್ವತೀ, ಸರಯೂ, ಘಾಷರಾ ಗೋಮತಿ ಮೊದಲಾದ ನದಿಗಳು ಈ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತವೆ. ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರಾಜವಂಶೀಯರು ಆಳುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಮಹಾಭಾರತದ ಯುದ್ಧದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಈ ಪ್ರದೇಶವೆ ಬಹುಕಾಲದವರೆಗೆ ದುರ್ಬಲವಾಗಿಯೇ ಇತ್ತು. ಅದಾದನಂತರ ಇಲ್ಲಿ ಶಿಶುನಾಗ, ನಂದ, ವರೋಹ, ಶುಂಗ, ಶಕ, ಕುಂಬಾಣ, ಗುಪ್ತ, ನಾಗ, ಮೌರಿ, ಪ್ರತಿಹಾರ, ಭಾರ, ಗಾಜದವಾಲ್ ಮೊದಲಾದ ವಂಶಗಳೂ ಮತ್ತು ಜಾತಿಗಳೂ ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು ಮಾಡಿವೆ. ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಜ್ಯೇನಮಂದಿರಗಳೂ, ಮೂರ್ತಿಗಳೂ, ಅಯಂಕಾಪಟ್ಟಗಳೂ, ಸೂತಪಗಳೂ ಮೊದಲಾ

ದುವು ಅಧಿಕಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಹಣಾವಾಗಿವೆ. ಅನಂತರ ಮಹಿಮ್ಮದೊಫ್ಫಿಜನಿಯು ಇದರಮೇಲೆ ಒಂಬತ್ತು ಸಾರಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಧನಸಂಪತ್ತನ್ನು ಲಾಟಿಮಾಡಿದುದಲ್ಲದೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಮತ್ತು ಕಲಾಕೀರ್ತಿಗಳನ್ನು ಧ್ವಂಸಮಾಡಿದನು. ಈ ಕ್ರಮವು ಚೀರಂಗ ಜೀಬನ ಕಾಲದವರೇಗೂ ಸತತವಾಗಿ ನಡೆದುಬಂದಿತು. ಅವನು ಬಹುಶ: ಇಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲಾ ಜ್ಯೋತಿಷ್ ಕ್ರಿಂತಪಾದ ಮಂದಿರಗಳನ್ನೂ, ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ಸೂತ್ರಗಳನ್ನೂ ನಷ್ಟಮಾಡಿದ. ಈ ಬರ್ಬರ ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಜ್ಯೋತಿಂಶ್ ತಿಗೆ ಬಹುವಾದ ಅಫಾತ ಉಂಟಾಯಿತು.

ಹಸ್ತಿನಾಪುರ

ಹಸ್ತಿನಾಪುರವು ಮೇರರ್ತೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿದೆ. ದೇಹಲಿಲ್ಲಿಯೆಂದ ಹೇರಲ್ಪ್ರಾ ಎಂಕಿ. ಏ. ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಮೇರರ್ತೆನಿಂದ ಸಮಾನ ಮೂಲಕ ಇಲ್ಲಿ ಏ. ಏ. ದೂರದಲ್ಲಿ ಈಶಾನ್ಯಕ್ಕೆ ಹಸ್ತಿನಾಪುರವಿದೆ. ಮೇರರ್ತೆನಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲು ಬಸ್ಸನ ಸೌಕರ್ಯವಿದೆ. ಅದಿತೀರ್ಥಂಕರರಾದ ವೃಷಭದೇವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಶಿಲ್ಪಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಕುರುಜಾಂಗಲದೇಶವೂ ಒಂದಾಗಿತ್ತು. ಇದಕ್ಕೆ ಗಜಪುರ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿತ್ತು. ಅನಂತರ ಇಲ್ಲಿ ಕುರುವಂಶದೆ 'ಹಸ್ತಿನಾ' ಎಂಬ ಬಹುಪರಾಕ್ರಮಿಯಾದ ರಾಜನಾದನು. ಇವನ ಹೆಸರಿನ ಮೇಲೆ ಇದಕ್ಕೆ 'ಹಸ್ತಿನಾಪುರ' ಎಂಬ ಹೆಸರಾಯಿತು. ಪ್ರಚಿನಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ನಗರಕ್ಕೆ ಗಜಪುರ, ಹಸ್ತಿನಾಪುರ, ಗಜಸಾಹನಪುರ, ನಾಗಪುರ, ಅನಂದೀಪತ್ರ್, ಬ್ರಹ್ಮಸ್ಥಳ, ಶಾಂತಿಸಗರ ಕುಂಜರಪುರ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಹೆಸರುಗಳಿದ್ದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಈ ಹಸ್ತಿನಾಪುರದಲ್ಲಿ ಮೂಲವರು ತೀರ್ಥಂಕರರ ಇಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣಕಗಳ ಪೂಜೆ ಮತ್ತು ಉತ್ಸವಗಳು ಜರುಗಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹದಿನಾರನೇ ತೀರ್ಥಂಕರ ಶಾಂತಿನಾಥ, ಹದಿನೇಳನೇ ತೀರ್ಥಂಕರ ಕುಂಘನಾಥ ಮತ್ತು ಹದಿನೆಂಟನೇ ತೀರ್ಥಂಕರರಾದ ಅರನಾಥರ ಜನ್ಮವಾಯಿತು, ಇಲ್ಲಿಗೆ ಅನೇಕ ತೀರ್ಥಂಕರರ ಸಮವಸರಣವು ಬಂದಿದ್ದಿತು, ಇಲ್ಲಿ ಮೊತ್ತಮೊದಲನೇಯದಾಗಿ ವೃಷಭತೀರ್ಥಂಕರರಿಗೆ ಆಹಾರದಾನನೀಡುವ ಕ್ರಮವು ಶ್ರೀಯಾಂಸಕುಮಾರನಿಂದ ಆರಂಭವಾಯಿತು, ಭಗವಾನ್ ಅದಿನಾಥರು ಪ್ರಯಾಣಿದಾದ ವಿಹಾರಮಾಡುತ್ತಾ ಹಸ್ತಿನಾಪುರಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದಾಗ ಹಸ್ತಿನಾಪುರದ ರಾಜನಾಗಿದ್ದ ಬಾಹುಬಲಿಯ ಮಗ ಸೋಮಪ್ರಭುವಿನ ತಮ್ಮ ಶ್ರೀಯಾಂಸನು ಅವರನ್ನು ಅರವನೆಗೆ ಕರೆತಂದು ವ್ಯಾತಾವಿಶುದ್ಧತದಿಗಿಯಿದಿನ ಅವರಿಗೆ ಕಬ್ಬಿನ ರಸವನ್ನು ತುದ್ದಿಸಿ ಆಹಾರವನ್ನಾಗಿ ನೀಡಿದ. ಅಂದಿನಿಂದ ಆ ದಿನ 'ಅಕ್ಷಯತದಿಗೆ' ಎಂದಾಯಿತು. ಶ್ರೀಮಾಂಸಕುಮಾರನು ದಾನನೀಡುವ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರವರ್ತಕನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಾಯಿತು. ಅವನು ಆಹಾರದಾನನೀಡಿದ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ರತ್ನದಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಸೂತ್ರಪವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದಾರೆ,

ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಫಟನೆ ಹೀಗಿದೆ—

ಉಜ್ಜ್ವಲಿನೇ ರಾಜನಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀರಮಾನಿಗೆ ಬಲ, ಬೃಹಸ್ಪತಿ, ತಮುಚಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶದ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕುರು ಮಂತ್ರಗಳಿದ್ದರು, ಒಮ್ಮೆ ಅಕಂಪನಮುನಿಗಳ ವಿಹಾರ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಆ ಸಂಫಾದಲ್ಲಿ ಏಳನೂರು ಮುನಿಗಳಿದ್ದರು, ರಾಜನು ಮುನಿಗಳ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಹೋಗಲಣಯಾದ. ಆದರೆ ಮುನಿಗಳನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತಿದ್ದ

ಅ ನಾಲ್ಕುರು ಮಂತ್ರಿಗಳೂ ರಾಜನನ್ನು ತಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಹೊಂದರು. ಆದರೂ ರಾಜ ಮನಿಗಳ ದರ್ಶನಕಾಗ್ಯಾ ನಡೆದ. ಆ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಕೂಡ ರಾಜನ ಸಂಗಡ ಹೋಗಬೇಕಾಯಿತು. ಅಕೆಂಪನಾಚಾರ್ಯರು ಮನಿಸಂಘಕ್ಕೆ ವೈನವಾಗಿರುವಂತೆ ಆದೇಶವಿತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಜನು ಮನಿಗಳ ದರ್ಶನಮಾಡಿ ಹಿಂತಿರುಗುತ್ತಿರುವಾಗ ನಗರದಿಂದ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಶ್ರುತಸಾಗರರಂಬ ಮನಿಗಳು ಸಿಕ್ಕಿದರು. ಆಗ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಅವರೊಂದಿಗೆ ಅನಾವಶ್ಯಕವಾಗಿ ವಾದವಿವಾದಕ್ಕೆ ಇಳಿದರು. ಶ್ರುತಸಾಗರರಿಗೆ ಆಚಾರ್ಯರ ಅಣ್ಣಿ ತಿಳಿದರಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ವಾದವಿವಾದಕ್ಕೆ ತೂಡಿ ಮಂತ್ರಿಗಳ ಬಾಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಸಿದರು. ಅಸುತ್ತರ ಗುರುಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಾಗ ವೈನವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಆದೇಶನೀಡಿದ್ದು ತಿಳಿದು ಬಂದಿತು. ಆದೇಶ ಏರಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು. ಗುರುಗಳ ಅಣಿಯಂತೆ ಶ್ರುತಸಾಗರರು ಮತ್ತೆ ಮಂತ್ರಿಗಳೊಂದಿಗೆ ವಾದವಿವಾದ ನಡೆದ ಸ್ವಾನ್ಕೆ ಬಂದು ಅದೇ ರಾತ್ರಿ ಪ್ರತಿಮಾಯೋಗವನ್ನು ಧರಿಸಿ ನಿಂತರು. ಸೋತುಹೋಗಿದ್ದ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಆ ಮನಿಗಳ ಮೇಲೆ ಸೇಡುಶೀರಸಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆವರು ಕತ್ತಿತ್ತಿದ್ದಿದುಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಶ್ರುತಸಾಗರರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ವಿಡ್ಡವನ್ನೆತ್ತಿದರು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿನ ವನದೇವತೆ ಆವರ ಕೃಗಳು ಕತ್ತಿಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿತ್ತಿದುಕೊಂಡಿರುವಂತೆಯೇ ಸ್ವಂಭನಗೊಳಿಸಿದಳು.

ಮರುದಿನ ರಾಜನಿಗೆ ಈ ವಿಚಾರ ತಿಳಿಯಿತು. ಕೂಡಲೇ ಅವನು ಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನು ಅಪಮಾನಮಾಡಿ ರಾಜ್ಯದಿಂದ ಹೊರಡಿಸಿದ. ನಾಲ್ಕುರು ಮಂತ್ರಿಗಳೂ ಹಸ್ತಿನಾಪುರವನ್ನು ತಲಿಟಿದರು. ಆಗ ಅಲ್ಲಿ ಕುರುವಂಶದ ಪದ್ಧತಿ ಎಂಬುವನು ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನು ಆ ಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನಾಗಿ ನಿಯಮಿಸಿಕೊಂಡನು. ಪದ್ಧರಾಜನಿಗೆ ಸಿಂಹಬಲನೆಂಬ ಪ್ರಬಲತ್ವರಾಜನೊಬ್ಬಿನಿದ್ದ. ಅವನು ಆಗಾಗೇ ಕುರುಕುಳಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ. ಒಮ್ಮೆ ಆ ನಾಲ್ಕುರು ಮಂತ್ರಿಗಳೂ ಯಾಕುಯಿಂದ ಆ ಸಿಂಹಬಲ ರಾಜನನ್ನು ಹಿಡಿದುಹಾಕಿದರು. ಇದರಲ್ಲಿ 'ಬಲ' ಎಂಬ ಮಂತ್ರಿ ಬಹಳ ಸಾಹಸತೋರಿಸಿದ್ದ. ಇದರಿಂದ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದ ರಾಜ ಬಂದು ವರವನ್ನು ತೇಳಿಸಿದ್ದು ಬಲಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದು ಆಗಿ ಅಲ್ಲಿಗಳಿಗೆ ಬಲಿಯು ತನಗೆ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಬಿಡ್ಡಾಗ ವರ ಕೇಳುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ. ಅವನ ಮಾತಿಗೆ ರಾಜನು ಸಮೃತಿಸಿದ.

ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅಕೆಂಪನಾಚಾರ್ಯರ ಮನಿಸಂಘವು ವಿಕಾರಮಾಡುತ್ತಾ ಹಸ್ತಿನಾಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಅಂದಿನ ವರ್ಷಾಯೋಗ (ಭಾತುಮಾಸ)ವನ್ನು ಅಲ್ಲೇ ಅಚರಿಸಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ನಗರದ ಹೊರಗಣ ವನದಲ್ಲಿ ನಿಂತರು. ಈ ವಿಚಾರ ಆ ನಾಲ್ಕುರು ಮಂತ್ರಿಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಬಲಿಗೆ ತಾನು ಸೇಡು ತೀರಿಸುವ ಅವಕಾಶದಿಗಿಂದು ಅತ್ಯಾನಂದವಾಯಿತು. ಅವನ ರೂಪಿ ಜಾರಿ ತುಪ್ಪಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದಂತಾ

ಯಿತು. ಆಗ ಅವನು ರಾಜನ ಬಳಿ ತೆರಳಿ ತನಗೆ ನೀಡಿದ್ದ ವರವನ್ನು ಈಗ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿದ. ಆ ವರ ಯಾವುದು? ಎಂದು ರಾಜ ಕೇಳಿದಾಗ ತನಗೆ ಏಳುದಿನಗಳವರೆಗೆ ರಾಜ್ಯಭಾರ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡೆ. ಆಡಿದ ಮಾತಿನಂತೆ ಪದ್ಧತಿ ರಾಜ ಅವನಿಗೆ ಏಳುದಿನಗಳವರೆಗೆ ರಾಜ್ಯಭಾರ ವಹಿಸಿ ತಾನು ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿರ್ತೊಡಗಿದ.

ತಾನು ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡಂದಿನಿಂದ ಬಲಿ ಮನಿಗಳ ಮೇಲೆ ಭಯಂಕರವಾದ ಉಪಸರ್ಗಗಳನ್ನು ಮಾಡತೊಡಗಿದ. ಬೆಂಕಿಯ ಜ್ಞಾಲೆಯಿಂದ ಅವರನ್ನು ದಟ್ಟಸತೊಡಗಿದ. ಅಕೆಂಪನಾಚಾರ್ಯರ ಉಪಸರ್ಗವು ದೂರವಾಗುವ ಪರೆಗೆ ಅಹಾರವಿಹಾರ ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಾರ್ಥಿಸಿದರು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪದ್ಧರಾಜನ ತಮ್ಮ ವಿಷ್ಣುಕುಮಾರ ಎಂಬುವನು ಮನಿಯಾಗಿ ಫೋರತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನಿಗೆ ವಿಕ್ರಿಯಾಖಂಡಿ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕಂದ್ರಿಗಳು ಹಾಪ್ಪುವಾಗಿದ್ದವು. ಆ ವಿಷ್ಣುಮನಿಗಳಿಗೆ ಶ್ರುತಸಾಗರರೇ ಗುರುಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಆಗ ಅವರು ಏಧಿಲಾದಲ್ಲಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ನಿಮಿತ್ತಜ್ಞಾನ ವಿದ್ದಿತು. ಅದರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಬಲಿಯು ಮನಿಗಳ ಮೇಲೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಫೋರತ ಉಪಸರ್ಗ ತಿಳಿದು ಬಂದಿತು. ಕೂಡಲೇ ಆವರ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಅಕೆಂಪವಾಗಿ ಇಂದು ಮನಿಸಂಘದ ಮೇಲೆ ಭಯಂಕರವಾದ ಉಪಸರ್ಗ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ ಎಂಬ ಮಾತುಗಳು ಹೊರಬಿದ್ದವು. ಆಗ ವಿಷ್ಣುಮನಿಗಳು ಅದನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ತಿಳಿಯಬಂಡಿದರು.

ಶ್ರುತಸಾಗರರು ಬಲಿಯು ಶ್ರುತಸಾಗರ ಮನಿಸಂಘದ ಮೇಲೆ ಆಗುತ್ತಿರುವ ದಾರುಣ ಉಪಸರ್ಗವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ "ಈ ಉಪಸರ್ಗವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲು ನೀನೇ ಸಮಘಾನಾಗಿರುವೆ. ನಿನಗೆ ವಿಕ್ರಿಯಾ ಖಂಡಿ ಹಾಪ್ಪುವಾಗಿದೆ. ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಂಬಿಕೆಯಿದೆ. ಈ ಕೂಡಲೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಡು" ಎಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದರು. ಗುರುಗಳ ಅಣ್ಣಿಯಂತೆ ವಿಷ್ಣುಮನಿಗಳು ಕೂಡಲೇ ಹೊರಟಿಂದು ಹಸ್ತಿನಾಪುರದ ರಾಜ ಪದ್ಧತನ್ನು ಕಂಡರು. ವಾಗ್ನನದಂತೆ ತಾನು ಬಲಿಗೆ ಏಳುದಿನಗಳ ರಾಜ ಹೇಳಿದ. ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನೇ ವಿಷ್ಣುಮನಿಗಳು ವಾಮವನ (ಕುಳ್ಳ) ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ರೂಪ ಧರಿಸಿ ಮನಿಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಬಲಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದರು. ಆತನನ್ನು ನಿಜವಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದಿರುತ್ತಾ ಬಲಿಯು ನಿನಗೇನು ಬೇಕು ಕೇಳು ಎಂದ. ವಾಮನಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದ ವಿಷ್ಣುಮನಿ ಮೂರು ಹೆಚ್ಚೆ ಭೂಮಿ ಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿದ. ಸ್ವಲ್ಪವೂ ತಡವಾದದೆ ಬಲಿ ನೀರನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಸಂಕಲ್ಪಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಧಾರೆ ಎರೆದು ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದ ಕಡೆ ವ.೧೧ ಹೆಚ್ಚೆ ಭೂಮಿ ಅಲೇದುಕೊಂಡ ಎಂದ

ವಾಮವನ ರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದ ವಿಷ್ಣುಮನಿಗಳು ವಿಕ್ರಿಯಾಖಂಡಿಯ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ

ತಮ್ಮ ತರೀರವನ್ನು ದೊಡ್ಡ ದಾಗಿ ಬೆಳಿಸಿದರು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಒಂದು ಹೆಚ್ಚೆಯನ್ನು ಸುಮೇರುಪರ್ವತದ ಮೇಲಿಟ್ಟಿರು. ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ಮಾನುಷೋತ್ತರ ಪರವರ್ತದ ಮೇಲಿಟ್ಟಿರು. ಮೂರನೇ ಹೆಚ್ಚೆಯನ್ನಿಡಲು ಸ್ಥಾನವೇ ಇಲ್ಲದಂತಾಯಿತು. ಎಲ್ಲಿದು ವ್ಯಧು? ಎಂಬ ಸಮಸ್ಯೆ ಉಂಟಾಯಿತು. ಮೂರನುಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ಷೋಭಿ ವಾತ್ಸಿಸತ್ತೊಡಿತು. ದೇವತೆಗಳು ಒಂದು ಮನಿಗಳ ಉಪಸರ್ಗವನ್ನು ನಿರಾರಿಸಿದರು. ಬಲಿಯು ಭಯದಿಂದ ನಡುಗುತ್ತಾ ಮನಿಗಳ ಪಾದದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ. ಅನಂತರ ವಿಷ್ಣುಕುಮಾರಮನಿಗಳು ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳಲ್ಲಿಗೆ ಒಂದು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡರು ಮತ್ತು ಬಹುಕಾಲ ಫೋರತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿ ಮುಕ್ತಪಡೆದರು.

ರಾಮಾಯಣ ನಡೆದು ಭಗವಾನ್ ಮನಿಸುವೃತ್ತಿರ್ಥಂಕರರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ. ಆಗ ಹಸ್ತಿನಾಪುರರದಲ್ಲಿ ಗಂಗದತ್ತನೆಂಬ ಪರ್ವತಕಿನಿದ್ದು. ಅವನ ಬಳಿ ಏಳುಕೊಟಿ ಚಿನ್ನದ ನಾಣಿಗಳಿದ್ದವು. ಒಮ್ಮೆ ಮನಿಸುವೃತ್ತಿರ್ಥಂಕರರ ವಿಹಾರ ಹಸ್ತಿನಾಪುರಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸತು. ಭಗವಾನರ ಉಪದೇಶ ಕೇಳಿ ಆ ಪರ್ವತಕನಿಗೆ ವೈರಾಗ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ದೀಕ್ಷೆಕೈಗೊಂಡ. ಇದೇ ಹಸ್ತಿನಾಪುರದಲ್ಲೀ ಕೊರವ ಪಾಂಡವರೂ ಇದ್ದುದು. ರಾಜ್ಯದ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಮಹಾಭಾರತಪೆಂಬ (ಕುರುಕ್ಕೀತ್ರ) ಮಹಾಯಾದ್ವಾ ನಡೆಯಿತು. ದುಯೋಧನನು ಅರಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಾಂಡ ವರನ್ನು ಸುಡಲು ಅಲೋಚಿಸಿದ್ದ ಸ್ಥಾನ (ಇಂದ್ರಪ್ರಸ್ಥ) ಈಗಲೂ ಇದರ ಹತ್ತಿರವೇ ಇದೆ. ಈಗ ಅದನ್ನು ವರನಾಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮಹಾಭಾರತದ ಯೀದ್ವಾದ ಮೇಲೆ ಇಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರ ರಾಜ್ಯಾಳಿತ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಅಜಾನನನ ಮೊಮ್ಮೆಗ ಪರೀಕ್ಷೆತ್ವ ರಾಜನನ್ನು ನಾಗರು ಕೊಂಡರು. ಅನಂತರ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯದವರಿಗೆ ಹಸ್ತಿನಾಪುರವನ್ನು ನಾಗಸಂತತಿಯವರು ಅಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲಕಾಲದನಂತರ ಪರೀಕ್ಷೆತನ ಮಗ ಜನಮೇಜಯನು ನಾಗರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದ. ಅದರೂ ಅಕ್ರಮಣ ಹಸ್ತಿನಾಪುರದ ಮೇಲೆ ನಡೆದೇ ಇರುತ್ತಿತ್ತು.

ಜನಮಂದಿರಗಳು—

ಅಶೋಕಕ್ಕೆವರ್ತಿಯ ಮೊಮ್ಮೆಗ ಶ್ರಿಯದರ್ಶ ಸಂಪ್ರತಿಕ್ಕುವರ್ತಿಯು ಇಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಜಿನಮಂದಿರಗಳನ್ನೂ, ಸ್ತುಂಭಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ಸೂಖಂಭಗಳನ್ನೂ ಕಟ್ಟಿಸಿದ್ದ, ಸುಮಾರು ಇನ್ನೂರು ಪರ್ವತಗಳ ನಂತರ ರಾಜಕೀಯ ವಿಷ್ಣುವರಗಳಿಂದ ಇವು ನಷ್ಟವಾದವು. ಹತ್ತು ಅಥವಾ ಹನ್ನೊಂದನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಭಾರವಂತದ ರಾಜನಾದ ಹರದತ್ತರಾಯನು ಆಗಿಹೋದ. ಅವನ ವಂತೀಯರು ಹದಿನಾಲ್ಕನೇ ಶತಮಾನದವರಿಗೆ ಇಳಿದರು. ಅವರ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮುಂದೆ ಮುಸಲ್ಲಾನ ರಾಜರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜನಮಂದಿರಗಳು ನಷ್ಟವಾದವು. ಮೊಗಲ್ ವಂಶದ ಶಾಹ್

ಅಲಮನ ವಿಜಾಂಚಯಾಗಿದ್ದ ಹರಂಬಿರಾಯನು ಜನಮಂದಿರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ, ಹೆಡೆಯಲ್ಲದ ಪಾಶ್ಚಾನಾಥತೀರ್ಥಂಕರರನ್ನು ಮೂಲಸ್ಥಾಮಿಯನ್ನಾಗಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿದ. ಶ್ರೀ. ಱೆಂಬಿರಲ್ಲಿ ಗೊಜರರು ಈ ಮಂದಿರವನ್ನು ಲಂಟಮಾಡಿದರು. ಅಲ್ಲದೆ ಮೂಲಸ್ಥಾಮಿಯಾಗಿದ್ದ ಪಾಶ್ಚಾತೀರ್ಥಂಕರರನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರು. ಅನಂತರ ಜಿನಚಂದ್ರಭಟ್ಟಪರಕರು ಈ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ದಹಲಿಯ ಧರ್ಮವಪ್ರರಿ ಮಂದಿರದಿಂದ ತಂದ ಶಾಂತಿನಾಥಪ್ರಸ್ತಿತೆಯನ್ನು ಮೂಲಸ್ಥಾಮಿಯನ್ನಾಗಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿದರು. ಈ ಮಂದಿರದ ಮುಂದೆ ಇಗ ಅಡಿ ಎತ್ತರದ ಮಾನಸ್ಯಂಭವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಮೂಲಸ್ಥಾಮಿ ಭಗವಾನ್ ಶಾಂತಿರ್ಥಂಕರರ ಪ್ರತಿಮೆ ಅಮೃತಶಿಲೆಯಾಗಿದೆ. ಇದರ ವಿಧಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅರಸಾಧರ ಮತ್ತು ಬಳಗಡ ಕುಂಧನಾಭರ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಿವೆ. ವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಂಜಬಾಲಯಿತಿಗಳಾದ ವಾಸುಪೂಜ್ಯ, ಮಾಲ್ಯಿನಾಭ, ಸೇಮಿನಾಭ, ಪಾಶ್ಚಾನಾಭ ಮತ್ತು ಮಹಾವೀರರ ಚತುರಘಲಕಗಳಿವೆ. ಈ ಶಿಲಾಘಲಕವು ಇಗ ಪರಿಗಳಿಗೆ ವೊದಲು ಮುಜವ್ವರ್ ನಗರದ ಮಾರ್ಗಾಗುಷ್ಠರ್ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿತು.

ಈ ಮಂದಿರದ ಹಿಂದೆ ಮತ್ತೊಂದು ಮಂದಿರವಿದೆ. ಆದರಲ್ಲಿ ಬದು ಅಡಿ ಎತ್ತರದ ಶಾಂತಿನಾಥಭಗವಾನರ ಪ್ರತಿಮೆ ಇದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲಿ ವಿಧಾನಸದಲ್ಲಿ ರುವ ಪಾಶ್ಚಾನಾಥಸ್ಥಾಮಿಯ ಪ್ರತಿಮೆಯೂ ಇದೆ. ಇದರ ಸಮಾಪದಲ್ಲೆ ಚಬೂತರಾ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗ್ರಂಥ ಇದೆ. ಇದು ಮನಿಗಳು ಧ್ಯಾನಪೂರ್ವಕ ಸ್ಥಾನವಿರಬಹುದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಕಾತೀಕಶುದ್ಧಪಂಚಮಿಯಿಂದ ಪೂಜೆಮಿಯವರಿಗೆ ಉತ್ಸವ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಘಾಲುನದ ಅಪ್ಪಾಹ್ಲಿಕದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಸವ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹಲವು ಸುಂದರವಾದ ಧರ್ಮಶಾಲೆಗಳಿವೆ. ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ದಿಗಂಬರಜ್ಯೆನಗುರುಕುಲ ಮತ್ತು ಮುಮುಕ್ಷು ಅಶ್ರಮಗಳಿವೆ.

ಇತ್ತಿಂಚಿಗೆ ಆಯುರ್ಕಾಜ್ಞಾನಮತಿಮಾತಾಜಿಯವರ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ನಿರ್ವಾಣಗೊಂಡಿರುವ 'ಜಂಬೂದ್ವಿಪ'ವು ನೋಡಲು ಮೋಹಕವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡು ಯಾತ್ರಿಗಳು ತಂಗಲು ಅನುಕೂಲವಾಗಿದೆ.

ಜೈನರೀಫ್ರೆಕ್ಸ್‌ಪರಿಚಯ

ಬಡಾಗಾಂವ್

ದೇಹಲಿ ಮತ್ತು ಸಹಾರನ್‌ಪ್ರರೋಗಳ ಮಾರ್ಗಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ 'ಬೇಕಡಾ' ಎಂಬ ಬಸ್‌ಸ್ನ್ಯಾಂಡ್ ಇದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಬೇಕಡಾ ಬಾಚಾರ್ ಎರಡು ಕೆಲೋಮೀಟರ್‌ ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. ಬಸ್‌ಸ್ನ್ಯಾಂಡಿನಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲು ಜಾಗಾಗಳೂ ಮತ್ತು ರಿಕ್ವಾಗಳೂ ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಬೇಕಡಾ ಬಾಚಾರಿನಿಂದ ಇದು ಕೆಲೋಮೀಟರ್‌ ದೂರದಲ್ಲಿ ಬಡಾಗಾಂವ್ ಇದೆ. ಹಿಂದೆ ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ದೇವಾಲಯವಿದ್ದಿಲ್ಲಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪ್ರಕೌಶಿಂದಲೋ ಅಥವಾ ಮುಸಲ್ಯಾನರ ಧರ್ಮಾಂಧತೆಯ ಕಾರಣಿಂದಲೋ ಅದು ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸಂತೋಧಿಸುವಾಗ ಪ್ರಾಚೀನಮಂದಿರದ ಭಗ್ನಾವರೇಷಗಳು ಸಿಕ್ಕಿದುವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾದ ಹತ್ತು ಜೈನಪ್ರತಿಮೆಗಳು ಸಿಕ್ಕಿದುವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಏಳು ಕಲ್ಲಿನ ಬಿಂಬಗಳೂ ಮೂರು ಶಿಲಾಬಿಂಬಗಳೂ ಇವೆ. ಅಲ್ಲಿದೆ ಒಂದು ಅಂಗುಲದ ಶಿಥಿಲವಾದ ವರ್ಜರ ಪ್ರತಿಮೆಯೂ ಇತ್ತು.

ಇಲ್ಲಿನ ಜೈನಮಂದಿರವು ಶಿಲಿರದಿನ ಕೂಡಿ ದೊಡ್ಡದಾಗಿದೆ. ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಭಗವಾನ್ ಪಾಶ್ವಾತೀಫಂಕರರ ಅಮೃತಶಿಲೆಯ ಮೂಲಸ್ಯಾಮಿ ಇದೆ. ಈ ಮೂರುತ್ವಾ ಸೌಮ್ಯವೂ ಮತ್ತು ಚಿತ್ತಾಕರ್ಣಕಪೂ ಆಗಿದೆ. ಒತ್ತಾಳಿಯ ಮತ್ತೊಂದು ಬಿಂಬವೂ ಇದೆ. ಈ ಮಂದಿರದ ನಾಲ್ಕು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಶಾಲೆಗಳಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮಾನಸ್ತಂಭವೂ ಇದೆ. ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಖಾಲುಗೆ ನಶಿಂಧು ಅಷ್ಟಮಿ, ನವಮಿ ಮತ್ತು ದಶಮಿಗಳಲ್ಲಿ ಜಾತ್ರೆಯು ಮತ್ತು ಅಶ್ವೇಜಬಹುಳವಾಡ್ಯದಲ್ಲಿ ಜಲಯಾತ್ರೆಯೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಅಹಿಂಚ್ಯತ್ರೆ

ಅಹಿಂಚ್ಯತ್ರವು ಬರೇಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಂವಲಾ ತಹಸೀಲ್‌ನಲ್ಲಿದೆ. ಚಂದೋನೀ ಬರೇಲಿ ಬಸ್‌ಸ್ನ್ಯಾಂಡ್ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ದೇಹಲಿಯಿಂದ ಅಲೀರ್ಗಳ್ ಮೂಲಕ 261 ಕೆಲೋಮೀಟರ್‌ ದೂರದಲ್ಲಿ ಅಂವಲಾ ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿಂದ ಅಹಿಂಚ್ಯತ್ರ ಕ್ಷೇತ್ರವು 13 ಕೆ.ಮಿ. ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. ರಸ್ತೆಯ ಮೂಲಕ ದೇಹಲಿಯಿಂದ ಮುರಾದಾಬಾದ್, ಚಂದೋನೀ, ವಜೇರ್ ಗಂಜ್, ಅಂವಲಾ, ರಾಮನಗರ್‌ಗಳ ಮೂಲಕ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರವು 240 ಕೆ.ಮಿ. ದೂರ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಪಾಂಚಾಲ ಜನಪದ

ವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಜನಪದವೆಂದರೆ ದೇಶವೆಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಭಗವಾನ್ ವ್ಯಷಭ ತೀಥಾಂಕರರು ರಚಿಸಿದ 53 ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಂಚಾಲಜನಪದವೂ ಒಂದು, ಈ ಪಾಂಚಾಲಜನಪದವು ಉತ್ತರಪಾಂಚಾಲ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣಪಾಂಚಾಲವೆಂದು ವರಡು ಬಗೆಯಾಗಿ ವಿಂಗಡವಾಗಿತ್ತು. ಉತ್ತರಪಾಂಚಾಲಕ್ಕೆ ಅಹಿಂಚ್ಯತ್ರವು ರಾಜ ಧಾನಿಯಾಗಿತ್ತು. ಮಹಾಭಾರತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಹಿಂಚ್ಯತ್ರವನ್ನು ದೂರೀಣನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದು. ಈ ನಗರವನ್ನು ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಿ ಎಂದು ಕೂಡ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೊಶಾಂಬಿಯ ಸಮಾಪದ್ಧಲೀರುವ ಪಢೇನೋಸಾದ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿನ ಶಿಲಾಳೀಲಿದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು 'ಅಧಿಕಕ್ಷಾ' ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನತೋಧಕರು ಆಗಿಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ್ಗೆ ಒಂದು ಯಾಕ್ಷಪ್ರತಿಮೆ ಮತ್ತು ಗುಪ್ತರ ಕಾಲದ ಒಂದು ಮಣಿನ ಮೊಹರೂ ಸಿಕ್ಕಿವೆ. ಅಪ್ರಗಳ ಮೇಲೆ ಅಹಿಂಚ್ಯತ್ರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿದೆ.

ಕ್ರ.ಪ್ರಾ. ಇನೇ ತತ್ವಾಜಾನದಲ್ಲಿ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಿನಗರದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನ್ ಪಾಶ್ವಾತೀ ನಾಥರು ಕಾಯೋಷ್ಟಗ್ರಾವನ್ನು ಧರಿಸಿ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದ ವೇರದಿಂದ ಕವಾತನ ಅವರ ಮೇಲೆ ನಾನಾಬಗೆಯ ಉಪಸಗ್ರಾವನ್ನು ಮಾಡಿದ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲಿ ಬರುಗಾಳಿ, ನೀರು, ಭಯಂಕರವಾದ ಮುಳಿ, ಕಲ್ಲುಬಂಡೆಗಳ ಮುಳಿ ಮೊದಲಾದ ಫೋರ ಉಪದ್ರವಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ. ಆಗ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನ್‌ಪಾಶ್ವಾತೀ ನಾಥರಿಂದ ಉಪಕಾರಪಡೆದಿದ್ದ ನಾಗರಾಜನಾಗಿದ್ದ ಧರಣೀಂದ್ರ ಮತ್ತು ಪದ್ಮಾವತಿದೇವಿಯರು ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ಬಂದು ಭಗವಾನರ ಮೇಲೆ ಸಾರಿರಹೆಡೆಗಳನ್ನು ವರಿಸಿ, ಭಗವಾನರಿಗಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಉಪಸಗ್ರಾಗಳನ್ನು ತಡೆದರು. ಅಂದಿನಿಂದ ಈ ನಗರಕ್ಕೆ ಅಹಿಂಚ್ಯತ್ರ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಉಂಟಾಯಿತು. ಆದರೆ ಪಾಶ್ವಾತೀನಾಥಸ್ಯಾಮಿ ಮತ್ತು ಈ ಉಪಸಗ್ರಾಗಳು ರಕ್ಷಾಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಮತ್ತು ಕ್ಷೇಮಾಪ್ರಸಂಗಗಳ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಲಿಪ್ತರಾಗಿದ್ದ ಆತ್ಮಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಲೀನರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಆಗಲೇ ಚೆತ್ತೆತ್ತಬಹುಳಿ ಚತುರ್ಭುಂತಿ ದಿನ ಕೇವಲಕ್ಷಣಾಪ್ರಯಾಯಿತು. ಸಂವರದೇವ ನಾಗಿ ಜನ್ಮಪಡೆದಿದ್ದ ಕಮಲನು ಕ್ರಮೆಯನ್ನು ಬೇಡುತ್ತಾ ಪಾಶ್ವಾಪ್ರಭಗಳ ಚರಣದಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಬಿದ್ದು. ಅನಂತರ ಇಂದ್ರನ ಆಷ್ಟೇಯಿಂದ ಧನಪತಿಯಾದ ಕುಬೇರನು ಸಮವಸರಣದ ರಚನೆಮಾಡಿದನು ಮತ್ತು ಭಗವಾನ್‌ಪಾಶ್ವಾತೀನಾಥರು ಜಗತ್ತಾಕಾರಿಯಾದ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ಮನುಪಾಲನೆಂಬ ರಾಜನು ನಿರ್ಗಂಥಾಂಘದ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಅಹಿಂಚ್ಯತ್ರದಲ್ಲಿ ಉನ್ನತವಾದ ಪಾಶ್ವಾತೀ ಚೆತ್ತುಲಂಯಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದವು. ಇದರ ಸಮಾಪದ್ಧಲ್ಲಿ ಅನೇಕಕಂಡಗಳೂ ಇವೆ. ಈ ರೀತಿ ಅಹಿಂಚ್ಯತ್ರವು ಭಗವಾನ್‌ಪಾಶ್ವಾತೀನಾಥರ ತೀಥಾಂಕಾಲದಿಂದ ಜೈನ ಧರ್ಮದ ಕೇಂದ್ರವಾಯಿತು.

ಪ್ರಾಚೀನ ಅಹಿಂಚ್ಯತ್ರನಗರವು ಒಂದು ವಿಶಾಲವಾದ ಪಟ್ಟಣವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವಶೇಷಗಳು ಇಂದು ರಾಮನಗರದ ನಾಲ್ಕು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಚೆಡುರಿ ಬಿದ್ದಿವೆ.
2]

ಕೆಲವರು ಇತಿಹಾಸಕಾರರ ಅನುಸಾರ, ಅಹಿಚ್ಛತ್ರನಗರವು ತನ್ನ ವೈಭವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಲ ಮೈಲಿಗಳಷ್ಟು ಹರಡಿತ್ತೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ೧೦ದಿನ ವೃತ್ತಾನ್ತ, ಅಂವಲಾ, ಬಜೀರಾಗಂಜ್, ರಹಣ್ಯಾಯಾ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿರುವ ಅನೇಕಪಾಚೀನವನ್ನೂ ಲಿಂಗಳು ಮತ್ತು ನಾಣಗಳು ಈ ನಗರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದು ವೆಂದು ಪ್ರಾಚೀನತೋಧಕರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ಮೂರು ಕೆ. ಎಂ. ದೂರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನಕೋಟಿಯ ಅವಶೇಷಗಳಿವೆ. ಈ ಕೋಟಿ ಮಹಾಭಾರತಕಾಲದ್ವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದೆ ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಹಸ್ರಕಾಣ ಚೈತ್ಯಾಲಯವೂ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಇಲ್ಲಿನ ಜಿನಮಂದಿರದ ಏಡಗಡೆ ಮತ್ತೊಂದು ಚಿಕ್ಕ ಗರ್ಭಗ್ರಹವಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿನ ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಭಗವಾನ್ ಪಾಶ್ವನಾಥರ ಹರಿಧ್ವಣಿದ ಶಿಲಾ ಪ್ರತಿಮೆ ಪದ್ಮಾಸನದಲ್ಲಿದೆ. ೧೯೮೦/೨ ೩೦ಟ್ಟು ಎತ್ತರವಿದ್ದು ಅತ್ಯಂತ ಸೌಮ್ಯವೂ ಮತ್ತು ಪ್ರಭಾವಕವೂ ಆಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವರ್ಷವೂ ಚೈತ್ಯರಿಹುಳ ಅಷ್ಟಮಿಯಿಂದ ತ್ರಯೋದಷಿಯವರೆಗೆ ವಾರ್ಷಿಕಚಜಾತ್ರೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದಿರುವ ಒಂದು ಧರ್ಮಶಾಲೆಯೂ ಇದೆ.

ಮಧುರಾ

ಮಧುರಾ-ದೇಹಲಿ-ಆಗಾ (ಗ್ರಾಂಡ್‌ಪ್ರಿಂಟ್) ರೋಡಿನಲ್ಲಿ ದೇಹಲಿಯಾದ ಗಳಿಗೆ ಕೆ.ಮೊ. ದೂರದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಆಗಾರದಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಕೆ.ಮೊ. ದೂರದಲ್ಲಿ ಮಧುರಾ ನಗರವಿದೆ. ಉತ್ತರಪ್ರೇಲ್ಪೆ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮಪ್ರೇಲ್ಪೆಗಳ ದೂಡ್ಡ ಮತ್ತು ಚಿಕ್ಕ ಲ್ಯಾನ್‌ಗಳ ಮೂಲಕ ದೇಹಲಿ, ಕಾನೋಪ್ರಿ, ಭರತಪ್ರಿ, ಆಗ್ನಾಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸುತ್ತದೆ. ಮಧುರೆಯು ಭಾರತದ ಅತ್ಯಂತಪ್ರಾಚೀನಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕನಗರವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಚೀನಭಾರತಿಯಾಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಮಧುಪ್ರರೀ, ಮಧುಪ್ರ, ಮಧುರಾ ಮಧುರಾ ಮಹಾರಾ, ಮಧುಲಾ, ಮಧುಲಿಕಾ, ಮಧುಪಫ್ಳಾ ಎಂಬ ಅನೇಕ ಹೆಸರುಗಳಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ 'ಮಧುರಾ' ಎಂಬುದೇ ಮುಖ್ಯವಾದ ಹೆಸರು. ಈ ಹೆಸರು ಹರಿವಂಶದ ರಾಜನಾಗಿದ್ದು ಹರಿವಾಹನನ ಮಗನೂ ಮತ್ತು ರಾವಣನ ಅಳಿಯನೂ ಆಗಿದ್ದು ಮಧುರಾಜನ ಹೆಸರಿನ ಮೇಲೆ ಬಂದಿದೆ. ಮಹಾಪ್ರಾಣ, ಹರಿವಂಶಪ್ರಾಣ, ಅದಿಪ್ರಾಣಗ್ರಂಥಗಳ ಅನುಸಾರ ಕೃತ ಯಾಗದ ಅರಂಭದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನ್ ವೃಷಭಸ್ತಾಮಿಯು ಸಾಷ್ಟಿಸಿದ ಶ್ರೀ ಜನಪದ (ದೇಶ)ಗಳಲ್ಲಿ ೧೯೮೦ ಇಂದೂ ಒಂದಾಗಿತ್ತು. ಆಗ ಇದರ ಹೆಸರು ಶೂರಸೇನ ಎಂದಿತ್ತು. ಕ್ರಮೇಣ ಬರಬರುತ್ತಾ ಇದಕ್ಕೆ 'ಮಧುರಾ' ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿತು.

ಕ್ರ.ತ. ಕಿ ಮತ್ತು ಡ ನೇ ಶತವಾಹಿಗಳವರೆಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಬೀದ್ಧಮತದ ಪಾರಧಾನ್ಯ ವಿಶ್ವ. ಅನಂತರ ವರ್ಣಿಯರಾಜ್ಯವು ಅಷ್ಟಿತ್ತಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಇಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಜಿನ ಮಂದಿರಗಳಿವೆ. ಇವು ಶಿಲಿರ (ಗ್ರಾಂಪ್ರ)ಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಸುಂದರವಾಗಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಜ್ಯೇಷ್ಠಮರ್ಶಾಲೆಯಾಗಿ ಮಂದಿಯ ವಾರಿನಲ್ಲಿದೆ. ೧೯೮೦ ಹಿಂದೂಗಳಿಗೂ ಪವಿತ್ರ ಶಾಂತಿಯಾಗಿದೆ, ಅಂತಿಮಶುತ್ತೇವಿಲಿಗಳಿನಿಷ್ಠೆ ಜಂಬೂಸ್ವಾಮಿಗಳು ಸಂಘ ಮೊಂದಿಗೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಅವರ ಸಂಗಡ ವಿದ್ಯುಚ್ಚೆನ್‌ರಮೊದಲಾದ ೫೦೦ ಮುನಿಗಳು ಬಂದಿದ್ದರು. ಧರ್ಮಾಂಧರಾದ ಮಧ್ಯಾತ್ಮಿಗಳು ಅವರ ಮೇಲೆ ಉಪ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಅದನ್ನು ಸಹಿಸುತ್ತ ಅವರು ಮುಕ್ತರಾದರು. ಅವರ ಸ್ವರಣಾಧರವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ೫೦೦ ಸೂಪರಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದರು. ಅವನ್ನು ಅಕ್ಷರನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಾಹಸ್ರೋದರಮಲ್ ಅವರು ಜೀಕೋರ್‌ದ್ವಾರಾದಿಸಿದರು. ಅದರ ಈಗ ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸೂಪರ್ ಕೂಡ ಕಂಡುಬರುವಿದ್ದು. ಈಗ ಆ ಸ್ನೇಹಿಕೆ ಕಂಕಾಲಿಟೀಕೆ ಎಂಬ ಹೆಸರಿದೆ.

ಮಧುರಾನಗರವು ಯವನಾನದಿಯ ಶೀರದಲ್ಲಿದೆ. ಇಲ್ಲಿರುವ ಒಂದೂ ಮಂದಿರಗಳೂ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾತ್ಮೀಯವಾಗಿವೆ. ಹಿತ್ಯಾಳಯ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಜನ್ಮಭಾರ್ಮಿಯೂ ಆಗಿದೆ. ಜ್ಯೇಷ್ಠಾರ್ಥವನ್ನು ಉತ್ತಾನ ಮಾಡಿದ ಇನ್ನೇ ಮಲ್ಲಿನಾಥತೀರ್ಥಂಕರರ ಪತ್ರ ವಿನೇ ನೇಮಿನಾಥತೀರ್ಥಂಕರರ ಜನ್ಮಭಾರ್ಮಿಯಾಗಿದೆ. ಇವರಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಕೇವಲಜ್ಯೋತಿಂಟಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾರ್ಥಿಗೂ ಇದು ಪವಿತ್ರಯಾತ್ಮಾಸ್ತಾಳವಾಗಿದೆ. ಪ್ರರಾತತ್ವಸಂಕೋಧಕರಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಜ್ಯೇಷ್ಠಪ್ರತಿಮಗಳೂ, ಶಾಸನಗಳೂ ಹಾಗೂ ಜ್ಯೇಷ್ಠಲಿಖಿಗಳೂ ಸಿಕ್ಕಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕುವರಮಾತ್ರನೆಂಬುವನ ಪತ್ತಿ, ಪತ್ತಿಯ ಸಾಬಿನನಂತರ ಜ್ಯೇಷ್ಠದೀಪದೇಳಿಂಬ ಶಾಸನಶೀಲವನಿದಿ. ಆದರೆ ಮುಸಲ್ಲಾನರ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವರ ಅತ್ಯಾಚಾರಗಳಿಂದ ಅನೇಕಶಾಸನಗಳೂ ನಷ್ಟವಾಗಿಹೋಗಿವೆ. ಹಿಂದೂಧರ್ಮದ್ವೀಷಿಗಳಾದ ಮುಸಲ್ಲಾನರು ಜ್ಯೇಷ್ಠನ್ನೂ ಹಿಂದುಗಳಿಂದೆ ಭಾವಿಸಿ ಆವರ ಮೇಲೂ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿದರು. ಇದರಿಂದ ಕೃಾಲು ಮುಖಿಗಳು ಮುಳಿದು ಬಿದ್ದಿರುವ ಜ್ಯೇಷ್ಠಪ್ರತಿಮೆಗಳು ಕಂಡುಬಂದುವು. ಅವುಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂಗಳ ಮೂರ್ತಿಗಳೂ ಮತ್ತು ಬೌದ್ಧರ ಮೂರ್ತಿಗಳೂ ಸೇರಿದ್ದವು.

ಮಧುರೆಯಲ್ಲಿ ಜ್ಯೇಷ್ಠಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಯಶೋಪ್ರೇರಿ ಎಂಬ ಶೈವಿಯಿಂದ ಪ್ರತಿಷ್ಟಾಪಾದ ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಂದಿರದ ಸಮಾಪದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜಂಬೂಸ್ವಾಮಿ ಭಜನಗ್ರಹಿವಿದೆ. ಆದರ ಸ್ವರಣಾರ್ಥವಾಗಿ ವೇದಿಕೆಯ ಕೆಳಗೆ ಶಿಲಾಶೀಲಿದಲ್ಲಿ ಜಂಬೂಸ್ವಾಮಿಯ ಹೆಸರನ್ನು ಕೆತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಜಂಬೂಸ್ವಾಮಿಗಳು ಶ್ರುತಕ್ಷೇವಲೀಸುಧರ್ಮರ ಶಿಷ್ಯರು. ಸುಧರ್ಮರು ಭಗವಾನ್ ವಾಹಾವೀರರ ಶಿಷ್ಯರು. ಮಣಿರಾಯ ಎಂಬುವರು ಈ ಜಿನಾಲಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಎಂಟನೇ ತೀರ್ಥಂಕರ ಜಂದ್ರಪ್ರಭತೀರ್ಥಂಕರರ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಟೆಮಾಡಿಸಿದರು. ರಘುದಾಸಶ್ರೇಷ್ಠಿ ಎಂಬುವರು ಗ್ರಾಮೀಯರಿನ ಒಂದು ಪಾಳು ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಜಿನ ಮಂದಿರಿಂದ ಅಳತೆನಾಥಜಡನೇಂದ್ರರ ಶಿಲಾಪ್ರತಿಮೆಯೊಂದನ್ನು ತಂದು ಇದೇ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಟೆಮಾಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಆಗೆದಾಗ ಜಿನಬಿಂಬಗಳೇ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದುವು. ಇದರಿಂದ ಇದು ಪ್ರಾಚೀನಕಾಲದಿಂದಲೂ ಜ್ಯೇಷ್ಠರ ಪ್ರಮುಖ ಸ್ಥಾನವಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ನಗರದಲ್ಲಿ ಯವನಾಭಾಗಿ ಭತ್ತಿ ಜಾಡೊಪ್ಪರ, ಅಗ್ನಿಕುಂಡದ ದ್ವಾರಕಾಧೀಶ, ರಾಧಾಕೃಷ್ಣಮಂದಿರ, ಬಲ ದೇವಮಂದಿರ, ಕೌರವಮಂದಿರ, ಕೀರಂಗಚೇಬಮಸೀದಿ ಮೊದಲಾದವು ನೋಡತಕ್ಕ ಸ್ಥಾನಗಳಾಗಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬದುಜಿನಮಂದಿರಗಳಿವೆ. ಅವು ಹಿಗಿವೆ ಪಂಚಾಯಿತಮಂದಿರ, ಗಿರಾವಂಡಿ ಫಾರ್ಮಕೆಟ್‌ಲ್ಯಾನ ಪಂಚಾಯಿತಮಂದಿರ, ಭಗವಾನ ದಾಸರ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಜ್ಯೇತ್ಯಾಲಯ, ಮತ್ತು ಮೋತೀಲಾಲ್ ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಜ್ಯೇತ್ಯಾಲಯ.

ಚೋರಾಸಿ ಮಧುರಾ

ಈ ಪ್ರದೇಶವು ಮಧುರೆಯ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿದೆ. ಈ ಸ್ಥಾನವೈ ಜಂಬೂಸ್ವಾಮಿಗಳು ತಪಸ್ಯಮಾಡಿದುದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಕೊಟೆಯ ಒಳಗಡೆ ಧರ್ಮಶಾಲೆಯ ಮಧುರಾಗದಲ್ಲಿ ಎತ್ತರವಾದ ಪ್ರದೇಶದ ಮೇಲೆ ಜಿನ ಮಂದಿರವಿದೆ. ಮೆಟ್ಟಿಲನ್ನು ಹತ್ತಿ ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಪ್ರವೇಶದಾಧಿರದ ಒಳಗೆ ಎದು ರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಸ್ಥಾಪಿತ ಪ್ರಾಂಗಣವಿದೆ. ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಸಭಾಮಂಟಪದ ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಶ್ರೀ ಅಜಿತತೀರ್ಥಂಕರರ ಮೂರ್ತಿ ಇದೆ. ಇದು ಪದ್ಮಾಸನದಲ್ಲಿದೆ. ನಾಲ್ಕು ಅಡಿ ಎತ್ತರವಿದೆ. ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಜಂಬೂಸ್ವಾಮಿಯ ಚರಣಪಾದುಗಳಿವೆ. ಅಜಿತ ನಾಥರ ಬಿಂಬವು ರಮಣೀಯವು ಮತ್ತು ಮನೋಹರವಾಗಿಯೂ ಆಗಿದೆ. ಇದ್ದು ಇಲ್ಲಿ ಹಿತ್ಯಾಳಯ ಹಲವು ಜಿನಬಿಂಬಗಳೂ ಇವೆ.

ಈ ವೇದಿಕೆಯ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿನ ಗರ್ಭಗ್ರಹದ ಹಿಂದೂಗಡೆಯ ಗೋಡೆಯ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಇರುವ ವೇದಿಕೆಗಳು ಹೀಗಿವೆ.

೧. ಸಪ್ತಮಾನಿಗಳು ನಿಂತಿರುವ ವೇದಿಕೆ. ಶ್ರೋತಿಲೆಯ, ಒಂದೂವರೆ ಆಡಿ ಎತ್ತರದ ಏಳು ಮೂರ್ತಿಗಳಿವೆ. ಇವು ಏ.ಸಂ.ಎಲೆಟರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಟಿತವಾಗಿವೆ.

೨. ಗೋಡೆಯಲ್ಲಿನ ಒಂದು ದೊಡ್ಡಗೂಡಿನಲ್ಲಿರುವ ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಇಂ ತೀರ್ಥಂಕರರು ಇರುವ ಒಂದು ಸ್ತಂಭವಿದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಕೆಲವು ಹಿತ್ಯಾಳಯ ಮೂರ್ತಿಗಳೂ ಇದೆ.

೩. ಗೋಡೆಯಲ್ಲಿ ವೇದಿಕೆಯ ಮಧುರಾಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೋತಿಲೆಯ ಪಾಶ್ಚಾನಾಥತೀರ್ಥಂಕರರ ಬಿಂಬವಿದೆ. ಆದು ಶ.೧/೨ಾಡಿ ಇದ್ದು ಪದ್ಮಾಸನದಲ್ಲಿದೆ. ಆದರೆ ಎರಡು ಪಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಶ್ವಾನಾಥರ ಮೂರ್ತಿಗಳಿವೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಈ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಅಮೃತಶೀಲೆಯ ಲಿಡ್ಗಾಸನದಲ್ಲಿರುವ ಒಂದೂಕಾಲುಅಡಿ ಎತ್ತರದ ವ್ಯಷಭತೀರ್ಥಂಕರರ ಮೂರ್ತಿ ಇದೆ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆಗೆ ಅಡಿ ಎತ್ತರದ ಬಾಹುಬಲಿಸ್ವಾಮಿಯ ಮೂರ್ತಿ ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿಂದ ಭರತಪುರಕ್ಕೆ ಉಪ್ಪಿಗಳೂ ಮತ್ತು ಭರತಪುರದಿಂದ ಮಧುರೆಗೆ ಇಂ ಹೈಲಿಗಳೂ ಇವೆ.

ಮಧುರೆಯು ಹಿಂದೂಗಳಿಗೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಜ್ಯೇತ್ರವಾಗಿದೆ. ಇದು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಲೀಲಾಭಾರ್ಮಿಯಾಗಿದೆ. ಕೃಷ್ಣನ ಜನ್ಮಭಾರ್ಮಿ, ದ್ವಾರಕಾಧೀಶನ ಮಂದಿರ, ಬ್ರಂಡಾಸನದಲ್ಲಿರುವ ರಾಗಜೆ ಮಂದಿರ, ಬಂಕೆಬಿಹಾರೀ ಮಂದಿರ ಮೊದಲಾದ ದೇವಾಲಯಗಳಿವೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಗೋಕುಲ, ಸುದೂರಗಂಬ್ರಾ, ಬರಸಾವಾ, ದಾಣಜೆ, ಗೋವಧಾನ, ರಾಧಾಕುಂಡ ಮೊದಲಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸ್ಥಾನಗಳಿವೆ.

ಜೈನಿತ್ಯಾಂಶ್ವೀತ್ಪರಿಚಯ

ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಇದರ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿರುವ ಭಗವಾನ್ ಶೀತಲನಾಥತೀರ್ಥಂಕರರ ಪ್ರತಿಮೆ ಮಾತ್ರ ದಿಗಂಬರರದ್ದಾಗಿದೆ. ಉಳಿದ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಶೈತಾಂಬರಸಂಪ್ರದಾಯದ್ದಾಗಿದೆ. ಶೀತಲತೀರ್ಥಂಕರರಿಗೆ ದಿಗಂಬರಶೈತಾಂಬರಸಂಪ್ರದಾಯದವರಿಷ್ಟು ರೂಪಾಂತರಣಾಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಚಂತಾಮಣಿ ಪಾಶ್ಚಾನಾಧ ಜನರ ಮಂದಿರ—ಇದು ತಾಜೋಮಹಲ್‌ನ ಸಮಾಪದಲ್ಲಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಮೂಲಸ್ವಾಮಿ ಕವ್ಯಾಶಿಲೀಯಿಂದ ಮಾಡಿದ್ದಾಗಿದೆ. ಇದು ಎರಡೂ ಕಾಲು ಅದಿ ಎತ್ತರಿದ್ದು ಪದ್ಮಸನದಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಮೂರ್ತಿ ಅತ್ಯಂತಸುಂದರವಾಗಿದ್ದು ನೂಡಿದವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯು ಸಹజವಾಗಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೋತೀಕಟರಾದ ವಂಚಾಯಿತಿ ದಿಗಂಬರ ಬಡಾಮಂದಿರ—ಇದನ್ನು ಆಗ್ನಾದಬಡಾಮಂದಿರ (ದೊಡ್ಡ ಬಸದಿ) ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಮೂಲಸ್ವಾಮಿ ಶಂಭವತೀರ್ಥಂಕರರದಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಅಡಿ ಎತ್ತರಿರಿವ ಈ ಪ್ರತಿಮೆಯು ಅಮೃತಶಿಲೀಯಾಗಿದ್ದು ಗಂಧಕಟಿಯ ಹೇಳಿ ಕವುಲಾಸನದಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಮಾನವಾಗಿದೆ. ಇದು ವಿ. ಸಂ ಱಿಳಿಂಗಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯಾಗಿದೆ. ರಾತ್ರಿಯವೇಳೆ ದೇವತೆಗಳು ಒಂದು ಈ ಭಗವಾನರಿಗೆ ಪೂಜಿಮಾಡುವರೆಂದು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತೀತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಮೂಲವೇದಿಕೆಯು ಬಲಭಾಗದ ವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಡೆಗಳಿಂದ ಕೊಡಿರುವ ಸಪಾವೃತವಾದ ಭಗವಾನ್ ಪಾಶ್ಚಾನಾಥರ ಪ್ರತಿಮೆಯಿದೆ. ಇದು ಪದ್ಮಸನದಲ್ಲಿದ್ದು ಅಮೃತಶಿಲೀಯಿಂದ ಮಾಡಿದುದಾಗಿ ಹೆಡೆಯಿಂದ ಕೊಡಿದೆ. ಇದರ ಪ್ರತಿಮೆಯು ವಿ.ಸಂ. ಱಿಳಿಂಗಲ್ಲಿ ಆಗಿದೆ. [೨೩] ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿರುವ ಒಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಭಂಡಜಾರವಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸುವಾರು ಎರಡುಸಾವಿರ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳಿವೆ. ಈ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಶಿಲೆ ಮತ್ತು ಲೋಹಗಳ ಒಂದು ಮೂರ್ತಿಗಳಿವೆ.

ಆಗ್ನಾದಲ್ಲಿ ನೋಡಬೇಕಾದ ಇತರಾಂತರಗಳು ಇವೆ. ಆಗ್ನಾಕೋಟಿ, ತಾಜಮಹಲ್, ಇತಮಾದೋಲಾಕ ಸಮಾಧಿ, ಅಕ್ಷರನ ಸಮಾಧಿ, ದಯಾಲೋಭಾಗ ಮತ್ತು ಶೈತೋಪುರೀ ಸಿಕರಿ (ಆಗ್ನಾಕ್ಕೆ ಹಿಂಡಿ ಕೆಲೋಮಾಟರ್‌ದಾರ), ಆಗ್ನಾದಲ್ಲಿರುವ ಬದು ರೈಲ್‌ಪ್ರೈಸ್‌ಎಂಬ್ರಿಂಗ್‌ಗಳು, ಮೊದಲಾದುವು ದರ್ಶನೀಯಸಾಫ್‌ಗಳಾಗಿವೆ.

ವಾಟೀಶ್ವರ

ಇದು ಆಗ್ನಾದಿಂದ 20 ಕಿಲೋಮೀಟರ್‌ದೂರಿ ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. ಆಗ್ನಾದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಸಗಳಿವೆ. ಇದನ್ನು ಬಟ್ಟೆಶ್ವರ ಎಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಒಬ್ಬ ಭಟ್ಟಾರ್ಕರು ನಿಮಿಷಿಸಿರುವ ವಿಶಾಲವಾದ ಒಂದು ಧರ್ಮಶಾಲೆ ಮತ್ತು ಜಿನಮಂದಿರಗಳಿವೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಜಿನಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನ್ ಅಜಿತೀರ್ಥಂಕರ ಮೂರ್ತಿ ಮೂಲಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಕವ್ಯಾಶಿಲೀಯಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದುದಾಗಿದೆ. ಪದ್ಮಸನದಲ್ಲಿದೆ. ಪರಿಮಾಲರಾಜ್ಯದ ಅಲ್ಲಾ-ಉದಢ್ಟೆ ಎಂಬುವನ ತಂಡೆ ಜಲ್ಲುದ್ದು ಎಂಬುವನು ಈ

ಆಗ್ನಾ

ಆಗ್ನಾಪಟ್ಟಣ ಒಂದು ಪುತಿಹಾಸಿಕ ಮತ್ತು ಪುರಾತತ್ವ ನಗರ. ಇದು ದೇಶದಲ್ಲಿಯಿಂದ ೧೯೨೫ ಕ್ಕೆ.ಮಿಂತ್ರಿ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯರೆಯಿಂದ ಹಿಂದಿ.ಮಿ.ನಾ. ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. ಅಗ್ನಾವಾಲಜಾತಿಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಈ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ ಎಂದು ಪುರಾತನ ಸಂಶೋಧಕರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಜೈನಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಇದರ ಹೆಸರು “ಅಗ್ನಾಲಪ್ತರ” ಎಂದೂ ಮತ್ತು ಪಾರ್ಕ್‌ತಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ “ಅಗ್ನಾಲಪ್ತರ” ಎಂದೂ ಇರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಕೃಷ್ಣಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಂಬತ್ತುನಾಲ್ಕು ವನಗಳ ಹೆಸರು ಇರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ‘ಅಗ್ನಾವನ’ ಎಂಬುದೂ ಒಂದು. ಯಾವುದೋ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಈ ನಗರದ ನಿರ್ಮಾಣ ಅಲ್ಲಿ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಇದರ ಹೆಸರು ಅಗ್ನಾವನಪ್ತರ, ಅಗ್ನಾಪ್ತರ ಅಥವಾ ಅರ್ಯಲಪ್ತರ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳಿಂಟಾದುವು. ಆದರೆ ಬರಬರುತ್ತಾ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಲ್ಲಿ ‘ಆಗ್ನಾ’ ಎಂಬ ಹೆಸರು ರೂಢಿಗೆ ಬಂದಿತು.

ಆಗ್ನಾದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾನೀಯ ಮತ್ತು ಹೊರಿಗನ ಜೈನಬಂಧುಗಳು ಅನೇಕ ಜೈನ ಮಂದಿರಗಳು ಕಟ್ಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈಗ ಆಗ್ನಾದಲ್ಲಿ ಸುವಾರು ಇಂಡಿ ಜೈನಬಸದಿಗಳೂ ಮತ್ತು ಜೈನಾಲಯಗಳೂ ಇವೆ. ಆದರೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ಮೂನ್ಯಿವಾದ ಮಂದಿರಗಳಿವೆ. ಈ ಮಂದಿರಗಳಲ್ಲಿರುವ ಮೂರ್ತಿಗಳು ಪ್ರಾಚೀನಪೂರ್ವ ಮತ್ತು ಅತಿಶಯವೂ ಆಗಿರುವ ಕಾರಣದಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ಭಗವಾನ್ ಶೀತಲನಾಥಮಂದಿರ, ಚಂತಾಮಣಿ ಪಾಶ್ಚಾನಾಥಮಂದಿರ ಮತ್ತು ವಂಚಾಯಿತಿ ದಿಗಂಬರ ಬಡಾಮಂದಿರಗಳು ಬಹುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ.

ಈ ನಗರದಲ್ಲಿ ೧೨೦೦೦ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಜೈನರ ಮನಸೆಗಳಿವೆ.

ಭಗವಾನ್ ಶೀತಲನಾಥರ ಮಂದಿರ—ಈ ಮಂದಿರವು ಜಾಮಾಮಂದಿರದ ಸಮಾಧಾನದಲ್ಲಿರುವ ರೋತನ್ ಮೊಹಲ್ಲಾದಲ್ಲಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಮೂಲಸ್ವಾಮಿ ಭಗವಾನ್ ಶೀತಲನಾಥತೀರ್ಥಂಕರರು. ಇದು ಕವ್ಯಾಶಿಲೀಯಿಂದ ಆಗಿದೆ. ಇದು ನಾಲ್ಕುವರೆ ಅಡಿ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿದೆ ಪದ್ಮಸನದಲ್ಲಿದೆ. ಇಂತಹ ಭುವನಮೋಹನಸುಂದರವಾಗಿರುವ ಪ್ರತಿಮೆಯು ಮತ್ತೆಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣುವುದು ಕಷ್ಟ. ಇದು ಏತರಾಗತಾಪ್ರಭಾವೋತ್ಸಾಹಕವಾಗಿದೆ. ಇದರ ಅತಿಶಯವನ್ನು ಕುರಿತು, ಅನೇಕ ಕಿಂಘದಂತಿಗಳು ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿವೆ. ಜೈನರೇ ಅಲ್ಲ, ಜೈನೇತರರೂ ಕೂಡ ತಮ್ಮ ಮನೋಭೀಷ್ಯಗಳನ್ನು

ಜನಬಿಂಬವನ್ನು ವಿ.ಸಂ. ೧೨೭೪ರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೂ ಇಪ್ಪತ್ತು ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ಇಲ್ಲವೆ. ಈ ಜಿನಮಂದಿರವು ಯಮನಾನಿದಿ ತೀರದಲ್ಲಿದೆ. ಮಳಿಗಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಮಂದಿರದ ನೆಲದ ಭಾಗವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳಿಗುತ್ತದೆ. ಅದರೂ ದೇವಾಲಯವು ಸದೃಷ್ವವಾಗಿದೆ. ಇದರ ಸಮೀಕ್ಷೆದಲ್ಲಿರುವ ಯಮನಾನಿದಿಗೆ ಸಾಫ್ತಫಾಟ್ ವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಶೌರೀಪ್ರರೂಪ

ವಾಟೇಶ್ವರದಿಂದ ಸುಮಾರು ನಾಲ್ಕು ಕೋಟಿ ದೂರದಲ್ಲಿ ಶೌರೀಪ್ರರೂಪ ಇದೆ. ಉತ್ತಮವಾದ ರಸ್ತೆ ಅಲ್ಲ. ಜೀವ ಅಥವಾ ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ಹೋಗಿರಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಶೌರ್ಯಪ್ರವರವೆಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ಹೇಸರೂ ಉಂಟು. ಇದು ಕುತಲವೆಂಬ ದೇಶಕ್ಕೆ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿದ್ದು ಹಿಂದೆ ಅತ್ಯಂತಸಮೃದ್ಧವಾದ ನಗರವನಿಸಿತ್ತು. ವಾಟೇಶ್ವರದಿಂದ ಶಿಕ್ಷಾಹಾಬಾದಿಗೆ ಹೋಗುವ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯವ್ಯೇಲಿ ಹೋಡರೆ ಎಡಗಡೆಗೆ ರಸ್ತೆ ಇಗುತ್ತದೆ. ಈ ರಸ್ತೆ ರಾನಾ-ರಾನಿ ಎಂಬ ಎರಡು ಮನ್ನನ ಗುಡ್ಡೆಗಳ ನಡುವೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಈ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಯಿಲ್ಲದೆ ಹೋಗುವುದು ಕಷ್ಟ. ಇದು ಭಗವಾನ್ ನೇಮಿನಾಥರ ಜನ್ಮಭೂಮಿ. ಇಲ್ಲಿ ದಿಗಂಬರಜ್ಯೋತಿಷ್ಠವರೂ ಶಾಲೀಗಳು, ಮಂದಿರಗಳು ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಮನೆಗಳು ಇವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಭಗವಾನ್ ನೇಮಿನಾಥರ ಗಭಾವತರಣ ಮತ್ತು ಜನ್ಮಭೂತೇಕ ಕಲ್ಯಾಣಕಗಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಪೂಜ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಶೌರೀಪ್ರರದ್ದಿ ಭಗವಾನ್ ನೇಮಿನಾಥರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇತರ ಯಮನಿಗಳಿಗೂ ಇಲ್ಲಿ ಕೇವಲಜ್ಞಾನಪೂರ್ವಿಯಾದ ಇತಿಹಾಸವಿದೆ. ಈ ಸಂಬಂಧವಾದ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಹೀಗಿವೆ:-

ಶ್ರೀಪ್ರರದ ಸಮಾಪದಲ್ಲಿ ಗಂಧವಾದನವೆಂಬ ಒಂದು ಬಿಟ್ಟುವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಎಂಬ ಯಮನಿಗಳು ಧಾರ್ಮಾನಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಮಗ್ನಿ ರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಸುದರ್ಶನನನೆಂಬ ಬಿಟ್ಟು ಯಕ್ಕನು ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ವೈರದಿಂದ ಯಮನಿಗಳ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲಿಪರಿಸಿದ್ದ ಯಮನಾನ್ ಮಾಡಿದ. ಅನಂತರ ಸುಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಮನಿಗಳಿಗೆ ಕೇವಲಜ್ಞಾನಪ್ರವರ್ತಿವಾಯಿತು. ಸ್ವಲ್ಪಹೋತ್ತಿನನೆಂತರ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಶೌರೀಪ್ರರದ ರಾಜ ಅಂಧಕವ್ಯಾಪ್ತ ಮತ್ತು ಮಧುರಾನಗರದ ರಾಜ ಭೋಜಕವ್ಯಾಪ್ತಿ ಇಬ್ಬರೂ ಒಂದರು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಸಹೇಳಿಸಿದರು. ಅವರು ಈ ಕೇವಲೀಭಗವಾನರ ಸಮುಖಿದಲ್ಲಿ ಯಮನಿದಿಕ್ಕೆ ಕೇಗಳಿಂಡರು. ಅಮಲಕಂರಪ್ರವರದ ರಾಜ ನಿಷ್ಠಾಸೇನನ ಪ್ರತ್ಯಾಧಿನ್ಯಾಸ ಭಗವಾನ್ ನೇಮಿನಾಥರಿಂದ ಯಮನಿದಿಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಹಿಂಡನು. ಒಂದುದಿನ ಧನ್ಯಮನಿಗಳು ಶೌರೀಪ್ರಕ್ಕೆ ಒಂದು, ಅಲ್ಲಿ ಯಮನಾತೀರದಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಾನಮಗ್ನಿ ರಾದರು. ಶೌರೀಪ್ರರದ ರಾಜ ಯಮನಾತಂಕ ಎಂಬುವನು ವೈರದಿಂದ ಏಿತರಾಗಮನಿಗಳನ್ನು ತೀಕ್ಷೇ

ವಾದ ಬಾಗಿಂದ ಉಪಸರ್ಗಮಾಡತೊಡಗಿದ. ಯಮನಿಧನ್ಯರು ಶುಕ್ಲಧಾನುವಾಡುತ್ತಾ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನಷ್ಟಪಡಿಕೊಂಡು ಸಿದ್ಧಪಡವಿಯನ್ನು ಪಡೆದರು.

ಉಜ್ಜ್ವಲಿನೀರಾಜನಾಗಿದ್ದ ರತ್ನಪಾರಬೀ ಸುದೃಷ್ಟಿಯ ಮಾರ್ಗನಾದ ಅಲಸತ್ತಾಕುಮಾರನು ಅಭಿನಂದನಮನಿಗಳಿಂದ ಯಮನಿದಿಕ್ಕೆ ಕೇಗಳಿಂಡ. ಯಮನಿ ಅಲಸತ್ತಾಕುಮಾರರು ನಾನಾವಿಧವಾದ ತಪಸ್ಸಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಹೊಂಪ್ಯರದ ಉತ್ತರಭಾಗಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದರು. ಇಲ್ಲಿ ಯಮನಾನದಿಯ ಪತ್ತಿಪುತ್ತರದಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಾನಮಾಡಿ ನಿರ್ವಾಣಪಡೆದರು. ಭಗವಾನ್ ಮಹಾವೀರರ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಯಮನೆಂಬ ಕೇವಲಿಯೊಬ್ಬರು ಇಲ್ಲಿಂದಲೇ ಮುಕ್ತಪಡೆದರು.

ಈ ಶೌರೀಪ್ರರದಲ್ಲಿ ವಸುದೇವನೆಂಬ ರಾಜನಿದ್ದು. ಆತನ್ನೆಪತ್ತಿ ರೋಹಿಣಿ, ಅವರಿಗೆ ಬಲಭದ್ರನೆಂಬ ಮಗನಿದ್ದು. ದೊಡ್ಡವನಾದ ಹೇಳಿ ಅವನು ಯಾವಾಗಲೂ ತಾಯಿಯ ಬಳಿಯಲ್ಲೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದು. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವರು ದುಜ್ಞನರು ರೋಹಿಣಿಯು ತನ್ನ ಮಗನ ಹೇಳಿ ಅನುರಕ್ತಿಗಾಗಿದ್ದು ಹಿಂಬಿಡನ್ನು ಹಬ್ಬಿಸಿದರು. ಇದರಿಂದ ವಸುದೇವರಾಜನಿಗೆ, ದಿಗ್ಭೂಮಿಯಾಯಿತು. ತನ್ನ ಮಹಾರಾಜ ರೋಹಿಣಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆಮಾಡಬಿಯಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ಅವಳನ್ನು ಯಮನಾನದಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಡಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ. ಅವಳು ಪತ್ತಿಪುತ್ತಯಾಗಿದ್ದರೆ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಅವಳು ಮಾಳಿಗ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಶೀಲವಂತೆಯಲ್ಲಿದಿದ್ದರೆ ಮಾಳಿಗ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ ಎಂದು ಖೋಷಿಸಿದ. ಮಹಾರಾಜರೋಹಿಣಿಯು ಯಮನಾನದಿಯ ನೀರಿಗೆ ಇಂದರೂದಲೇ ಅವಳ ಸತೀತ್ವಪ್ರಭಾವದಿಂದ ನೀರು ಸ್ತುಭ್ಯದಾಯಿತು. ಕ್ಷಾಡಲೇ ನೀರು ನಗರದ ಕರೆಗೆ ಪ್ರವಹಿಸತ್ತೊಡಗಿತು. ಇದನ್ನು ಕಂಡ ನಗರದ ಜನರು ಭಯದಿಂದ ಹಾಹಾಕಾರವಡತೊಡಗಿದರು. ಐಲ್ಲರೂ ರೋಹಿಣಿಯೆವಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡತೊಡಗಿದರು. ಆಗ ರೋಹಿಣಿಯು ಕರುಣೆಯಿಂದ ನಗರದ ಜನರಿಗೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಡಬಾರದೆಂದು ಯಮನಿಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಕಳ್ಳಿಸಿದಳು. ಆಗ ನೀರು ನಗರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆದಿಕ್ಕಿಗೆ ಪ್ರವಹಿಸಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಅಂದರೆ ದ್ವಿಣಿದಿಕ್ಕಿನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉತ್ತರದಿಕ್ಕಿಗೆ ಪರಿಯತೊಡಗಿತು. ಈ ಪ್ರದೇಶ ದಾನಶೊರನನೆಂಬಿದ್ದ ಕಣಣ ಜನ್ಮಭೂಮಿಯಾಗಿದೆ.

ಬರಬರುತ್ತಾ ಶೌರೀಪ್ರರ ಹಾಳುಬಿದ್ದು ಈಗ ಕೇವಲ ಅದರ ಧ್ವಂಸಾವಶೇಷಗಳು ಉಳಿದಿವೆ. ಪ್ರಾಚೀನಕ್ಷಾರಕವಾಗಿ ಕೇವಲ ಜ್ಯೋತಿಂದಿರಗಳು ಉಳಿದುಕೊಂಡಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ವರ್ಣವಾಮದರ ಮಂದಿರವು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನವಾಗಿದೆ. ಈ ಮಂದಿರದ ಎರಡು ಬಿಂಡಗಳು ಯಮನಾನದಿಯ ಒಳಕ್ಕೆ ಸೇರಿಕೊಂಡಿವೆ. ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ಹಂತಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಕೆಲವು ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಕಡ್ಡಿ ಬಿಟ್ಟುದ್ದಾರಿ. ಕೆಲವು ಮಧ್ಯಮಂದಿರದಲ್ಲಿವೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಮೂಲಸ್ವಾಮಿ ಭಗವಾನ್ ನೇಮಿನಾಥರಾಗಿದ್ದು ಎರಡು ಅಡಿ ಎತ್ತರದಾಗಿದೆ. ಎರಡನೇ

ಖಂಡದಲ್ಲಿರುವ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ತಂತ್ರಿಧ್ಯಾಜಮಂದಿರವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಮುಂದಿರುದ ಗರ್ಭಗೃಹದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕುವೇದಿಕೆಗಳಿವೆ. ಮೂಲಸ್ಥಾಮಿಯಾದ ಭಗವಾನ್‌ನೇಮಿನಾಥ ಶೀರ್ಘಾಂಕರರ ಪ್ರತಿಮೆಯು ಮಧ್ಯವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತ ವಾಗಿವೆ. ಅದರ ಹಿಂದೆ ಎಡಗಡೆಯ ವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ಅಡಿ ಎತ್ತರದ ಒಂದು ಪ್ರತಿಮೆಯು ಲಿಂಗಾಂಕದಲ್ಲಿದೆ. ಇದರ ಹತ್ತಿರ ಐದು ಇಂಚಿನ ಕೆಲ್ಲಿನ ಹಲಗೆ ಮೇಲೆ ಕೆತ್ತಿರುವ ಜಿನಮೂರ್ತಿಯಿದೆ. ಬಲಗಡೆ ಇರುವ ಎರಡುವೇದಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಥನಿಕ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಿವೆ. ಎಡಗಡೆಯಿರುವ ಗರ್ಭಾಂಶಯದಲ್ಲಿನ ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಶೈತ್ಯತೀರೆಯು, ಎರಡುವರೆ ಅಡಿ ಎತ್ತರದ ವಿಮಲತೀರ್ಥಾಂಕರ ಬಿಂಬವಿದೆ. ಅದರ ಒಂದು ಕಡೆ ಭಗವಾನ್‌ಬಾಶ್ವರೀಶಾಂಕರ ಮತ್ತು ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಚಂದ್ರಪ್ರಭತೀರ್ಥಾಂಕರ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಿವೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಜನಬಿಂಬಗಳು ಇಲ್ಲವೆ.

ಹಂತಿಕಾಂತಪ್ರರು

ಇದು ಪ್ರಾಚೀನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಧನಧಾನ್ಯಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ ಸಂಪತ್ತಿನಿಂದ ಸಮ್ಮಾನಿಸಿದ್ದ ಯಾದ ನಗರವಾಗಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿ ಶಿರ ಜನಬಿಂಬಗಳ ಪ್ರತಿಕ್ಷೇತ್ಯಾಗಿತ್ತಂದು ಪ್ರಾಚೀನ ಲೇಖಿನಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀ.ತ. ಗಿರಿರಾಜರಾಜೀ ಸುಲ್ತಾನ್ ಥಿರೋಜಾ ಶಾಹನು ಈ ನಗರದ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಣಮಾಡಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಅಂದಿನಿಂದ ಇನ್ನು ಹಂತಿಕಾಂತಪ್ರರವೆಂದು ಹೇಳಲೇಡಿದರಂತೆ. ಈ ಪ್ರದೇಶ ಯಾವಾಗಲೂ ದಸ್ತು (ಪ್ರಾಚರ್ಯ)ಗಳಿಂದ ಯಾವಾಗಲೂ ಆಕ್ರಮಣಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿನ ಕೆಲವುಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಇಟಾಮಾದ ಜ್ಯೇಷ್ಠಮರ್ಮಶಾಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಜಿನಮುಂದಿರದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಈಗಲೂ ಈ ನಗರದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮೂರ್ತಿಗಳಿವೆ.

ಚಂದವಾರ

ಇದು ಥಿರೋಜಾದಿನಿಂದ ಆರು ಕೆಲೋಽ ಮೂಟರ್ ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. ಆಗ್ರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಇದು ಯಾವುನಾನದಿಯ ಶೀರದಲ್ಲಿದೆ. ರಸ್ತೆಯು ಸರಿಯಿಲ್ಲದ್ರಿಂದ ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಪರಿಜಯವಿರುವವರನ್ನು ಸಂಗಡ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಹಿಂದೆ ಈ ನಗರ ಮೈಲಿಗಳವರೆಗೆ ಹಬ್ಬಿದ್ದು ಒತ್ತಿಹಾಸಿಕವ್ಯಾಮುವಿತೆ ಹೊಂದಿದ ನಗರವಾಗಿದ್ದು ದರಿಂದ ಇದರ ಅವಶೇಷಗಳು ಬಹುದೂರದವರೆಗೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಮಹಾದ್ವಾರಾಖೋರಿ ಮತ್ತು ಕನ್ನೋಜ್ ಜಯಚಂದ್ರರ ನಡುವೆ ನಡೆದ ಖೋರಂಗಾಮದಿಂದ ಈ ನಗರ ಹಾಳು ಬಿದ್ದು ಹೋಯಿತು. ಖೋರಿಯ ಸೈನಿಕರು ಈ ನಗರವನ್ನು ಮನಸೋ ಇಚ್ಛೆ ಲಾಟಿ ವಾಡಿದರು.

ಯಾವುನಾನದಿಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಗ್ರಾಮದ ಒಂದು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಮಂದಿರ ಮತ್ತು ಅವಶೇಷಗಳು ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಜಿನಮುಂದಿರದ ಒಳಗಡೆ ವಿಶಾಲವಾದ ಗರ್ಭಾಂಶವಿದೆ. ಮುಖ್ಯವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಮೂರು ಅಡಿ ಎತ್ತರದ ಶಿಲಾಪ್ರತಿಮೆ ಇದೆ. ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಲಾಂಭನ ಮತ್ತು ಶಾಸನವು ಸ್ವಾಷಾಗಿ ತಿಳಿಯುವದಿಲ್ಲ. ಬಹುಮಾ ಅದು ಅದಿಚಿನೇಂದ್ರರದಾಗಿರಬಹುದು.. ಅದರ ಬಲಗಡೆ ಏ.ಸಂ. ೧೦೫೫ರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿರುವ ಮತ್ತೊಂದು ಆದಿನಾಧರ ಬಿಂಬವಿದೆ.

ಥಿರೋಜಾಬಾದ್

ಥಿರೋಜಾಬಾದ್ ನಗರವು ದಹಲಿ-ಹಾವ್ಯಾ ಮತ್ತು ಆಗ್ರಾಕಾನ್‌ಪೂರ್ ರ್ಯೇಲ್‌ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ನಿಲ್ದಾಣವಾಗಿದೆ. ಇದು ಆಗ್ರಾಕ್ಕೆ ಉಳಿ ಕೆ.ಮೊ. ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತೆ ದುಜ್ಯನದೇವಾಲಯಗಳಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಧರ್ಮಾತ್ಮಕವಿದ್ದ್ವ ಭದ್ರಾಂಶಾಲಾ ಜ್ಯೋರವರು ಜ್ಯೇಷ್ಠನಗರದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡದೂ ಮತ್ತು ಕಲಾಪೂರ್ಣವು ಆದ ಒಂದು ಜಿನಮುಂದಿರವನ್ನೂ ಮತ್ತು ಅತ್ಯನ್ನು ತವಾದ ಮಾನ ಸ್ವಂಭವನ್ನೂ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಜಿನಮುಂದಿರವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಮೃತಶಿಲೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದುದಾಗಿದೆ. ಮುಖ್ಯವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಭವ್ಯವಾದ, ಎರಡು ಮೂಟರ್ ಎತ್ತರವಿರುವ ಭಗವಾನ್‌ಮಹಾವೀರರ ಬಿಂಬವು ಪದ್ಮಾಂಶನದಲ್ಲಿದೆ. ಈ ದೇವ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದಂತೆ ಸರಸ್ವತೀದೇವಿಜ್ಯೇಷ್ಠಮರ್ಮಶಾಲೆ, ಕಾನಜೀಸ್ವಾಮಿ ಪ್ರಸ್ತುತಾಲಯ, ಮೋತಿಲಾಲ್ ಜ್ಯೇಷ್ಠಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ದಿವ್ಯಧಾಲಯಗಳಿವೆ. ಆ ಜಿನ ಮಂದಿರದ ಹಿಂದೆ ಜ್ಯೇಷ್ಠಮೂರ್ಖಿಯರೂ ಮತ್ತು ಜ್ಯೇಷ್ಠಗ್ರೀಕಾಲೇಜುಗಳಿವೆ, ಮೂರ್ಖಿಯಿಂದ ಮುಂದೆ ಸುಮಾರು ಏ್ಣ ಅಡಿ ಎತ್ತರವಿರುವ ಬಾಹುಬಲಿಯ ಶಿಲಾಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದು ಕಾರ್ಕಾಳದಲ್ಲಿ ಮಹಾತೀಲ್ ಶಕ್ತಿಯವರು ರಚಿಸಿದುದಾಗಿದ್ದು, ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ದು ದಾಗಿದೆ. ಇದು ಮನೋಹರವೂ ಮತ್ತು ದರ್ಶನೀಯವೂ ಆಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿರುವ ಪಂಚಾಯತೀ ದಿಗಂಬರಜ್ಯೇಷ್ಠಮುಂದಿರ ದಲ್ಲಿ ವಜ್ರ ಮತ್ತು ಸ್ವಾಂತಿಕ ಮಣಿಗಳ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರವಾಗಿವೆ. ಭಗವಾನ್ ಚಂದ್ರಪ್ರಭಮೂರ್ತಿಯು ಅಧ್ಯಮೂಟರ್ ಎತ್ತರದಿಂದ್ ಬಹು ಮನೋ ಕರವಾಗಿದೆ. ಚಂದನಾರ್ಥಿನಿಂದ ಇದು ಆರು ಕೆ.ಮೊ. ದೂರದಲ್ಲಿದೆ.

ಭದ್ರಾಂಶಾಲಾರವರು ನಿರ್ಮಿಸಿರುವ ಜ್ಯೇಷ್ಠಮುಂದಿರದ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಮೂರ್ಖಿಯಿಂದ ವಿದುರು ಮೂವತ್ತೊಂಬತ್ತು ಅಡಿ ಎತ್ತರದ್ವಾರ್ಭವ್ಯವಾದ ಬಾಹುಬಲಿ ಸ್ವಾಮಿಯ ಶಿಲಾವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಪ್ರತಿಕ್ಷೇಮಾಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದನ್ನು ಕನಾಟಕ ಸಾಷ್ಟಿಂಜನ್ ದಜಲ್ಲಿಯ ಕಾರ್ಕಾಳದ ಮಹಾತೀಲ್ ರೆಂಜಾಲ್ ಗೋಪಾಲತ್ಸೈ ಅವರು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ದರ್ಶನೀಯವಾಗಿದೆ. ಈ ನಗರವು ಗಾಜಿನ ಸಾಮಾನುಗಳಿಗೂ ಮಾತ್ರಾಗಳಿಗೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.

ಮರಸಲಗಂಜೆ

ಇದು ಅತಿಶಯಕ್ಕೇತ್ರ. ಇದು ಆಗ್ನಾಜಿಶ್ವಲ್ಯಾಲ್ಯಾದ. ಭಿರೋಚಾಬಾದಿನಿಂದ ಇದು ೨೯.೬.೩೦. ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. ಭಿರೋಚಾಬಾದಿನಿಂದ ಬಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿ 'ಘರಿಹ' ಎಂಬಲ್ಲಿ ಇಂದಿಯಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿಂದ ಒಂದು ಕೆ.೩೦. ದೂರದಲ್ಲಿ ಈ ಕ್ಕೇತ್ರ ವಿದೆ. ಹಿಂದೆ ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕಮಂದಿರವಿತ್ತು. ಹದಿನೆಡನೇ ತತ್ವಾನದಲ್ಲಿ ಬಾಬಾವ್ಯಷಭದಾಸ್ ಎಂಬ ಕ್ಷುಲ್ಲಕರ ಪೇರಣಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಯುತ್ತುಗಳಿಂದ ಈ ದೇವಾಲಯವು ದೊಡ್ಡ ಜನಮಂದಿರವಾಗಿ ನಿರ್ಮಿತವಾಯಿತು. ಬಾಬರವರ ಸಂಬಂಧ ವಾಗಿ ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಅನೇಕ ಚಮತ್ವಾರ್ಥಿಕಾರಣಗಳು ಕಾಗಲೂ ಅಲ್ಲಿನ ಜನರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿವೆ. ಅವರು ತಾವೇ ಒಂದುಮೂಲಸ್ವಾಮಿಪ್ರತಿಮೆಯಿನ್ನು ತಂದು ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಷಭಸ್ವಾಮಿಯನ್ನಾಗಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸ್ವಾಮಿಯ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಬರಬರುತ್ತಾ ಚಮತ್ವಾರ್ಥಿ ಮತ್ತು ಅತಿಶಯದ ವಾರ್ತೆ ಎಲ್ಲಿಲೂ ಹರಡತ್ತಾಗಿತ್ತು. ಇದರಿಂದ ಮರಸಲಗಂಜ್ಯಕ್ಕೇತ್ರವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಾಯಿತು.

ಈ ಕ್ಕೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಮಂದಿರವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಮೂಲಸ್ವಾಮಿ ಶ್ವೇತತೀಲಿಯ ದಾಗಿದ್ದ ಪರಡೂ ಮೂಕಾಲು ಅಡಿ ಎತ್ತರವಿದ್ದು ಪದ್ಮಸ್ನಾನದಲ್ಲಿದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಶಿಲಾಯಿಂಬಗಳೂ ಮತ್ತು ಹನ್ನೊಂದು ಲೋಹದ ಬಿಂಬಗಳೂ ಇವೆ. ಇಲ್ಲಿರುವ ಮತ್ತೆರಡು ವೇದಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಗವಾನ್‌ಶಾಂತಿನಾಥರ ಮತ್ತು ಭಗವಾನ್‌ನೇಮಿನಾಥರ ಪ್ರತಿಮಗಳಿವೆ. ಇವಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯರಿಂದ ಸಾಗರರ, ಅಚಾರ್ಯರ ಮಹಾವೀರರೀತಿಗಳು, ಮತ್ತು ವಿಮಲಸಾಗರರ ಶಿಲಾಪ್ರತಿಮಗಳು ಧ್ಯಾನಮುದ್ರೆಗಳಲ್ಲಿವೆ. 'ಘರಿಹ' ಎಂಬಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮಂದಿರಗಳಿವೆ. ಪ್ರಾಚೀನಚಿನಾಲಯದ ಕೆಳಗೆ ಬಾಬಾ ವ್ಯಷಭದಾಸರ ಧ್ಯಾನಗುಂದೆ ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಮೂರ್ತಿ ವರಣಿಗಳೂ ಮತ್ತು ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಕಂಟಿಲಾ

ಇದು ಭಾರತದ ಅತ್ಯಂತಪ್ರಾಚೀನವಾದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕನಗರವಾಗಿದೆ. ಇದು ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶದ ಭಿರೋಚಾಬಾದ್ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿನ ಕಾಯಮ್‌ಗಂಜ್ ತತ್ತೀಲ್ ನಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕಗೂಪು. ಅಭಿನೇರಾ ಮತ್ತು ಕಾನ್ಪುರ ರೈಲ್ವೇಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕಾಯಮ್‌ಗಂಜ್ ರೈಲ್ವೇಸ್ಟ್ರೇನ್‌ನಿಗೆ ಎಂಟು ಕೆ.೩೦. ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ವರ್ಗೂ ಉತ್ತಮವಾದ ರಸ್ತೆ ಇದೆ. ಬಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಟಾಂಗಾಗಳು ಸಿಕ್ಕುತ್ತವೆ. ಈ ಕ್ಕೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನ್‌ವಿಮಲನಾಥತೀರ್ಥಂಕರರಿಗೆ ಗಭಾವತರಣ, ಜನ್ಮಾಭಿವೇ ಪರಿನಿಷ್ಪತ್ತಿ ಮಾಡಿ ಮತ್ತು ಕೇವಲಜ್ಞಾನಕ್ಕಾಗಳು ಆಗಿವೆ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಭಗವಾನ್ ಅದಿನಾಥರ, ಪಾತ್ಮನಾಥರ ಮತ್ತು ಮಹಾವೀರರ ವಿಹಾರ ಒಂದಿದ್ದು ಸವ-

ದೂರಣಿ ರಚನೆಯಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಕಂಟಿಲಾ, ಕಾಂಪಿಲಾ, ಭೋಗಪುರ ಹಾಗೂ ವಾಕಂದಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಕಂಟಿಲಾನಗರವು ಪಾರಬೀನದಿಂದಲೂ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮತ್ತು ಪೌರಾಣಿಕ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಭಗವಾನ್‌ಅದಿನಾಥರು ವ್ಯವಸ್ಥಾಮಾಡಿದ್ದ ಐಜನಪದ (ದೇಶ) ಗಳಲ್ಲಿ ಇದೂ ಒಂದಾಗಿತ್ತು. ಇದನ್ನು ಪಾಂಚಾಲಜನಪದವೆಂದು ಈರೆದಿದ್ದರು. ಇಲ್ಲಿ ದುರಪದಮಹಾರಾಜ ಅಳುತ್ತಿದ್ದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಮಗಳಿಗೆ ದ್ವಾರಾ ಎಂಬ ಹೆಸರುಂಚಾಗಿತ್ತು. ಇದು ಉತ್ತರಪಾಂಚಾಲ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣಪಾಂಚಾಲ ಎಂದು ಎರಡು ಭಾಗವಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಉತ್ತರಪಾಂಚಾಲದಲ್ಲಿ ದೇಶೋಽಽಾಚಾರ್ಯರೂ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣಪಾಂಚಾಲದಲ್ಲಿ ದ್ಯುಪದನ್ನಾಗಿತ್ತದ್ದರು. ಇಕ್ಕೆ ಕುವಂಶದರಾಜ ಮತ್ತು ಹತ್ತನೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧಚಕ್ರವರ್ತಿ ಹರಿಷೇಣನೂ ಇಲ್ಲಿದ್ದವರು. ಹನ್ನೆರಡನೇ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತನೂ ಕೊಡ ಇಲ್ಲೇ ಇದ್ದವನು.

ಕಾಗ ಕಂಬಿಲಾನಗರದಲ್ಲಿ ಜ್ಯೋತರ ಮನೆ ಒಂದೂ ಇಲ್ಲ. ಉರಿನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ಒಂದು ದೇವಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಇದು ಕ್ರ.೪. ಉತ್ತರಪಾಂಚಾಲದಿಗೆ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿನ ಮೂಲಸ್ವಾಮಿ ಭಗವಾನ್‌ವಿಮಲತೀರ್ಥಂಕರರು. ಈ ಮೂಲಿಯ ಅತಿಶಯಪ್ರಾಣವಾಗಿದೆ. ಈ ಹಂಡಿರದ ಹೋರಗೆ ಒಂದು ಧರ್ಮಶಾಲೆಯಿದೆ. ಉರಿನ ಮತ್ತೊಂದು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಧರ್ಮಶಾಲೆಯಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಜ್ಯೇಶ್ವರಪುಂಜಾಪ್ರತಿಮೆಯವರಿಗೆ ಮತ್ತು ಅಶ್ವಜಿಬಹುಳುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

ಕಾನ್‌ಪುರ

ಕಾಯಂಗಂಜನಿಂದ ರೈಲ್ವೇಯ ಮೂಲಕ ಕಾನ್ಪುರವನ್ನು ತಲಪಬಹುದು. ಇದು ಉದ್ಯೋಗ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಾರಗಳ ಪ್ರಮುಖ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಜ್ಯೋತರ ಮನೆಗಳಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಬೇಕಾದ ಕೆಲವು ಜಿನವುಂದಿರಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪಂಚಾಯಿತಿ ಬಡಾಮಂದಿರವು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥಗಳ ದೊಡ್ಡ ಸಂಗ್ರಹವಿದೆ. ಗಂಗಾಯಮ್‌ನಾಸಂಗೆಮಂದಿಂದ ಇದು ೧೧೦ ಮೃಲಿಗಳ ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. 'ಕಣಾಪುರ' ಎಂಬುದು ಇದರ ಪ್ರಾಚೀನ ಹೆಸರು. ಪಂಚಾಯಿತಿ ಜಿನಮಂದಿರ ಜಿನರೆಲ್‌ಗಂಜೆ ಎಂಬ ಬಡಾವಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಇಲ್ಲೇ ಹೆಚ್ಚು ಜ್ಯೋತರ ಮನೆಗಳಿವೆ. ಹೊಸರಸ್ನೇ (ನಯಾರಾಸ್ತ್ರ)ದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಧರ್ಮಶಾಲೆಯಿದೆ.

ಅಲಿಕಾಬಾದ್ (ಪ್ರಯಾಗ)

ಈ ನಗರವು ಬನಾರಸ್‌ನಿಂದ ದೂರ ಮೈಲಿ ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. ದೆಹಲಿಯಿಂದ ಕ್ರಿ. ೬. ಕೆ.೩೦. ಮತ್ತು ಕಲ್ಪತ್ರಾದಿಂದ ಉಂಳ ಕೆ.೩೦. ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. ಇದನ್ನು

ಇಲಹಾಬಾದ್ ಎಂದೂ ಮತ್ತು ಪ್ರಯಾಗವೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅದಿತೀರ್ಥಾಕರರು ನಿಮಾರ್ಚನಾಡಿದ ಜಿಲ್ಲೆ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕೌಶಲದೇಶವೂ ಒಂದು. ಆ ದೇಶದ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿ ಪ್ರೀರುಮತಾಲ ಎಂಬ ನಗರವಿತ್ತು. ಭಗವಾನ್ ಅದಿನಾಧರು ಆ ಕೌಶಲದೇಶವನ್ನು ವೃಷಭಸೇನನು ತಮ್ಮ ಮಗನಿಗೆ ಕೇಳಿದ್ದರು. ಭಗವಾನು ದೀಕ್ಷೆ ಕೃಗೂಂಡನಂತರ ಪ್ರೀರುಮತಾಲಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮನಃಪರ್ಯಾಯಜ್ಞನ ಪಡೆದರು, ಅಗ ಜನರು ಅವರನ್ನು ಪೂಜಬಿಡ ಕಾರಣದಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಗವೆಂದು ಹೆಸರು ಬಂದಿತು. ಆಕ್ಷರನು ಇದಕ್ಕೆ ಅಲಹಾಬಾದ್ ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟಿನು. ಇಲ್ಲಿ ಗಂಗಾ ದ್ಯುಮನ್ಯಾ ಮತ್ತು ಸರಸ್ವತೀ ನದಿಗಳು ಸೇರುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಶ್ರವೇಣಿ ಸಂಗಮವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಂಗಮದ ಸಮಾಪದಲ್ಲೀ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಅಲಹಾಬಾದಿನ ಕೋಟಿ ಇದೆ. ಈ ಕೋಟಿಯ ಒಳಗಡೆ ಒಂದು ಅಲದ ಮರವಿದೆ. ಈ ಅಲದಮರದ ಕೆಳಗೆ ಧಾರ್ಣನಮಗ್ರಾಹಿದ್ದ ಭಗವಾನ್ ಅದಿನಾಧರಿಗೆ ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನವಾಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದನ್ನು ‘ಅಕ್ಷರುವಟ’ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಇಲ್ಲಿನ ಮೂಡಿಯಂತಹಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಪೂರ್ಣವಾದ ವಸ್ತುಗಳ ಸಂಗ್ರಹಿತದಲ್ಲಿ ಜೀವಕಲ್ಪಕೃತಿಗಳ ಸಂಗ್ರಹವೂ ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಜಿನಮಂದಿರಗಳಿವೆ, ಅನೇಕ ಭವ್ಯವಾಗಿಯ್ದ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾದ ಪ್ರಯೋಜಿನಿಸಬಿಂಬಗಳಿವೆ. ಇವು ಭವ್ಯವಾಗಿಯ್ದ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾದ ಪ್ರಯೋಜಿನಿಸಬಿಂಬಗಳಿವೆ. ಚಾಹಾಚಂದ್ರ ಹೊರಹಲ್ಲಾದಲ್ಲಿ ಜೀವನಧರ್ಮಶಾಲೆಯಿದೆ. ರೈಲ್ವೇಸ್ಟೇಷನ್ ಹತ್ತಿರ ಲಾಲಾಬಿಹಾರಿ ಲಾಲರ ಧರ್ಮಶಾಲೆಯಿದೆ. ಜೀರಾರೋಡಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿಗಂಬರ ಜೀವನಧರ್ಮಶಾಲೆಯಿದೆ. ಇದರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಅಪ್ಪು ಜೆನ್ನಾಗಿಲ್ಲ. ತ್ರಿವೇಣಿಸಂಗ್ರಹ ದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾನವಾಡುವುದರಿಂದ ಪ್ರಣಿಬರುವುದೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಇದು ಹಿಂದೆ ಗಳಿಗೆ ತೀರ್ಥರಾಜವನಿಸಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅರು ತಿಂಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಅರ್ಥಕುಂಭಮೇಳಷಣತ್ವ ಮತ್ತು ಒಂದು ಪರಾಕ್ರಮಾಂಬುಜಪೂರ್ಣದ್ವಾರಾ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಆಗ ಸಂಗ್ರಹ ದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾನವಾಡಲು ಅಸಂಖ್ಯಾತಜನ ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಕೊಟೆ, ವಿಶ್ವಾಲಯ, ಸಂಗಮ, ಅನಂದಭವನ, ಹಿಂದಿಸಾಹಿತ್ಯ ಮೇಲ್ಮೈನದ ಭವನ ಮತ್ತು ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು ನೋಡತಕ್ಕಾಗಿವೆ.

ಕರ್ನಾಟಕ

ಇದು ಯಮುನಾನದಿತೀರದಲ್ಲಿದೆ. ಅಲಹಾಬಾದಿಗೆ ೪೦ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರ
ದಲ್ಲಿದೆ. ಈ ನಗರಕ್ಕೆ ರಸ್ತೆಯ ಮೂಲಕಪ್ರಾ ಹೋಗಬಹುದು ಅಥವಾ ಯಮುನಾ
ನದಿಯ ಮೂಲಕವೂ ಹೋಗಬಹುದು. ಅಲಹಾಬಾದಿನಿಂದ 'ಸರಾಯ್'ನ ಅಂತರೆ
ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ೪೨ ಕಿ.ಮೀ.ವರೆಗೆ ಉತ್ತರಮಾದ ರಸ್ತೆಯಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಕೊಶಾಂಬಿಯ
ಗೆಸ್ಟ್ ಹೋಸ್ಟಲ್‌ವರೆಗೆ ಸುಮಾರು ೧೮ ಕಿ.ಮೀ.ವರೆಗೆ ಅಷ್ಟು ಉತ್ತರಮಾಲ್ಲಿದ ರಸ್ತೆಯಿಡೆ.
ಇದು ಒಂದುರಸ್ತೆ. ಮತ್ತೊಂದು ರಸ್ತೆ ಅಹಾಬಾದಿನಿಂದ ೫೨ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರ

ದಡಲ್ಪಿನ ಬಹಾರಿ ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ರೈಲ್ವೇಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಬಹುದು. ಬಹಾರೀ ರೈಲ್ವೇ ಸೇವನ್ನಿನಿಂದ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಶಿ.ಎ.ಮಿ.ಆ. ದೂರದವರೆಗೆ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಬೇಕು.

ಕೊರಾಂಬಿ ಬಹಿಹಾಸಿಕಮಹತ್ವವನ್ನು ಲ್ಪಿ ನಗರ. ಇಲ್ಲಿ ಪದ್ಯಪ್ರಭತೀಥಂಕರರಿಗೆ ಗಭ್ರ, ಜನ್ಯ, ವೃರಾಗ್ಯ ಮತ್ತು ಕೇವಲಚಾಳಾನಕಲಾಣಿಗಳು ಉಂಟಾಗಿವೆ. ಭಗವಾನ್ಯಮಹಾವೀರರಿಗೆ ಕೇವಲಚಾಳಾನವ್ಯಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಅಗಮಿಸಿದ್ದರು. ಆಗ ಚಂದನಬಾಲೆ ವೃಷಭಸೇನತೆಟ್ಟಿಯ ಹಂಡತಿಲಿಂದ ಬಂಧಿತ ಖಾಗಿದ್ದ ಲ್ಲ. ಭಗವಾನ್ಯಮಹಾವೀರರ ದರ್ಶನದಿಂದ ಚಂದನಬಾಲೆಯು ಬಂಧನಕಳಿಕೆಹೊಗಿ, ಭಗವಾನರಿಗೆ ಉಹಾರದಾನವಾಡಿ ಧನ್ಯಾಳಾದಳು. ಮುಂದೆ ಚಂದನಬಾಲೆಯು ಅಯಿಕೆಯಾಗಿ ಮಹಾವೀರರ ಸಮವಸರಣದಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತಾರು ಸೂಪಿರಾಯಿಕೆಯಾರ ಸಂಘರ್ಷಕ್ಕೆ ಸಂಘನಾಯಿಕೆ ಎನಿಸಿದ್ದಳು.

ಅವಂತಿದೇಶದ ಚಂಡಪ್ರದ್ಯೋತನು ಕೌಶಾಂಬಿರಾಜ ಶತಾನೀಕನ ಹಂಡತಿ
ಸುಂದರಿಯಾಗಿದ್ದ ಮೃಗಾವತಿಯನ್ನು ತನ್ನ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ದಂಡೆತ್ತಿ ಬಂದನು.
ಮೂದಲೇ ರೋಗಿಯಾಗಿದ್ದ ಶತಾನೀಕ ಕೊನೆಯುಸಿರೆಳಿದ. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಚಂಡ
ಪ್ರದ್ಯೋತ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿಯೋದ. ಆಗ ಶತಾನೀಕನ ಮಗ ಉದಯನನಿಗೆ ಅರು
ಪರ್ವಗಳು. ಮೃಗಾವತಿಯೇ ರಾಜ್ಯಸೂತ್ರವನ್ನು ಕೃಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಬು. ಕೆಲವು
ದಿನಗಳ ನಂತರ ಚಂಡಪ್ರದ್ಯೋತ ಮತ್ತೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ಬರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದ. ಚತುರೆ
ಯಾದ ಮೃಗಾವತಿ ಉದಯನನಿಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವಾಗುವವರೆಗೆ ಕಾಯಬೇಕಂದು
ಹೇಳಿಕೆಳಿಸಿದಳು. ಆದರೂ ದಂಡೆತ್ತಿ ಬಂದು ಭಯಂಕರ ಯಾದ್ಯಮಾಡಿದ.
ಅದರೆ ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮೃಗಾವತಿಯು ಅಲಿಗೆ ವಿಹಾರಮಾಡುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದ ಭಗವಾನ್
ಮಹಾವೀರರ ಸಮರಸರಣದಲ್ಲಿ ದಿಕ್ಕಿಕ್ಕೇಗೊಂಡು ಆಯಿಕೆಯಾಗಿದ್ದಳು. ಇದರಿಂದ
ನಾಟಿಕೆ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಾತ್ಯಾಪವಟ್ಟಿ ಶತಾನೀಕ ಉದಯನನ ಯೋಗಕ್ಕೇಮಾದ
ಹೊಸ್ತಾಗಾರಿಕೆಯನು, ತಾನೇ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ.

ಇದು ವೃಷಭಸ್ವಾಮಿ ಸ್ತಾಪಿಸಿದ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವಶವೆಂಬ ದೇಶದ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿತ್ತು. ಪ್ರಯಾಗವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದವರು ಇಲ್ಲಿನ ಪ್ರಚ್ಚಸನೆಂಬೆಂದು ನೆನ್ನಾದೆ ಇದು ಗೋಶಾಲಕ್ಷ್ಮನು ತಪಸ್ವಿಮಾಡಿದ ಸ್ಥಳವಾಗಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಗೋಶಾಲಕ್ಷ್ಮನು ಭಗವಾನ್‌ಮಹಾವೀರರ ಶಿಪ್ಯಾನಾಗಿದ್ದು ೫೦೦೦ ಜನ ಶಿವ್ಯರನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದನು. ಇಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪ್ರಾಚೀನಚಿನಮಂದಿರವೂ ಇಲ್ಲ. ಆರಾಗ್ಯಗರದಲ್ಲಿ. ಪ್ರಭುದಾಸ್ ಏಂಬುವರು ನಿರ್ವಿಫಲಿಸಿರುವ ಒಂದು ದಿಗಂಬರಚೈನಮಂದಿರವೂ ಮತ್ತು ಒಂದು ಜೈನಧರ್ಮಶಾಲೆಯೂ ಇವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಘಾಲುಗ್ರಂಥಾತ್ಮಕಿಯನಿರ್ವಾಣಕೋತ್ತಲ್ಲಿ ಪವ್ಯಂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಪಟ್ಟಣೀಕಾ

ಇದು ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಹಳ್ಳಿ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕೊಶಾಂಬಿಯಿಂದ ೧೦ ಕಿ.ಮಿ. ದೂರ ದಲ್ಲಿರುವ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಯಾವುನಾನದಿಯಲ್ಲಿ ದೋಷರು ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುವುದೇ ಉತ್ತಮಮಾರ್ಗ. ಇದು ಪದ್ಯಪ್ರಭತೀಭಾಂಕರರಿಗೆ ಪರಿನಿಷ್ಕೃಪುಣಿ ಮತ್ತು ಕೇವಲಜ್ಞಾನಕಲ್ಯಾಣಕಗಳು ನಡೆದ ಸ್ಥಾನವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಧರ್ಮಶಾಲೆ ಇದೆ. ಅಲ್ಲಿನ ಒಂದು ಕೊರಡಿಯಲ್ಲಿ ಜಿನಮಂದಿರಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನೆಯಿಂದ ಸಿಕ್ಕಿದ ಜಿನಬಿಂಬಗಳನ್ನು ಈ ಧರ್ಮಶಾಲೆಯಲ್ಲೇ ಇಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದೆ ಇದನ್ನು ಉದಯನನೆಂಬ ರಾಜನು ಅಳ್ಳಿತ್ತಿದ್ದು. ಅವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಜ್ಯೇಷ್ಠಧರ್ಮವು ಬಹಳ ಉನ್ನತಕ್ಷಿತಿಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಈ ಹಳ್ಳಿಯ ಸುತ್ತು ಮುತ್ತಲಿರುವ ಶಹಜಾದಪ್ರರೂಪ, ದಾರಾನಗರ, ಪಾಲೀ ಮೌದಲಾದ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಯೇಷ್ಠದೇವಸ್ಥಾನಗಳಿವೆ. ಪ್ರತಿಷಫ್ಫ ಇಲ್ಲಿ ಜ್ಯೇತ್ರಶುದ್ಧಪೂರ್ಣಮಾಯಲ್ಲಿ ವಾರ್ಷಿಕ ಜಾತ್ರೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಲಿಖಿತೋ

ಪಟ್ಟಣೀಕಾದಿನ ಅಲಹಾಬಾದಿಗೆ ವಾಪಸ್‌ ಒಂದು ಅಲ್ಲಿಂದ ೩೫ ಕಿ.ಮಿ. ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಲಿಖಿತೋವಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಅಲಹಾಬಾದಿನಿಂದ ರೈಲು ಮತ್ತು ಬಸ್‌ಗಳು ಸೀಡಾ ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಅಲಹಾಬಾದಿನಿಂದ ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ೧೦೦ ಕಿ.ಮಿ. ಅಯೋಧ್ಯೆಯಿಂದ ಲಿಖಿತೋವಿಗೆ ೧೫ ಕಿ.ಮಿ. ಈ ನಗರ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದು ಮತ್ತು ಗೋಮತಿನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿದೆ. ಇದು ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶದ ರಾಜಧಾನಿ. ಇಲ್ಲಿ ಅರು ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಿವೆ. ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಸಂಭ್ರಯೂ ಸಾಕಷಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಬೇಕಾದ ಅನೇಕಸ್ಥಳಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರಿಯಂ (ಸಂಗ್ರಹಾಲಯ) ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಇಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ದಿಗೆಂಬರಜ್ಯೇಷ್ಠಮೂರಿಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇವುಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕಸ್ಥಳದ ವ್ಯವಸ್ಥೆವಾದಿದ್ದಾರೆ. ಜ್ಯೇಷ್ಠಸ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಇಂತಹ ಭವ್ಯಸಂಗ್ರಹ ಬೇರೆಲ್ಲಿಂದ ಇಲ್ಲವೇನುಬಹುದು.

ಚಾರೋಬಾಗ್ ರೈಲ್ವೇಸ್ಟ್ರೇನ್‌ನ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೇ ಮುನ್ನೇಲಾಲ್‌ತಾಗಜೀ ಅವರ ಧರ್ಮಶಾಲೆಯಿದೆ. ಈ ಧರ್ಮಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಂದಿರವೂ ಇದೆ. ಇದಲ್ಲಿದೆ ಚೈಕ್, ಡಾಜ್‌ಲಿಂಗ್, ಯಾಹಿಯಾಗಂಜ್‌ಗಳಲ್ಲಿರುವ ಜಿನಮಂದಿರಗಳೂ ದರ್ಶನಿಯವಾಗಿವೆ. ಅಮಿಯಾಬಾದ್, ಗಣೇಶಗಂಜ್, ಹಸರ್ತೆಗಂಜ್, ಚಾರೋಭಾಗಗಳು ವ್ಯಾಪಾರದ ಕೇಂದ್ರಗಳಾದ ಹೇಂಡ್‌ಗಳಾಗಿವೆ. ಇವೂಮಾವಾಡಾ, ಜೆಡಿಯಾಫರ್ ಮತ್ತು ವಿಧಾನಸಭಾಭವನಗಳು ನೋಡತಕ್ಕವಾಗಿವೆ.

ಅಂತೋಧ್ಯೆ

ಅಯೋಧ್ಯಾನಗರವು ಜ್ಯೇಷ್ಠಾಬಾದಿನಿಂದ ೫ ಕಿ.ಮಿ. ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. ಇದು ದೂರದಲ್ಲಿ ಲಿಖಿತೋ ಹಾಗೂ ಮುಗಲ್‌ಸರಾಯ್ ರೈಲ್ವೇಸ್ಟ್ರೇನ್‌ನಲ್ಲಿ ಉತ್ತರರೈಲ್ವೇಯ ಸ್ಟೇಷನ್ ಆಗಿದೆ. ಬಸ್‌ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಲಿಖಿತೋವಿಂದ ೧೫ ಕಿ.ಮಿ. ದೂರದಲ್ಲಿದೆ ಮತ್ತು ಅಲಹಾಬಾದ್‌ನಿಂದ ೧೨೦ ಕಿ.ಮಿ. ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. ಗೋರಿವ್ಯಾಪಕದಿಂದ ಬರತಕ್ಕವರು ಮನಕಾಪ್ತರ ರೈಲ್ವೇಸ್ಟ್ರೇನ್‌ನಲ್ಲಿ ರೈಲ್ವೇಯನ್ನು ಬದಲಿಸಬೇಕು. ಈ ನಗರ ಕರಂಡೂ ನದೀತೀರದಲ್ಲಿದೆ.

ಜ್ಯೇಷ್ಠಸ್ಥಿಗಳಿಯ ಅನುಸಾರ ಅಯೋಧ್ಯೆಯು ತಾತ್ಕಾಂತನಗರೀ ಎನಿಸಿದೆ. ಇದು ಐತಿಹಾಸಿಕಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ನಗರವಾಗಿದೆ. ಅದಿನಾಧಿಭಗವಾನ್‌ವ್ಯಘಭಸ್ತುಮಿಯು ಗಧಾರವತರಣ ಮತ್ತು ಜನ್ಮಾಭೇಕಹ್ಯಾಣಗಳು ಇಲ್ಲೇ ನಡೆದಿವೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ಅಜಿತನಾಥ, ಅಭಿನಂದನನಾಥ, ಸುಮತಿನಾಥ ಮತ್ತು ಅನಂತನಾಥರಗಢ್, ಜನ್ಮ, ದೀಕ್ಷಾ ಮತ್ತು ಕೇವಲಜ್ಞಾನಗಳು ಇಲ್ಲೇ ನಡೆದಿವೆ. ವ್ಯಘಭಸ್ತುಮಿಯು ಇಲ್ಲೇ ಅಸಿ, ಮುಸಿ, ಕೃಷ್ಣ, ವಿದ್ಯಾ, ಶಿಲ್ಪ ಮತ್ತು ವಾಣಿಜಗಳಿಂಬ ಅರುಪತ್ತಿಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದರು. ಭರತೇಶ್ವರನ ದಿಗ್ಂಜಯ ಇಲ್ಲಿಂದಲೇ ಆರಂಭಿಸಿ ಇಲ್ಲೇ ಕೊನೆಗೊಂಡಿತ್ತು. ಅದಿನಾಥರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗೆ ಅಕ್ಕರವಿದ್ಯೆಯನ್ನೂ ಮತ್ತು ಸುಂದರಿಗೆ ಆಂಕವಿದ್ಯೆಯನ್ನೂ ಉಪದೇಶಿಸಿದೂ ಇಲ್ಲಿಯೇ. ಮತ್ತು ಈಗ ವಿಷ್ಟ್ರೇರಿಸಿ ಕಲೆಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿದರು. ಇಲ್ಲೇ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ರಾಜನೀತಿಯ ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಪ್ರರೂಪ, ಗ್ರಾಮ, ಬೇಡ, ನಗರ ಮೌದಲಾದುವುಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲೇ ವಾಾಿದಿದರು. ಸಮಗ್ರರಾಷ್ಟ್ರವನ್ನು ಇಂದಿಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿದ್ದೀ ಇಲ್ಲೇ. ಭರತೇಶ್ವರನು ಪ್ರಥಮಚಕ್ರವರ್ತಿ ಎನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೂ ಈ ನಗರ ದಿಂದಲೇ. ಶ್ರೀರಾಮನು ರಾಜ್ಯವಾಳಿದ್ದು ಸಹ ಇಲ್ಲೇ.

ಅಯೋಧ್ಯಾನಗರದಲ್ಲಿ ಏರಡು ದಿಗೆಂಬರಜ್ಯೇಷ್ಠಮಂದಿರಗಳೂ ಮತ್ತು ಬದುಟೋಗಳೂ ಇವೆ. ಟೋಂಕೋಗಳು ಎಂದರೆ ಜನಮುನಿಗಳ ಜರಣಗಳಿರಾವಿಷಾಜಾಸ್ತಿ ಲಂಬಿದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಕಟರಾ, ಸರಯೂತಟ್, ಕಟರಾಸ್ನೂಲ್, ಬೆಂಗಮ್‌ಪ್ರರೀ, ವಮ್ಮರಿಯಾ ಎಂಬ ಇದು ಟೋಂಕೋಗಳಿವೆ. ರೈಲ್ವೇಸ್ಟ್ರೇನ್‌ನಿಗೆ ಮೂರಾರು ಕಿ.ಮಿ. ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಕಟರಾಮೊಹಲ್ಲಾದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸೀನದಿಗಂಬರಂದಿರಿದೆ. ಅದರ ಸಮಾಪನೆಲ್ಲೇ ಜ್ಯೇಷ್ಠಧರ್ಮಶಾಲೆಯೂ ಇದೆ. ಸ್ಟೇನ್‌ನಿಗೆ ಒಂದಾವರೆ ಕಿ.ಮಿ. ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ರಾಯ್‌ಗಂಜ್ ಮೊಹಲ್ಲಾದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡದಾದ ಒಂದು ಹೊಸ ದೇವಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಇದನ್ನು ನಯಾಮಂದಿರವನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಬಿಳಿಯಿಂದ ರಚಿತವಾಗಿದ್ದು ಕಾಯೋತ್ಗರ್‌ದಲ್ಲಿದೆ. ಇದೇ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಅಭಿ

ನಂದನ, ಸುಮತಿ ಮತ್ತು ಅನಂತೀಫಂಕರರ ಪ್ರತಿಮೆಗಳೂ ಇವೆ. ಈ ಜೀವ ಲಯದ ಎರಡು ಪಕ್ಕಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾಮೂರ್ತಿಗಳಿವೆ. ದೇವಾಲಯದ ಸುತ್ತ ಸುಂದರವಾದ ತೋಟವಿದೆ.

ಈ ನಗರವು ಹಿಂದೂ, ಜ್ಯೇಷ್ಠ, ಬೌದ್ಧ, ಸಿಂಹ, ಮಹಿಳೆಗಳು ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲಾರಿಗೂ ತೀರ್ಥಸ್ಥಾನವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾಮೂರ್ತಿ ಯಿಂದ ನವಮಿಯವರೆಗೆ ಜಾತ್ರೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ತ್ರಿಲೋಕಪ್ರರೆ

ಅಯೋಧ್ಯೆಯಿಂದ ಬಾರಾಬಂಕೆಗೆ ೧೯೬ ಕ.ಮಿ. ಮಣಿನರಸ್ತೆ ಇದೆ. ಬಾರಾಬಂಕೆಯಿಂದ ಬಿಂದೊರಾಸಹರ್ವವರೆಗೆ ೧೫ ಕ.ಮಿ. ವರೆಗೆ ಉತ್ತಮವಾದ ರಸ್ತೆಯಾದೆ. ರಸ್ತೆಯ ಎಡಗಡೆಗೆ ಆರು ಕ.ಮಿ. ವರೆಗೆ ಮಣಿನರಸ್ತೆ ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಿಂದೊರಾ ರೈಲ್ವೇಸ್ಟ್ರೇಂಜ್ ನಿ ಕ.ಮಿ. ಇದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಎರಡು ಜ್ಯೇಷ್ಠಾಮೂರ್ತಿಗಳಿವೆ. ಮೊದಲನೆಯದು ಭಗವಾನ್‌ನೇಮಿನಾಧಜಿನರ ಮಂದಿರ. ಇದನ್ನು ಅತಿಶಯ ಕ್ಷೇತ್ರವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಎರಡನೆಯದು ಭಗವಾನ್‌ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯಾಮಿಯ ಬಸದಿ. ನೇಮಿನಾಧಪ್ರತಿಮೆ ಇಲ್ಲಿ ಅಂಗುಲವತ್ತರವಿದ್ದ ಪದ್ಮಸನದಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಬಿಂಬಿದ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಅನೇಕವರ್ತಾಂತರಕಥೆಗಳು ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿವೆ. ಇದರ ಭಾವವು ದಿನಕ್ಕೆ ಮೂರುಕಾರಿ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಬೀಗೆ ಈ ಸ್ವಾಮಿಯ ಮುಖಿ ಬಾಲಕನಂತೆಯೂ, ಮಧ್ಯಾಹ್ನಯುವಕನಂತೆಯೂ ಮತ್ತು ಸಂಜ ವೃದ್ಧಾವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಗಂಭೀರವಾಗಿಯೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ರಾತ್ರಿಯೇಳ ಮುರಜ ಮತ್ತು ತಾಳದ್ವಾಸಿಗಳು ಕೇಳಬರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ದೇವತೆಗಳು ಬಂದು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ಭಕ್ತುಗಳಿಗೆ ಸಂಹಿತೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಅನಂತಕ್ಷತುರ್ವಾರ್ಥಿ, ದೀವಾವಳಿ ಪರಾಗಳಲ್ಲಿ ರಥೋತ್ಸವನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಭಗವಾನ್‌ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯಾಮಂದಿರವು ಈ ಗ್ರಾಮದ ಒಂದು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಮೂಲಸ್ವಾಮಿ ಶ್ರೀತತೀಲಯದಾಗಿದ್ದ ೨೦ ಅಂಗುಲವತ್ತರವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಜಿನಬಿಂಬಗಳಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಕಾತೀಕರುದ್ದ ನವಮಿಯಲ್ಲಿ ಜಾತ್ರೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ದೇವಾಲಯದ ಹೊರಭಾಗದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಶಾಲೆಯಾದೆ.

ರತ್ನಪುರಿ

ಲವಿನೋವಿಂದ ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಬಾರಾಬಂಕೆಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಮಾ. ದೂರದಲ್ಲಿ ಈ ಹಳ್ಳಿ ಇದೆ. ಇದನ್ನು ಈಗ ರೋನಾಹಿಗಾಂವ್ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಸರಯೂನದೀ ತೀರದಲ್ಲಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಭಗವಾನ್‌ಧರ್ಮಾಧಿಕೀರ್ಥಂಕರರ ಗಭ್ರ, ಜನ್ಮ, ದೀಕ್ಷಾ ಮತ್ತು ಕೇವಲಜ್ಞಾನಕಲ್ಯಾಣಕಗಳು ನಡೆದಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಎರಡು ದಿಗಂಬರಜ್ಯೇಷ್ಠದೇವಾಲಯಗಳಿವೆ. ಮೂಲಸ್ವಾಮಿ ಧರ್ಮಾಧಾರದಾಗಿದ್ದು, ಮೂರುಆಡಿ ಎತ್ತರವಾಗಿದ್ದು, ಪದ್ಮಸನದಲ್ಲಿದ್ದು ಶ್ರೀತತೀಲಯದಾಗಿದೆ. ಈ ಮಂದಿರದ ಸ್ವಲ್ಪಸಮಾಪದಲ್ಲೀ ಮತ್ತೊಂದು ಮಂದಿರವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಭಗವಾನ್‌ಧರ್ಮಾಧಾರ ಶ್ರೀಕರಣಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಳೆಯಾಗಿದ್ದರೆ ಇಲ್ಲಿನ ಗ್ರಾಮಾಣಿಕನರು ಧರ್ಮಾಧಾರಿಗೆ ಧರ್ಮಾರಾಜನಂದು ಹೇಳಿ ಹಾಲಿನಿಂದ ಅಭಜೇವಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಕೂಡಲೇ ಮಳೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಶ್ರೀತಾಂಬರಮಂದಿರವೂ ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಧರ್ಮಶಾಲೆಯೂ ಇದೆ.

ಶಾರವಸ್ತಿ

ಈ ನಗರವು ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶದ ಬಲರಾಮಪುರ ಬಹರಾಜ್‌ರೋಡಿನಲ್ಲಿದೆ. ಅಯೋಧ್ಯೆಯಿಂದ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ೧೦೯ ಕ.ಮಿ. ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. ಇದನ್ನು ಈಗ ಸಹೇತ್-ಮಹೇತ್ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಶಂಭವತೀರ್ಥಂಕರರ ಗಭ್ರ, ಜನ್ಮ, ತಪೆ ಮತ್ತು ಕೇವಲಜ್ಞಾನಕಲ್ಯಾಣಕಗಳೂ ಮತ್ತು ಅವರ ಮೊದಲನೇ ಸಮವರಣಾಪೂರ್ವ ನಡೆದ ಸ್ಥಳವಾಗಿದೆ. ಭಗವಾನ್‌ಚಂದ್ರಪ್ರಭತೀರ್ಥಂಕರರ ಜನ್ಮಸ್ಥಾನವೂ ಇದೆ ಎಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇವಿಂದಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಕೊಲಳದೇಶಕ್ಕೆ ಇದು ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿತ್ತು. ಶ್ರೀತಾಂಬರ ಆಗಮದ ಪ್ರಕಾರ ಭಗವಾನ್‌ಮಹಾವೀರರು ಇಲ್ಲಿ ಹಲವುವಾರಿ ಚಾತುಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅಕರಿಸಿದ್ದೇಬುದಾಗಿ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ನಗರವನ್ನು ಅಲ್ಲಾವುದೀನ ವಿಲ್ಲಿಯು ನಾಶಪಾಡಿದನು. ಇದು ಬೌದ್ಧರಿಗೂ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದ್ದಿತ್ತು. ಈಗಲೂ ಅಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮೂರು ಬೌದ್ಧಮಂದಿರಗಳೂ ಇವೆ.

ಈಗಿರುವ ಜ್ಯೇಷ್ಠದೇವಾಲಯವು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೯೬೪ರಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣಿಸಾದು ದಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಮೂಲಸ್ವಾಮಿ ಭಗವಾನ್‌ಶಂಭವತೀರ್ಥಂಕರರು, ನಾಲ್ಕು ಮೂರ್ಕಾಲು ಅಡಿ ಎತ್ತರವಿರುವ ಇದು ಶ್ರೀತವರಣದ್ವಾಗಿದ್ದು ಬಿಳಿತೆಯದಾಗಿದೆ.

ಇದಲ್ಲದ ಕಿಲ್ವ ಲೋಹದ ಪ್ರತಿಮೆಗಳೂ ಮತ್ತು ಚರಣಗಳೂ ಇವೆ. ಈ ಮಂದಿರದ ಮುಂದುಗಡೆಯೇ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾರ್ಮಣಾಲೆ ಇದೆ. ಈ ತಾಪಕ್ಷಿನಗರವು ಇತಿಹಾಸಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ನಗರವೂ. ಧಾರ್ಮಿಕಕೇಂದ್ರವಾಗಿದ್ದ ಪಟ್ಟಣವು ಅಗಿದ್ದಿತು.

ವಾರಾಣಾಸೀ [ಕಾಶೀ]

ಕಾನ್ವಿರ ಮತ್ತು ಅರ್ಯೋಧ್ಯಾಗಳಿಂದ ಅನೇಕರ್ಮಲುಗಳು ವಾರಾಣಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಇದು ಹೊಗಲ್ ಸರಾಯ್ ನಿಂದ ಇಂತಿ ಕ.ಮಿ. ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಟ್ಯಾಕ್ ಮತ್ತು ಬಸ್‌ಗಳು ಇವ್ಯತ್ತುನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಗಳ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮೈದಾನಿನ್ನಾಚಿರಾಹಾ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಭೇಲುವೆವರ ಮಂದಿರದ ಬಳಿ ಥಮ್‌ ತಾಲೀಗಳಿವೆ. ವರಣ ಮತ್ತು ಅಂತಿಮಾಂಬ ಈ ವರದು ಪ್ರಣಿಪುರ ಮತ್ತು ಪಾವತಾಲೀಗಳಿವೆ. ವರಣ ಮತ್ತು ಅಂತಿಮಾಂಬ ಈ ವರದು ಪ್ರಣಿಪುರ ಮತ್ತು ಪಾವತಾಲೀಗಳಿವೆ. ಗಂಗಾನದಿಯ ಭಾಗಗಳನ್ನೇ ಈ ಹಸರುಗಳಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ವಾರಣಾಸಿ (ಕಾಶೀ) ನಗರವು ಇತಿಹಾಸಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುದು. ಧಾರ್ಮಿಕ ಕೇಂದ್ರವೂ ಹೋದು. ಇದನ್ನು ಭಗವಾನ್ ಪ್ರಭಸ್ವಾಮಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಏಳನೇ ತೀರ್ಥಾಂಕರರಾದ ಭಗವಾನ್ ಪಾಶ್ವನಾಥರ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಇದು ತೀರ್ಥಾಂಕರರ ರೂಪವನ್ನು ಪಡೆಯಿತು. ಇದೇ ತೀರ್ಥಾಂಕರರ ಗಭರ್, ಜನ್ಮ, ತ್ವರ್ತ ಮತ್ತು ಕೇವಲಜ್ಞಾನಕಲ್ಯಾಣಕಗಳು ಇಲ್ಲಿ ನಡೆದಿವೆ. ಇವ್ಯತ್ತುಮೂರನೇ ತಪ ಮತ್ತು ಕೇವಲಜ್ಞಾನಕಲ್ಯಾಣಕಗಳು ಇಲ್ಲಿ ನಡೆದಿವೆ. ಇದನ್ನು ಮತ್ತು ದೀಕ್ಷಾ ತೀರ್ಥಾಂಕರರಾದ ಭಗವಾನ್ ಪಾಶ್ವನಾಥಸ್ವಾಮಿ ಗಭರ್, ಜನ್ಮ ಮತ್ತು ದೀಕ್ಷಾ ಕಲ್ಯಾಣಕಗಳು ನಡೆದ ಸ್ಥಾನವಾಗಿದೆ. ಪಂಚಾಗ್ರಿತಪ್ರಸ್ತಾವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಕೆಡಿದಾಗ ವರದುತ್ತಂಡಾಗಿ ಬಂದ ಹಾವುಗಳು ಪಾಶ್ವನಾಥರ ಲುಪದೇಶದಿಂದ ಧರಣೀಂದ್ರ-ಪದ್ಮಾವತೀ ದೇವತೆಗಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದುದು ಇಲ್ಲಿಂದಲೇ ಹೋದು. ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಮಹತ್ವದ ಪೂಜಾ ಘಟನೆಗಳು ಈ ನಗರದಲ್ಲಿ ನಡೆದಿವೆ.

ಭದ್ರೇಷ್ಠಾಚಾನಲ್ಲಿ ಪಾಶ್ವನಾಥಸ್ವಾಮಿಯ ದೇವಾಲಯವಿದೆ. ಇದು ಅವರ ಜನ್ಮಸ್ಥಾನವಾಗಿದೆ. ಇದು ಗಂಗಾನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಮಂದಿರದ ಮೂಲಸ್ವಾಮಿ ಭಗವಾನ್ ಸುಪಾಶ್ವನಾಥಸ್ವಾಮಿ. ಬಿಂಧಿಲೀಯದು. ಕೀ.ಶ. ೧೧೧೫ರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಮಾದುದು. ೧೯ ಅಂಗುಲ ಎತ್ತರವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಕಿಲ್ವ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಿವೆ. ಇದರ ಸಮಾಪದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತಮಾದ್ವಾಲಯವಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಸಂಸ್ಕಾರಾಚಾರಗಳನ್ನೂ, ದಿಗಂಬರಜ್ಯೇಷ್ಠಿದ್ವಾತ್ಮಕಾರ್ಯ ಅಧ್ಯಯನವಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಭೇಲುವರದಲ್ಲಿ ವರದು ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಂದಿರಗಳಿವೆ. ಇದು ಭಗವಾನ್ ಪಾಶ್ವನಾಥಾಂಕರರ ಜನ್ಮಸ್ಥಾನವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ವರದು ಜೆಪುಂದಿರಗಳಿವೆ. ಮೂದಲನೇ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ದಿಗಂಬರ ಮತ್ತು ಶೈತಾಂಬರ ವರದೂ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಗಳ ಜಿನಬಿಂಬಗಳಿವೆ. ಇಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಆಗಮಗಳಿಗೆ ಅನುಸಾರ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ದೇವಾಲಯದ ಬಲಗಡೆ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ದಿಗಂಬರಜ್ಯೇಷ್ಠಿದ್ವಾತ್ಮಕಾರ್ಯ ಇದರ ಮೂಲಸ್ವಾಮಿ ಭಗವಾನ್ ಪಾಶ್ವನಾಥಸ್ವಾಮಿ. ಇಲ್ಲಿ ಜಂದ್ರಪ್ರಭ ತೀರ್ಥಾಂಕರ ಪ್ರತಿಮೆಯೂ ಇದೆ.

ಇವಲ್ಲದ ಇಲ್ಲಿರುವ ಭಾರತಕಲಾಭವನ, ೫೦೮ಕ್ಕೆತೀರ್ಥ, ಅನೇಕ ಮನ ಹೋಡಕ ಘಾಟೆಗಳು, ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವನಾಥಮಂದಿರ, ದುರ್ಗಾಮಂದಿರ, ತುಲಸೀ ಮಾನಸಮಂದಿರ, ಭಾರತಮಾತಾಮಂದಿರ, ಕಾಶೀ ಹೀಡ್ರೋ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಮೂದಲಾದುವು ನೋಡತಕ್ಕ ಸ್ಥಾನಗಳಾಗಿವೆ,

ಸಿಂಹಪುರೀ [ಸಾರಾನಾಥ್]

ಇದನ್ನು ಸಾರಾನಾಥವೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದು ವಾರಾಣಿಗೆ(ಕಾಶೀಗೆ) ಉತ್ತರಕ್ಕ ಆರು ಕ. ಮಿ. ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಭಗವಾನ್ ಶೈತಾಂಸ ತೀರ್ಥಾಂಕರರ ಗಭರ್, ಜನ್ಮ, ದೀಕ್ಷಾ ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷಕಲ್ಯಾಣಕಗಳು ನಡೆದಿವೆ. ಇಗ್ರಿ ಶೈತಾಂಸನಾಥರ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೇ ಇಕ್ಕೆ ಸಾರಾನಾಥ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿರುವ ದಿಗಂಬರಜ್ಯೇಷ್ಠಿದ್ವಾತ್ಮಕಾರ್ಯ ತೀರ್ಥಾಂಸ ತೀರ್ಥಾಂಕರರು ಮೂಲಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿದ್ದು. ಇ ಆಡಿ ಕಿಂಂತು ಎತ್ತರವಿದೆ. ಶಾಮಲದಣ್ಡಾಗಿದ್ದ ಅತ್ಯಂತ ಮನೋಹರವಾಗಿದೆ. ಜ್ಯೇಷ್ಠೇವಾಲಯದ ಸಮಾಪದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸ್ತುಪವಿದೆ. ಇದು ೧೦೪ ಅಡಿಗಳ ಎತ್ತರವಿದೆ. ಇದು ಅಪ್ಯೋಹಣಕ್ಕಿರುತ್ತಿರುತ್ತಾಗಿದ್ದು, ಸುಮಾರು ೨೨೦೦ ಪರಿಗಳ ಹಿಂದೆ ಇದನ್ನು ಅಶೋಕಕ್ಕರವತೀ ನಿರ್ಮಿಸಿದುದಾಗಿದೆ. ಭಗವಾನ್ ಶೈತಾಂಸನಾಥರ ಜನ್ಮ ನಗರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಅವರ ಸ್ವರಣಾಥವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಅಶೋಕನು ಈ ಸ್ತುಪ ಮನ್ನ ಮಾಡಿಸಿದನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮೂಲಗಂಧಕುಟೀ ವಿಹಾರ, ಅಶೋಕಸ್ತಂಭ, ಅನೇಕ ಬೌದ್ಧಮಂದಿರಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಗ್ರಹಾಲಯಗಳಿವೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಮೂಲಸಿಯಂ(ಸಂಗ್ರಹಾಲಯ)ನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಜ್ಯೇಷ್ಠಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾರೆ.